

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVO
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME**

2009 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2010-03-01

Vilnius

TURINYS

I. Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme 2009 metų veiklos ataskaitos santrauka	2
II. Veikla siekiant užtikrinti valstybės interesų gynimą ir jos atstovavimą Europos Žmogaus Teisių Teisme bei Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių Komitete	5
1. Teismo perduotos bylos, kuriose 2009 m. parengta ir pateikta Vyriausybės pozicija.	5
2. Darbas su Teismo iki 2009 metų Vyriausybei perduotomis bylomis.	7
3. Dalyvavimas Teismo procesuose trečiosios šalies teisėmis.	9
4. Taikūs susitarimai.	10
5. Naujos ar pasikartojančios Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje problemos pagal 2009 m. Teismo perduotas bylas.	11
III. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2009 m. priimti sprendimai dėl bylų esmės ir nutarimai bylose prieš Lietuvos Respubliką	14
1. Įvadas.	14
2. 2009 m. Teismo sprendimai ir nutarimai, kuriuose nagrinėta:	
1) Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą);	15
2) Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis (teisė į nuosavybę);	15
3) Konvencijos 2 straipsnis (teisė į gyvybę);	16
4) Konvencijos 8 straipsnis (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą).	17
3. Naujos ar pasikartojančios Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje problemos pagal 2009 m. Teismo išnagrinėtas bylas prieš Lietuvą.	17
IV. Veikla vykdant Teismo priimtus sprendimus	19
1. Veikla vykdant Teismo ankstesniais metais ir 2009 m. priimtus sprendimus.	19
2. Teismo sprendimų vykdymo srityje iškilusios problemos.	21
V. Veikla siekiant stiprinti Europos žmogaus teisių konvencijos pažeidimų prevenciją Lietuvoje	23
Priedai	
1 priedas: Teismo perduotų bylų, kuriose 2009 m. parengta ir pateikta Vyriausybės pozicija, esmė ir bylų, kuriose Teismas Vyriausybei 2009 m. uždavė preliminarinius klausimus, esmė	26
2 priedas: Teismo 2009 m. priimtų sprendimų dėl bylų esmės ir nutarimų, kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą, apžvalga	34
3 priedas: Teismo perduotų bylų statistika pagal proceso Europos Žmogaus Teisių Teisme stadijas	45

I. LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVO EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME 2009 METŲ VEIKLOS ATASKAITOS SANTRAUKA

2009 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė Europos Žmogaus Teisių Teisme (toliau tekste – ir Vyriausybės atstovė) vykdė atstovavimo Europos Žmogaus Teisių Teisme programą*, siekdama 2 pagrindinių strateginių tikslų: užtikrinti valstybės interesų gynimą ir jos atstovavimą Europos Žmogaus Teisių Teisme (toliau tekste – ir Teismas) bei Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių Komitete bei stiprinti Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau tekste – ir Europos žmogaus teisių konvencija arba Konvencija) pažeidimų prevenciją Lietuvoje ir su šiais tikslais susijusių uždavinių įgyvendinimo. Kaip ir ankstesniais metais, pagrindinė atstovo veikla buvo Lietuvos Respublikos interesų gynimas Europos Žmogaus Teisių Teisme, ne mažiau svarbi veiklos dalis buvo skirta Teismo sprendimų, priimtų bylose prieš Lietuvą, vykdymui.

Siekdama pirmojo tikslo – užtikrinti valstybės interesų gynimą ir jos atstovavimą Europos Žmogaus Teisių Teisme bei Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių Komitete – Vyriausybės atstovė 2009 metais: parengė Vyriausybės pozicijas (paaiškinimus, medžiagą ir argumentus) dėl skundų, pateiktų prieš Lietuvos Respubliką 2009 m. ir kai kuriose ankstesniais metais Teismo perduotose bylose (žr. 1 priedą: Perduotų Vyriausybei bylų, kuriose 2009 m. parengta ir pateikta Vyriausybės pozicija, esmė ir bylų, kuriose Teismas Vyriausybei 2009 m. uždavė preliminarinius klausimus, esmė); derėjosi pagal kompetenciją dėl taikių susitarimų; pateikė Vyriausybės pastabas dėl pareiškėjų atsikirtimų ir teisingo atlyginimo; ėmėsi priemonių, kad būtų įvykdytos 2008-2009 m. ir kai kuriuose ankstesniuose Teismo sprendimuose numatytos individualios priemonės (sumokėtas teisingas atlyginimas) bei bendrosios priemonės: pateikta informacija nacionalinėms institucijoms apie Teismo priimtus sprendimus, atkreipiant dėmesį į Teismo argumentus, organizuotas Teismo sprendimų vertimas į lietuvių kalbą bei jų išplatinimas teismams ir kitoms valstybės institucijoms; apie atliktus sprendimų vykdymo veiksmus informavo Europos Tarybos Ministrų Komitetą; užtikrino Lietuvos Respublikos dalyvavimą Europos Žmogaus Teisių Teismo procesuose trečiosios šalies teisėmis, atstovavo Lietuvai viešame Teismo Didžiosios kolegijos posėdyje.

2009 m. gruodžio 31 d. pirminio teismo nagrinėjimo laukė 362 skundai prieš Lietuvą (atitinkamai 2008 m. – 448). Palyginimui, 2009 m. gruodžio 31 d. pirminio teismo nagrinėjimo prieš Latviją laukė 579 skundai (atitinkamai 2008 m. – 741), prieš Estiją – 422 skundai (atitinkamai 2008 m. – 390). 2009 m. gruodžio 31 d. duomenimis iš viso Teisme buvo nagrinėjamos 44 bylos prieš Lietuvą, kurios buvo perduotos Lietuvos Respublikos Vyriausybei, 42 bylose laukiama Teismo sprendimų dėl priimtumo ir esmės, 1 byloje laukiama Teismo sprendimo dėl pareiškimo priimtumo, 1 byloje Teismas jau yra priėmęs nutarimą, pripažindamas pareiškimą iš dalies priimtiniu, tačiau dar nėra nusprendęs dėl jo esmės.

Atstovavimo Europos Žmogaus Teisių Teisme veiklos rezultatai didžiąja dalimi priklauso nuo paties Teismo veiklos aktyvumo. Pavyzdžiui, intensyvus Teismo darbas 2008 – 2009 metais didžiąja dalimi nulėmė ir Vyriausybės atstovės veiklos apimtį padidėjimą. 2009 m. Teismas priėmė 9 sprendimus dėl bylų esmės (8 iš jų nustatytas bent vienas Konvencijos pažeidimas) ir 7

* Vyriausybės atstovas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. liepos 3 d. nutarimu [Nr. 929](#) patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme nuostatus yra tiesiogiai atskaitingas Lietuvos Respublikos Vyriausybei. Atstovui įgyvendinti jo teises ir pareigas padeda Teisingumo ministerijos administracijos padalinys – Atstovavimo Europos Žmogaus Teisių Teisme skyrius. Atstovavimo Europos Žmogaus Teisių Teisme programa 2009 m. buvo viena iš Teisingumo ministerijos programų.

nutarimus (3 bylose pareiškimai paskelbti nepriimtinais), kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą. Be to, kad Teismas 2008 m. Vyriausybei perdavė didelį skaičių bylų, Teismas per 2008 m. iš viso priėmė net 13 sprendimų dėl bylų esmės (įskaitant ir tas bylas, kurios buvo pradėtos nagrinėti daugiau kaip prieš 4 metus) ir 3 nutarimus, kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą. Atitinkamai tai nulėmė intensyvią veiklą Teismo sprendimų vykdymo srityje 2009 m., juolab, kad reikėjo įgyvendinti 2008 m. priimtą Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendaciją Nr. REC (2008)2 valstybėms narėms dėl veiksmingų vidaus institucijų gebėjimų neatidėliojant vykdyti Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus. Primintina, kad 2008 m. pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme nuostatai, *inter alia* papildomai įgaliojant Vyriausybės atstovą, bendradarbiaujant su Teisingumo ministerija ir kitomis kompetentingomis institucijomis koordinuoti Teismo sprendimų vykdymą ir suteikiant teisę prireikus imtis ar inicijuoti atitinkamus veiksmus šioje srityje. Šiuo metu Vyriausybės atstovė ne tik koordinuoja Teismo sprendimų vykdymą nacionaliniu lygmeniu, ji taip pat nuolat teikia informaciją Europos Tarybos Ministrų Komitetui apie Teismo sprendimų vykdymą, apie priimtas individualias ir bendrąsias priemones.

Pastebėtina, kad keletą pastarųjų metų stebima aiški tendencija – didėja skundų prieš Lietuvą Teisme apimtis, jų turinys tampa vis sudėtingesnis teisiniu požiūriu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pastaruoju metu (nuo 2006 m.) Teismas beveik visada nutaria taikyti Konvencijos 29 straipsnio 3 dalyje numatytą išimtį ir nagrinėjamosiose bylose iš karto sprendžia ir dėl pareiškimo priimtumo, ir dėl esmės. Atvejai, kai Teismas nenustato nė vieno Konvencijos pažeidimo, pasitaiko itin retai, nes paprastai, užuot konstatavęs, kad Konvencija nebuvo pažeista, Teismas pareiškimą paskelbia nepriimtinu pagal Konvencijos 35 straipsnį. Todėl pozityviai vertintini tie atvejai, kai Teismas, taikydamas Konvencijos 29 straipsnio 3 dalyje nustatytą procedūrą, paskelbia pareiškimus bylose prieš Lietuvą nepriimtinais dėl jų aiškaus nepagrįstumo, nes faktiškai šiuo atveju būna sprendžiamas jau bylos esmės klausimas ir nerandama pažeidimo. 2009 metais Teismas, pritaikęs minėtą procedūrą, paskelbė pareiškimus nepriimtinais 2 bylose prieš Lietuvą: *Shub prieš Lietuvą* ir *Rinkūnienė prieš Lietuvą* (žr. Priedą Nr. 2 – *Teismo 2009 m. priimtų sprendimų dėl bylų esmės ir nutarimų, kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą, apžvalga*, 37 p.). Palyginimui, 2006 metais Teismas taikė Konvencijos 29 straipsnio 3 dalį ir paskelbė pareiškimus nepriimtinais 3 bylose prieš Lietuvą: *Liekis prieš Lietuvą*, *Ščiukina prieš Lietuvą* ir *Živulinskas prieš Lietuvą*, 2007 metais – net 4 bylose prieš Lietuvą: *Kalpokas ir Kalpokas prieš Lietuvą*, *Morkūnas prieš Lietuvą*, *Peleckas prieš Lietuvą* ir *Sadauskienė prieš Lietuvą*, 2008 metais – 2 bylose prieš Lietuvą: *Kuzmickaja prieš Lietuvą* ir *Lenkauskienė prieš Lietuvą*.

Pastebėtina, kad dažniausiai pareiškimų nepriimtumo klausimą, net neperdavus bylų Vyriausybei, sprendžia Teismo 3 teisėjų komitetai, žymiai rečiau – 7 teisėjų kolegija. Teigiama tendencija yra tai, kad ir 2009 metais išlieka aukštas paskelbtų nepriimtinais skundų prieš Lietuvą skaičius: 2009 m. 331 skundas prieš Lietuvą buvo paskelbtas nepriimtinu arba išbrauktas iš bylų sąrašo, (palyginimui, 2008 m. – 217 skundų, 2007 m. – 208 skundai; 2006 m. – 169 skundai). Šie pareiškimai neatitiko Konvencijos 34 bei 35 straipsniuose nustatytų individualių skundų priimtumo sąlygų bei numatytų reikalavimų, kuriuos Teismas kiekvienoje byloje tikrina pagal Teismo praktikoje suformuotus priimtumo sąlygų aiškinimo principus bei taikymo kriterijus.

Siekiant antrojo tikslo - stiprinti Europos žmogaus teisių konvencijos pažeidimų prevenciją Lietuvoje 2009 m. ypatingas dėmesys buvo skiriamas konstruktyvaus bendradarbiavimo su Lietuvos teismais stiprinimui, siekiant užtikrinti kuo veiksmingesnį Konvencijos nuostatų įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu.

Informuodama teismus apie naujus Teismo sprendimus bylose prieš Lietuvą, Vyriausybės atstovė kas kartą siekė ne tik atkreipti teismų dėmesį į nustatytus pažeidimus ir jų priežastis, bet ir į tai, kad didžiąja dalimi nuo vidaus teismų požiūrio ir aktyvumo priklauso Konvencijos taikymo nacionaliniu lygmeniu sėkmė. Atitinkamoms nacionalinėms institucijoms pateikta informacija ir

apie Vyriausybei naujai perduotas bylas prieš Lietuvą, iš kurių jau galima matyti tikėtinas Konvencijos taikymo problemas, kartu su Teisingumo ministerija surengta tarptautinė konferencija „Europos žmogaus teisių konvencijos įgyvendinimas: teisė į teismą ir kitos aktualios problemos“. Teismo sprendimai, nutarimai bei jų vertimai į lietuvių kalbą nuolat verčiami į lietuvių kalbą ir skelbiami Teisingumo ministerijos tinklapyje. Atiduotas leidyklai Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų bylose prieš Lietuvos Respubliką, priimtų nuo 2005 m. liepos 1 d. iki 2007 m. gruodžio 31 d., rinkinys lietuvių kalba.

Vyriausybės atstovė siekia aktyviai dalyvauti Lietuvos teisėkūros procese, ne tik vykdant jau priimtus Teismo sprendimus bylose prieš Lietuvą, kuriuose buvo konstatuotos įvairios Konvencijos taikymo Lietuvoje problemos, bet ir, kas ypač svarbu, teisėkūros procesuose, skirtuose Konvencijos pažeidimų prevencijai.

Ataskaitoje paminėtų Konvencijos įgyvendinimo problemų siūlomi (jei reikia) sprendimo būdai:

Dėl psichikos sutrikimų turinčių asmenų teisių užtikrinimo (žr. 11-12 psl.)

Kas padaryta: Teisingumo ministerijai dalyvaujant parengti ir pateikti Seimui atitinkamų Civilinio proceso kodekso bei Civilinio kodekso nuostatų pakeitimo ir papildymo įstatymų projektai, kuriuos reikėtų kuo greičiau priimti (2009 07 27 projektas Nr. XIP-959 ir projektas Nr. XIP-958). Be to, pastaraisiais metais plėtojasi Aukščiausiojo Teismo praktika, kurioje tiesiogiai remiamasi naujausiais Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimais šioje srityje. Kadangi to nepakanka, **siūloma:**

Apsvarstyti galimybę sudaryti darbo grupę, kuri išanalizuotų asmenų, turinčių psichikos sutrikimų, teisių įgyvendinimo problemas ir prireikus teiktų pasiūlymus Civilinio kodekso ar kitų teisės aktų pildymui bei galiojančių teisės normų taikymo praktikos tobulinimui.

Dėl sprendimo byloje L. prieš Lietuvą vykdymo (žr. 21 psl.)

Kadangi iki šiol neįvykdytas 2007 09 11 sprendimas (nesiimta bendrųjų priemonių, kurios pašalintų pažeidimo priežastis, šiuo atveju – nepanaikinta teisės spraga, dėl kurios nustatytas Konvencijos pažeidimas), **siūloma:**

Įpareigoti atitinkamas institucijas (Teisingumo, Sveikatos apsaugos ministerijas, etc.) išspręsti Civilinio kodekso 2.27 straipsnio „Teisė pakeisti lytį“ įgyvendinimo klausimą.

(Sprendimo nevykdymo klausimas numatytas š.m. birželį svarstyti Europos Tarybos Ministrų Komiteto viešuose debatuose).

Dėl pernelyg ilgų procesų trukmės ir veiksmingos priemonės dėl to skustis (žr. 12, 17-18 psl.)

Teigiama: gausėjanti teismų praktika kai už pernelyg ilgus procesus, vadovaujantis Europos Žmogaus Teisių Teismo kriterijais, iš valstybės priteisiamas žalos atlyginimas, nors *expresis verbis* teisė to ir nenumato. Kadangi būtina atitinkamai pildyti teisės aktus, kartu numatant ir kitokių priemonių spartinti procesus, **jau pasiūlyta** išanalizuoti ir parengti reikiamus projektus (įtraukta į Teisingumo ministerijos pasiūlymus Vyriausybės programos įgyvendinimo planui, žr. 23 psl.).

Dėl teisės aktų projektų bei galiojančių teisės aktų derinimo su Konvencija mechanizmu (žr. 23 psl.). **Jau pasiūlyta** numatyti atitinkamas nuostatas Teisėkūros proceso pagrindų įstatymo projekte.

Dėl EŽTT sprendimų vykdymo reglamentavimo (žr. 18-19, 22-23 psl.). **Jau pasiūlyta** numatyti atitinkamas nuostatas su vykdymu susijusiuose teisės aktuose (įtraukta į Teisingumo ministerijos pasiūlymus Vyriausybės programos įgyvendinimo planui, žr. 23 psl.).

II. VEIKLA SIEKIANT UŽTIKRINTI VALSTYBĖS INTERESŲ GYNIMĄ IR JOS ATSTOVAVIMĄ EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME BEI JUNGTINIŲ TAUTŲ ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETE

Pažymėtina, kad pagrindinis atstovo uždavinys yra atstovavimas Lietuvos Respublikos interesams Europos Žmogaus Teisių Teisme (ir Teismo sprendimų vykdymas), kadangi išlieka tendencija, jog daugiausia skundų dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų prieš Lietuvą pateikiama Teismui, o ne Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių Komitetui. Vis dėlto pažymėtina, kad 2009 m. Vyriausybei buvo perduoti ir 2 skundai prieš Lietuvą, nagrinėjami Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių Komitete¹.

Pastebėtina, kad Vyriausybės atstovės darbas yra tęstinio pobūdžio: greta to, kad teikiamos pozicijos naujai perduotose bylose ir skubiai vykdomi naujai įsiteisėję Teismo sprendimai, toliau užtikrinamas darbo tęstinumas su ankstesniaisiais metais perduotomis bylomis bei seniau priimtų Teismo sprendimų vykdymu.

1. Teismo perduotos bylos, kuriose 2009 m. parengta ir pateikta Vyriausybės pozicija:

1. Giedrikas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 51392/07),
2. UAB „Rikoma“ prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 9668/06),
3. UAB „Impar“ prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 13102/04),
4. Maneikis prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 21987/07),
5. Kravtas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 12717/06),
6. Sidabras, Džiautas ir Rainys prieš Lietuvą (pareiškimų Nr. 50421/08 ir 56212/08),
7. Artemi ir Gregory prieš Kiprą, Austriją, Belgiją, Čekiją, Daniją, Estiją, Suomiją, Prancūziją, Vokietiją, Vengriją, Airiją, Italiją, Latviją, Lietuvą, Liuksemburgą, Malta, Nyderlandus, Lenkiją, Portugaliją, Slovakiją, Slovėniją (pareiškimo Nr. 35524/06),
8. Beržinis (3) prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 20510/08),
9. Lalas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 13109/04),
10. Mazėtis prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 19644/08),
11. Jokšas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 25330/07),
12. Vasiliauskas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 35343/05),
13. Aurimaa prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 17144/06),
14. Esertas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 50206/06),
15. Beržinis (4) prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 20508/08),
16. Dungveckis prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 32106/08),
17. Abdunazarov prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 22333/09).

Bylos, kuriose Teismas Vyriausybei 2009 m. uždavė preliminarinius klausimus:

1. *Navickas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 17280/08),
2. *5 Šri Lankos piliečiai prieš Belgiją* (pareiškimų Nr. 62750/09, 62773/09, 62762/09, 62748/09 ir 62540/09).

¹ Paskutinė Vyriausybei JT Žmogaus Teisių Komiteto anksčiau perduota byla buvo *Michal Klečkovski prieš Lietuvą*. Byla buvo perduota 2004 m., joje pareiškėjas skundėsi Lietuvos teisės aktuose įtvirtinto reikalavimo, pagal kurį vardus ir pavardes dokumentuose privaloma nurodyti tik lietuviškais rašmenimis. Šį skundą Komitetas 2007 m. liepos 24 d. paskelbė nepriimtinu, nes pareiškėjas nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių.

JT Žmogaus Teisių Komiteto perduotos Vyriausybei bylos, kuriose 2009 m. parengta ir pateikta Vyriausybės pozicija:

1. *Jacka prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 1894/2009).

Išsamiau apie šias bylas žr. Priedą Nr. 1 – *Perduotų Vyriausybei bylų, kuriose 2009 m. parengta ir pateikta Vyriausybės pozicija, esmė ir bylų, kuriose Teismas Vyriausybei 2009 m. uždavė preliminarinius klausimus, esmė*, 27 p.

2009 metais stebima ypač ryški tendencija, kad daugiausia bylų Vyriausybei perduodama dėl per ilgos pareiškėjų bylų nagrinėjimo trukmės – *inter alia* dėl šio tariamo Konvencijos pažeidimo Vyriausybei buvo perduotos 9 naujos bylos: *Giedriko, UAB „Rikoma“, UAB „Impar“, Beržinio (3), Beržinio (4), Maneikio, Kravto, Mazėčio ir Aurimaa*. Taip pat ir vienoje iš JT Žmogaus Teisių Komiteto Vyriausybei perduotoje byloje *Jakelaitis prieš Lietuvą* (kurioje pozicija pateikta jau 2010 m.) pareiškėjas teigia, kad Lietuva pažeidė Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 14 straipsnio 3 dalies c punktą (teisė būti teisiamam be nepateisinamo delsimo).

Vyriausybei perduota dar viena byla dėl tariamo piktnaudžiavimo spaudos laisve, pažeidžiant Konvencijos 8 straipsnį (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) – byla *Pauliukienė ir Pauliukas prieš Lietuvą*. Primintina, kad dėl to Lietuva dviejose bylose: *Armonienė prieš Lietuvą* ir *Biruk prieš Lietuvą* jau yra pripažinta pažeidusia Konvencijos 8 straipsnį, tuo tarpu 2008 m. perduotoje byloje *Grudzinskienė prieš Lietuvą* 2009 m. pasiektas taikus susitarimas. 2009 m. preliminarus klausimas Vyriausybei užduotas byloje *Navickas prieš Lietuvą* dėl pasikartojančios asmens pripažinimo neveiksniu procesinių teisių užtikrinimo problemos (žr. skyrių „Naujos ar pasikartojančios Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje problemos pagal 2009 m. Teismo perduotas bylas“ toliau).

Ryškia pastarųjų metų tendenciją, kad didėja Vyriausybei perduodamų skundų prieš Lietuvą apimtis, jų turinys tampa vis sudėtingesnis teisiniu požiūriu, o neretai ir politiniu požiūriu, atspindi ir 2009 metais Vyriausybei perduotos bylos (plačiau žr. Priedą Nr. 1 – *Perduotų Vyriausybei bylų, kuriose 2009 m. parengta ir pateikta Vyriausybės pozicija, esmė ir bylų, kuriose Teismas Vyriausybei 2009 m. uždavė preliminarinius klausimus, esmė*, 31 p.), pavyzdžiui:

– byloje *Sidabras, Džiautas ir Rainys prieš Lietuvą* pareiškėjai skundžiasi, kad Lietuva nevykdydama Teismo anksčiau priimtų sprendimų jų bylose ir toliau pažeidžia Konvencijos 14 straipsnį (diskriminacijos uždraudimas) kartu su jos 8 straipsniu (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą), nors tokie patys pažeidimai buvo nustatyti ankstesniuose Teismo sprendimuose jų bylose. Lietuva nepakeitė įstatymo „Dėl SSRS valstybės saugumo komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“ (toliau – „įstatymas“) 2 straipsnyje numatyto apribojimo buvusiams KGB kadriniams darbuotojams įsidarbinti privačiame sektoriuje, nors Teismas šį apribojimą buvo pripažinęs neproporcinga ir diskriminacine priemone. Atsižvelgiant į Teismo pateiktus klausimus, pastebėtina, kad šioje byloje bus sprendžiama ginčijamo įstatymo taikymo ir galiojimo Lietuvos teisės sistemoje problema;

– byloje *Vasiliauskas prieš Lietuvą* Teismas vertins, ar veiksmai, už kuriuos pareiškėjas yra nuteistas (genocidas), jų padarymo metu pagal Lietuvos ar tarptautinę teisę buvo laikomi nusikaltimu, ar tie veiksmai tuomet būtų laikytini nusikaltimais pagal civilizuotų tautų visuotinai pripažintus bendruosius teisės principus. Atsižvelgdamas į genocido apibrėžimą tarptautinėje teisėje, Teismas vertins, ar nacionaliniai teismai nepažeidė *nullum crimen sine lege* (nėra nusikaltimo be įstatymo) principo;

– byloje *Artemi ir Gregory prieš 22 Europos Sąjungos valstybes – Kiprą, Airiją, Austriją, Belgiją, Čekiją, Daniją, Estiją, Italiją, Latviją, Lenkiją, Lietuvą, Liuksemburgą, Maltą,*

Nyderlandus, Portugaliją, Prancūziją, Slovakiją, Slovėniją, Suomiją, Švediją, Vengriją ir Vokietiją pareiškėjai skundžiasi dėl Konvencijos 4 protokolo 2 ir 3 straipsniuose įtvirtintų judėjimo laisvės, teisės pasirinkti gyvenamąją vietą bei draudimo išsiųsti piliečius tariamo pažeidimo. Pareiškėjai, iki Turkijos ginkluotųjų pajėgų invazijos 1974 m. gyvenę šiaurinėje Kipro dalyje, minėtus pažeidimus sieja su 2003 m. Stojimo į Europos Sąjungą sutartyje (jos 10 protokole) numatytu *acquis communautaire* (Europos Sąjungos teisyno) suspendavimu šiaurės Kipre. Be to, pareiškėjai skundžiasi dėl tariamai pažeistos Konvencijos 13 straipsnyje numatytos teisės į veiksmingą priemonę skūstis dėl minėtų pažeidimų. Šioje byloje keliami Teismo kompetencijos, valstybių ES narių atsakomybės ribų pagal Konvenciją ir kiti tarptautinės teisės klausimai.

Minėtą tendenciją patvirtina ir tai, kad per du pastaruosius metus jau trečią bylą prieš Lietuvą nagrinės Teismo Didžioji Kolegija, Pažymėtina, kad visais atvejais pati bylas prieš Lietuvą nagrinėjusi Teismo kolegija nutarė perleisti savo jurisdikciją Didžiajai kolegijai. Pagal Konvencijos 30 straipsnį kolegija gali tai padaryti bet kuriuo metu iki sprendimo priėmimo, kai kolegijos turima byla kelia sudėtingą Konvencijos ar jos protokolų aiškinimo klausimą arba kai klausimo svarstymas kolegijoje gali sąlygoti nesuderinamą su ankstesniu Teismo sprendimu rezultata. 2008 metais Teismo Didžioji Kolegija iš esmės išnagrinėjo bylą *Ramanauskas prieš Lietuvą*, o 2009 m. liepos 1 d. – viešas Didžiosios Kolegijos posėdis įvyko byloje *Cudak prieš Lietuvą*. 2009 m. gruodžio 1 d. bylą *Paksas prieš Lietuvą* nagrinėjusi Teismo 7 teisėjų kolegija nutarė savo jurisdikciją perleisti Teismo Didžiajai kolegijai. Šiuo metu rengiamasi 2010 m. balandžio 28 d. byloje įvyksiančiam viešam posėdžiui.

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad Teismo Didžiojoje Kolegijoje yra nagrinėjamos dar dvi bylos, kuriose Lietuva dalyvauja trečiosios šalies teisėmis: *ABC prieš Airiją* ir *Kononov prieš Latviją* (žr. skyrių „Dalyvavimas Teismo procesuose trečiosios šalies teisėmis“ toliau).

2. Darbas su iki 2009 metų Teismo Vyriausybei perduotomis bylomis

Buvo tęsiamas darbas su 31 iki 2009 metų Teismo perduota byla, kuriose buvo (ir yra) laukiama Teismo nutarimų ir (arba) sprendimų dėl bylų priimtimumo ir (arba) esmės. Vyriausybės atstovė nuolat stebi Vyriausybei perduotų bylų nagrinėjimo eigą nacionaliniuose teismuose bei kitus su jomis susijusius procesus įvairiose nacionalinėse institucijose, apie visus įvykius bylose po jų perdavimo papildoma informacija nedelsiant yra pateikiama Teismui. Kai kuriose iš jų Teismas Vyriausybei pateikė papildomus klausimus, klausimus dėl bylos esmės, pareiškėjų reikalavimus dėl teisingo atlyginimo, į kuriuos buvo atsakyta 2009 metais.

a) Bylos, kurias Teismas Vyriausybei yra perdavęs iki 2009 metų ir kuriose jau yra paskelbti nutarimai dėl priimtimumo (laukiama sprendimų dėl bylos esmės):

1) Cudak prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 15869/02);

Teismas, iš anksto nespręsdamas dėl bylos esmės, 2006 m. kovo 2 d. nutarimu *byloje Cudak prieš Lietuvą* (nagrinėjamoje nuo 2001 metų) paskelbė pareiškėjos skundą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) priimtinu. Pareiškėja skundėsi jos teisės į teismą apribojimu: A. Cudak kreipėsi į Lietuvos teismus, siekdama prisiteisti kompensaciją už tariamai neteisėtą atleidimą iš darbo Lenkijos ambasadoje, tačiau vidaus teismai bylą nutraukė, kadangi Lenkijos Respublika diplomatinio keliu pranešė, jog pasinaudodama valstybių imunitetu nuo užsienio valstybės teismų jurisdikcijos, atsisako būti šioje byloje atsakovu. Vėliau Teismas Vyriausybę informavo, kad šią bylą nagrinėjanti 7 teisėjų kolegija 2009 m. sausio 27 d. nutarė ją perleisti nagrinėti Didžiajai Kolegijai.

2009 m. buvo pateikta Vyriausybės pozicija dėl bylos esmės, be to, prieš viešą posėdį Teismas uždavė Vyriausybei papildomus klausimus, siekdamas išsiaiškinti: 1) pareiškėjos darbo ginčui taikytinos teisės klausimą ir jos galimybes kreiptis į Lenkijos teismus dėl atleidimo iš darbo Lenkijos ambasadoje pripažinimo neteisėtu ir kompensacijos priteisimo; 2) 2004 m. Jungtinių Tautų Konvencijos „Dėl valstybių ir jų turto imuniteto nuo jurisdikcijos“ reikšmės nagrinėjamai bylai bei minėtos Konvencijos 11 straipsnio nuostatų turinį, kiek tai susiję su nagrinėjama byla.

Vyriausybės atstovė 2009 m. liepos 1 d. įvykusiame viešame posėdyje atstovavo Lietuvos Respublikai nagrinėjant minėtą bylą iš esmės. Viešo posėdžio metu Vyriausybės atstovė pateikė argumentaciją dėl nagrinėjamos bylos, kartu atsakydama į Teismo pateiktus papildomus klausimus, taip pat buvo atsakyta į teisėjų posėdžio metu užduotus papildomus klausimus.

Pastebėtina, kad pagrindinis klausimas, dėl kurio Didžioji kolegija pasisakys bylos *Cudak prieš Lietuvą* pagrindu, yra Konvencijoje garantuotos teisės į teismą ir valstybės imuniteto santykis, tikėtina atspindėsiantis naujausias tarptautinės teisės vystymosi tendencijas.

2) *Silickis ir Silickienė prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 20496/02)*

2009 m. lapkričio 10 d. Teismas priėmė nutarimą byloje *Silickis ir Silickienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 20496/02) (byla nagrinėjama nuo 2002 m.), kuriuo pripažino priimtinais antrosios pareiškėjos J. Silickienės skundus pagal Konvencijos 6 straipsnį ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį bei pripažino likusią pareiškimo dalį nepriimtina. Šioje byloje pirmasis pareiškėjas Mindaugas Silickis, Mokesčių policijos komisaras, kartu su dar keliais asmenimis buvo kaltinamas kontrabandos organizavimu stambiu mastu, dokumentų klastojimu ir kitais nusikaltimais. 2003 m. balandį jis buvo rastas nusižudęs Lukiškių tardymo izoliatoriaus - kalėjimo kameroje, kur buvo laikomas jam paskyrus kardomąjį kalinimą. Pirmasis pareiškėjas Teismui buvo pateikęs skundus pagal Konvencijos 5 straipsnio 1, 3 ir 4 dalis, Konvencijos 6 straipsnį, Konvencijos 4 protokolo 2 straipsnį (dėl namų arešto), be to, jis teigė, kad namų arešto sąlygomis buvo pažeista Konvencijos 8 straipsnyje garantuojama teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą; galiausiai jis teigė, kad neturėjo veiksmingos gynybos priemonės, kuria būtų galėjęs pasinaudoti, norėdamas apskusti namų arešto sąlygas, ir tuo buvo pažeistas Konvencijos 13 straipsnis. Teismas visus šiuo skundus atmetė kaip aiškiai nepagrįstus pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis. Antroji pareiškėja Jurgita Silickienė yra pirmojo pareiškėjo našlė. Ji išreiškė norą tęsti bylą savo velionio vyro vardu, taip pat pateikė kitų skundų savo vardu. Pagal Konvencijos 2 straipsnį (teisė į gyvybę) pareiškėja skundėsi, kad valstybė atsakovė neįvykdė savo pozityviosios pareigos saugoti jos vyro gyvybę ir nesiėmė jokių veiksmingų priemonių, kad sukliudytų jam įvykdyti savižudybę kalinimo įstaigoje. Šiuo atžvilgiu Teismas pripažino, kad pareiškėja nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių ir, remdamasis Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalimis, atmetė šį skundą. Tačiau Teismas pripažino priimtina pareiškimo dalį pagal Konvencijos 6 straipsnį dėl tariamų pareiškėjos procesinių teisių pažeidimų. Galiausiai remdamasi Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsniu antroji pareiškėja skundėsi, kad jos turtas buvo konfiskuotas dėl velioniui vyrui iškeltos baudžiamosios bylos. Šią pareiškimo dalį Teismas pripažino priimtina. Vyriausybė šioje byloje poziciją dėl bylos esmės pateikė 2010 m. sausio 19 d.

b) Byla, kurią Teismas Vyriausybei yra perdavęs iki 2009 metų ir kurioje laukiama sprendimo dėl priimtimumo:

Paksas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 34932/04);

Bylą *Paksas prieš Lietuvą* nagrinėjusi Teismo 7 teisėjų kolegija nutarė savo jurisdikciją perleisti Teismo Didžiajai kolegijai. Viešas posėdis byloje įvyks 2010 m. balandžio 28 d.

Nors Teismas šioje byloje buvo nusprendęs atskirai nagrinėti pareiškimo priimtinumą ir esmės klausimus, po bylos perdavimo Didžiajai Kolegijai Teismas Vyriausybę informavo, kad Didžioji Kolegija spręs, ar galima nagrinėti kartu pareiškimo priimtinumą ir esmės klausimus pagal Konvencijos 29 straipsnio 3 dalį ir Teismo Reglamento 54A taisyklės 3 dalį. Jei Teismas nuspręstų, kad pareiškimas yra priimtinas ir parengtas nagrinėjimui iš esmės, jis gali nedelsdamas priimti sprendimą ir dėl bylos esmės. Didžioji Kolegija Vyriausybės paprašė iki 2010 m. vasario 22 d. pateikti poziciją dėl bylos priimtumo ir esmės, vėliau ketinama pateikti papildomus klausimus.

c) Bylos, kurias Teismas Vyriausybei yra perdavęs iki 2009 metų ir kuriose laukiama sprendimų iš karto dėl priimtumo ir esmės pagal Konvencijos 29 straipsnio 3 dalį:

1. *Balčiūnas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 17095/02),
2. *Varnienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 42916/04),
3. *Stasevičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 43222/04),
4. *Zabulėnas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 44438/04),
5. *Jelcovas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 16913/04),
6. *Drakšas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 36662/04),
7. *Nekvedavičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 1471/05),
8. *Fišmanas ir UAB Griflit prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 23523/05),
9. *Balčiūnas ir Žuravliovas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 24575/05),
10. *Pocius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 35601/04),
11. *Užukauskas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 16965/04),
12. *Gineitienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 20739/05),
13. *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 26892/05),
14. *Borisovas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 9958/04),
15. *Varapnickaitė-Mažylienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 20376/05),
16. *D.D. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 13469/06),
17. *Liuiza prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 13472/06),
18. *Kudrevičius ir kiti prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 37553/05),
19. *Česnulevičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 13462/06),
20. *Novikas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 45756/05),
21. *Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija bei UAB „Tapinas ir partneriai“ prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 27930/05),
22. *Loveika prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 31244/06),
23. *Beržinis prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 45073/07),
24. *Beržinis (2) prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 20513/08),
25. *Butkevičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 23369/06),
26. *Danuta Iljina ir Evelina Sarulienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 32293/05),
27. *Petraitis prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 34937/06).

3. Dalyvavimas Teismo procesuose trečiosios šalies teisėmis

1) Byla ABC prieš Airiją

Teismas 2008 m. informavo Vyriausybės atstovę apie tai, jog pradėtas bylos *A. B. ir C. (pareiškimo Nr. 25579/05) prieš Airiją* tyrimas. Atsižvelgdamas į tai, kad trečioji pareiškėja C. yra Lietuvos pilietė, Vyriausybės atstovė, Teisingumo ministerijai ir Užsienio reikalų ministerijai pritarus, kad Lietuva pasinaudotų trečiosios šalies dalyvavimo teise, numatyta Konvencijos 36

straipsnio 1 dalyje, 2008 m. lapkričio 14 d. šioje byloje pateikė rašytines pastabas. Rengiant pastabas buvo siekiama apibendrinti ligšiolinę Teismo praktiką su abortais susijusiose bylose, siūlant, kad Teismas aiškiau pasisakytų dėl abortų draudimo santykio su Konvencijoje įtvirtintomis žmogaus teisėmis ir laisvėmis.

Bylą *A. B. C. prieš Airiją* nagrinėjusi teisėjų kolegija 2009 m. liepos 7 d. nutarė savo jurisdikciją perleisti Teismo Didžiajai kolegijai. Iš pasisakymų ir teisėjų klausimų 2009 m. gruodžio 9 d. įvykusio viešo posėdžio metu, pastebėtina, kad yra tikimybė, jog nagrinėjamos bylos *A. B. C. prieš Airiją* kontekste Didžioji kolegija suformuluos tam tikrus bendruosius principus dėl minimalios Konvencijos teikiamos apsaugos nutraukti neštumą siekiančiai moteriai, kad būtų užtikrinta teisinga pusiausvyra tarp besilaukiančios moters teisių ir interesų iš vienos pusės ir embriono apsaugos iš kitos.

2) Byla *Kononov prieš Latviją*

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai pritarus, Vyriausybės atstovė kreipėsi į Teismo pirmininką, kad jis pagal Konvencijos 36 straipsnio 2 dalį leistų Lietuvai šioje byloje dalyvauti trečiosios šalies teisėmis po to, kai 2009 m. sausio 26 d. byla *Kononov prieš Latviją* buvo perduota svarstyti Teismo Didžiajai Kolegijai. Teismo pirmininkui tokį leidimą davus, buvo pateiktos Lietuvos Respublikos Vyriausybės rašytinės pastabos dėl istorinių ir teisinių aplinkybių vertinimo Baltijos šalyse II Pasaulinio karo metais ir jų reikšmės šiai bylai. Byloje nuo pat pradžių trečiosios šalies teisėmis dalyvauja ir Rusijos Federacija, nes pareiškėjas yra Rusijos Federacijos pilietis.

Byloje pareiškėjas skundėsi pagal Konvencijos 7 straipsnį, kad veikos, už kurias jis yra nuteistas Latvijos teismų, jų padarymo metu nebuvo pripažįstamos nusikaltimais nei pagal nacionalinę, nei pagal tarptautinę teisę. Teismo manymu, 1944 m. pareiškėjas negalėjo protingai numatyti, kad jo veiksmai prilygo karo nusikaltimams pagal tuo metu taikytinas tarptautinės teisės normas, reglamentavusias elgesį karo metu. 2009 m. gegužės 20 d. Teisme įvyko viešas teismo posėdis byloje *Kononov prieš Latviją* (Nr. 36376/04), kurią išnagrinėjo Didžioji Kolegija, sudaryta iš 17 Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjų. Teismo Didžiosios Kolegijos sprendimas dėl bylos esmės, tikėtina, gali būti priimtas ir paskelbtas per keletą mėnesių.

Nuo Europos žmogaus teisių konvencijos įsigaliojimo Lietuvoje iš viso yra tik trys atvejai, kai Lietuva Respublika nutaria pasinaudoti trečiosios šalies dalyvavimo teise Teismo procese – pirmą kartą tai įvyko 2005 metais byloje *Ramzy prieš Nyderlandus*, kurioje keliamas absoliutaus draudimo išsiųsti užsieniečių į kitą šalį, kurioje jam gresia pagal Konvencijos 3 straipsnį draudžiamas elgesys, klausimas, nepaisant dėl jo tikėtino dalyvavimo teroristinėje veikloje keliamos grėsmės tos valstybės piliečiams ir jos saugumui.

Šiame kontekste pastebėtina, kad 2009 m. Vyriausybės atstovė jau yra gavusi Teisingumo ministerijos ir Užsienio reikalų ministerijos pritarimą, kad tuo atveju, jei Didžioji Kolegija imtųsi nagrinėti bylą *Lautsi prieš Italiją*, Vyriausybės atstovė kreiptųsi į Teismo pirmininką, prašydama leisti šioje byloje dalyvauti trečiosios šalies teisėmis. Primintina, kad Teismas 2009 m. lapkričio 3 d. sprendime konstatavo, kad privalomas atitinkamos religijos simbolio (nukryžiuotojo) demonstravimas valstybinėse patalpose, o ypač mokyklų klasėse, pažeidė tėvų teisę mokyti savo vaikus pagal savo įsitikinimus, o taip pat vaikų teisę į religijos laisvę. Teismas vienbalsiai nustatė Konvencijos 1 Protokolo 2 straipsnio kartu su Konvencijos 9 straipsniu pažeidimą.

4. Taikūs susitarimai

Pažymėtina, kad pastaruoju metu Teismo bylose žymiai išaugo taikių susitarimų skaičius. Teismas ragina valstybes siekti taikiai susitarti su pareiškėjais bylose ir pozityviai vertina taikių

susitarimų sudarymą. Todėl Vyriausybės atstovė taip pat laikosi pozicijos, kad taikių susitarimų skaičius bylose prieš Lietuvą ateityje turėtų didėti. Be to, ir pats Teismas, remdamasis Konvencijos 38 straipsniu, perduodamas bylą Vyriausybei neretai iš karto prideda ir taikaus susitarimo deklaracijos projektą, ragindamas bylos šalis siekti taikaus susitarimo. Be to, pozityviai vertintinas ir bylų užbaigimas išbraukiant jas iš sąrašo, Teismui pritarus atitinkamų vienašalių deklaracijų sąlygoms (Teismo išplėtotą praktiką, kai valstybė Konvencijos dalyvė vienašališkai įsipareigoja sumokėti pareiškėjui tam tikrą sumą dėl tariamo Konvencijos pažeidimo).

2009 m. Vyriausybės atstovė, atsižvelgdama į Teismo siūlymus, 3 bylose pradėjo derybas su pareiškėjais dėl bylų užbaigimo taikių susitarimų sudarymu, tačiau 1 byloje pareiškėjas reikalavo kur kas didesnių sumų nei buvo siūloma Teismo pridėtoje taikaus susitarimo deklaracijos projekte, tad derybos nutrūko.

Pabrėžtina, kad 2009 metais derybos dviejose kitose bylose (*Grudzinskienės* ir *Aurimaa*) dėl bylų užbaigimo taikiu susitarimu, tarpininkaujant Teismui, baigėsi sėkmingai. Vyriausybei preliminariai pritarus taikaus susitarimo sąlygoms byloje *Grudzinskienė prieš Lietuvą*, Teismas 2009 m. birželio 9 d. priėmė nutarimą, kuriuo, atsižvelgdamas į tarp šalių sudarytą taikų susitarimą, minėtą bylą išbraukė iš bylų sąrašo. Šiuo metu Teismo sprendimo laukiama byloje *Aurimaa prieš Lietuvą*, kurioje pasiekto taikaus susitarimo sąlygoms Vyriausybė taip pat yra preliminariai pritarusi.

Nuo Konvencijos įsigaliojimo Lietuvoje 7 pareiškimai yra išbraukti iš bylų sąrašo, jų nagrinėjimą užbaigus taikiu susitarimu.

5. Naujos ar pasikartojančios Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje problemos pagal 2009 m. Teismo perduotas bylas:

1) asmenų, turinčių psichikos sutrikimų, teisių užtikrinimo problemos pagal Teismo nagrinėjamas bylas prieš Lietuvą:

Jau praeitų metų Vyriausybės atstovo ataskaitoje (2008 m. perduotos bylos *D.D. prieš Lietuvą* kontekste) buvo atkreiptas dėmesys į psichikos ligonių ir neveiksnių asmenų problemas. Jos ir vėl išryškėjo byloje *Navickas prieš Lietuvą*, kurioje Teismas pateikė preliminarinius klausimus Vyriausybei. Atkreiptinas dėmesys į šias problemas:

1. Įvairūs teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pagal Konvencijos 6 straipsnį aspektai (pvz., patys pareiškėjai nebuvo informuoti apie teismo posėdžius bei apie teismo nutartis dėl jų pripažinimo neveiksniais; negalėjo ginčyti savo neveiknumo, pateikdami apeliacinius skundus ir pan.) – iš bylų *DD prieš Lietuvą*² ir *Navickas prieš Lietuvą*³;

² **Bylos *D.D. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 13469/06) faktai**

2000 m. rugsėjo 15 d. pareiškėja jai pačiai nedalyvaujant teismo buvo pripažinta neveiksnia. 2002 m. rugpjūčio mėn. jai buvo paskirta globėja, o 2003 m. spalio mėn. šiai globos atsisakius, 2004 m. sausio mėn. globėju paskirtas pareiškėjos tėvis (pareiškėja šiame teismo procese nedalyvavo ir nebuvo išklaudyta). 2004 m. rugpjūčio 2 d. globėju prašymu, *D.D. prieš* savo valią buvo apgyvendinta Kėdainių psichoneurologiniame pensionate. 2005 m. pareiškėja teisminiu keliu siekė globėjo pakeitimo bei paleidimo iš pensionato, tačiau nesėkmingai. Nuo 2007 m. vėl nedalyvaujant pačiai pareiškėjai jos globėju paskirtas Kėdainių psichoneurologinis pensionatas.

³ **Bylos *Navickas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 17280/08) faktai**

2007 m. sausio mėn. pareiškėjas pripažintas neveiksniu jam pačiam nedalyvaujant pagal prokurorės pareiškimą. Pareiškėjo interesai nebuvo atstovaujami teismo posėdyje (*Akmenės rajono savivaldybės administracijos socialinės paramos skyrius* sutiko su prokurorės pareiškimu ir nedalyvavo posėdyje). Pareiškėjas nebuvo supažindintas su teismo nutartimi, kuria pripažintas neveiksniu, ir todėl nepasinaudojo Civilinio proceso kodekso 468 straipsnyje 5 dalyje numatyta teise šią nutartį skusti. 2007 m. kovo mėn. jam buvo paskirta globėja. Pareiškėjas apie šį posėdį ir globėjos paskyrimą taip pat nieko nežinojo. Pasak pareiškėjo, jis apie minėtas nutartis sužinojo iš gydytojų būdamas psichiatrinėje ligoninėje. Vėliau jam kreipusis *Akmenės rajono apylinkės teismas* atsisakė minėtas nutartis išduoti. 2008 m. pabaigoje pareiškėjas kreipėsi į *Šiaulių valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą* prašydamas minėtas dvi

2. Įvairūs teisės į privatų gyvenimą aspektai pagal Konvencijos 8 straipsnį (pvz., tam tikri DD teisių apribojimai pensionate; abiejose bylose pareiškėjai nebuvo išklaustyti skiriant globėjus ir kt.);
3. Veiksmingos teisinės gynybos priemonės pareiškėjams ginti savo teises buvimas (ypač DD atveju nuo to momento, kai globėju tapo Kėdainių psichoneurologinis pensionatas) pagal Konvencijos 13 straipsnį, t.y. atsižvelgiant į tai, kad neveiksnūs asmenys savo teises gali įgyvendinti išimtinai per globėjus (kurių paskyrimė galbūt nedalyvavo ir neturėjo galimybės apskūsti);
4. Nepakankamai aiškus Civiliniame kodekse numatytos globėjų funkcijų kontrolės, kurią pagal Civilinio kodekso 3.287 straipsnį turėtų atlikti globos ir rūpybos institucijos, įgyvendinimo mechanizmas.

Pastebėtina, kad panašios problemos buvo iškeltos ir 2008 m. Europos komiteto prieš kankinimą ir kitokį žiaurų ar žeminančių elgesį ir baudimą (CPT) ataskaitoje po jų vizito Lietuvoje:

- asmenų (tiek veiksmingų, tiek neveiksmingų) *de facto* laisvės apribojimo globos įstaigose;
- globėjų nešališkumo ir nepriklausomumo užtikrinimo, siekiant užkirsti kelią galimam globotinio ir globėjo interesų konfliktui (t.y. nuoroda daroma į tuos atvejus, kai globos institucijos tampa globėjais);
- užtikrinimo, kad psichiatrinės ligoninės bei globos įstaigos būtų inspektuojamos institucijos, nepriklausomos nuo valstybinių institucijų, atsakingų už sveikatos apsaugą ir socialinius reikalus.

Nurodytoms problemoms spręsti svarstyta galimybė sudaryti darbo grupę, kuri išanalizuotų asmenų, turinčių psichikos sutrikimų, teisių įgyvendinimo problemas ir prireikus teiktų pasiūlymus Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso ar kitų teisės aktų pildymui bei galiojančių teisės normų, kurios reguliuoja globos ir rūpybos institucijų veiklą, taikymo praktikos tobulinimui.

2) Pernelyg ilga bylų nagrinėjimo trukmė ir veiksminga priemonė dėl jos skūstis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies bei 13 straipsnio požiūriu:

Bylas dėl pernelyg ilgų procesų trukmės galima vadinti įsisenėjusia Lietuvos teisės sistemos problema. Neretai procesai Lietuvos teismuose užsitęsia iki 10 ar net daugiau metų. Kaip minėta, ataskaitiniais metais Vyriausybei vėl buvo perduotos 9 naujos bylos (palyginimui – 2008 m. 5 bylos), kuriose pareiškėjai *inter alia* skundžiasi dėl per ilgų bylų nagrinėjimo. Pastebėtina, kad iš 8 Teismo sprendimų, kuriuose 2009 metais bylose prieš Lietuvą buvo konstatuoti Konvencijos pažeidimai, 7 bylose jie nustatė *inter alia* dėl pernelyg ilgų pareiškėjų bylų nagrinėjimo trukmės. 2009 metais perduotose bylose *UAB „Rikoma“ prieš Lietuvą* ir *UAB „Impar“ prieš Lietuvą* pirmą kartą iškilo klausimas dėl per ilgų mokestinių ginčų proceso trukmės, o kartu ir Konvencijos 6 straipsnio taikytinumo šių procesų atžvilgiu.

Ypač atkreiptinas dėmesys į tai, kad Teismas vis dar nepripažįsta, jog Lietuvoje pareiškėjai būtų turėję veiksmingą teisinę gynybos priemonę dėl pernelyg ilgų bylų nagrinėjimo trukmės pareiškimų Teismui pateikimo metu. Teismas tai jau yra ne kartą konstatavęs savo priimtuose sprendimuose bylose prieš Lietuvą, pavyzdžiui, *Gečas prieš Lietuvą* ir *Baškienė prieš Lietuvą* (abu priimti dar 2007 metais), 2008 m. sprendime *Jucys prieš Lietuvą* ir tai pakartojo jau 2009 metais sprendimuose, priimtuose *Norkūno ir Četvertakas ir kitų, Padalevičiaus, Voronos ir Voronov, Naugžemio, Aleksos bei Igarienės ir Petrauskienės* bylose. Teismas pažymėjo, kad pagal

teismo nutartis skūsti, tačiau jam buvo atsisakyta suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, argumentuojant, kad atstovavimas tokioje byloje būtų neperspektyvus.

Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį turi būti panaudotos tik tos teisinės gynybos priemonės, kurios yra susijusios su tariamais pažeidimais ir kurios tuo pat metu yra prieinamos ir pakankamos. Tokių priemonių buvimas turi būti pakankamai tikras ne tik teorijoje, bet ir praktikoje. Teismas vis dar lieka neįtikintinas, kad galimybė reikalauti žalos atlyginimo dėl pernelyg ilgo proceso pagal Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 6.272 straipsnį pareiškimų pateikimo Teismui metu buvo įgavusi pakankamą teisinį aiškumą, kad būtų galima reikalauti jos panaudojimo pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį. Šiuo požiūriu Teismas yra pažymėjęs, kad kaip tinkamą vidaus teismų praktikos pavyzdį dėl Civilinio kodekso 6.272 straipsnio Vyriausybė pateikia Aukščiausiojo Teismo 2007 m. vasario 6 d. nutartį bei atitinkamos vėlesnės Lietuvos teismų praktikos pavyzdžius, kuri sėkmingai vystosi ir toliau (Teismui nuolat pateikiama vėlesnė Lietuvos teismų praktika šiuo klausimu). Tačiau visose Teismo iki šiol nagrinėtose bylose pareiškėjai skundus Teismui buvo pateikę dar iki minėtos Aukščiausiojo Teismo nutarties priėmimo. Taigi kol kas Teismas pareiškėjų skundus dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies tariamų pažeidimų dėl jų bylų nagrinėjimo trukmės pripažįsta priimtinais ir nagrinėja juos iš esmės, deja, daugeliu atvejų nustatydamas 6 straipsnio 1 dalies pažeidimus. Pastebėtina, kad siekiant išvengti ilgų procesų, turi būti numatytos ir kitokios priemonės, ne tik vėlesnis žalos atlyginimas (taip pat žr. skyriaus „Naujos ar pasikartojančios Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje problemos pagal 2009 m. Teismo išnagrinėtas bylas prieš Lietuvą“ 1 punktą toliau).

3) bylos, susijusios su sovietinio okupacinio režimo nusikaltimais Baltijos šalyse II Pasaulinio Karo ir pokario metais

2009 m. Vyriausybei buvo perduota byla *Vasiliauskas prieš Lietuvą*, kurioje remdamasis Konvencijos 7 straipsniu pareiškėjas skundžiasi, kad Jungtinių Tautų konvencijoje dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui ir baudimo už jį yra įtvirtintas siauresnis negu numatytas Lietuvos įstatymuose „genocido“ apibrėžimas, neapimantis politinių ir socialinių grupių visiško ar dalinio sunaikinimo. 2004 m. vasario 4 d. Kauno apygardos teismo nuosprendžiu pareiškėjas buvo nuteistas pagal LR BK 99 str. (genocidas) už tai, kad 1953 m., tarnaudamas LTSR valstybės saugumo ministerijoje (MGB), dalyvavo Lietuvos partizanų nužudyme, t.y. politinei grupei priklaususių pasipriešinimo sovietų okupacinei valdžiai dalyvių fiziniame sunaikinime. Be to, 1992 m. balandžio 15 d. priimtas įstatymas „Dėl atsakomybės už Lietuvos gyventojų genocidą“ numatė minėtą JT konvenciją atitinkantį genocido apibrėžimą, ir tik 1998 m. papildžius Baudžiamąjį kodeksą 71 straipsniu buvo kriminalizuotas ir politinių grupių genocidas. Todėl pareiškėjas teigia, kad jis yra nuteistas pažeidžiant teisėtumo principą ir nesuderinamai su tarptautine teise.

Nagrinėdamas šią bylą, Teismas vertins, ar veiksmai, už kuriuos pareiškėjas yra nuteistas, jų padarymo metu pagal Lietuvos ar tarptautinę teisę buvo laikomi nusikaltimu, ar tie veiksmai tuomet būtų laikytini nusikaltimais pagal civilizuotų tautų visuotinai pripažintus bendruosius teisės principus. Atsižvelgdamas į genocido apibrėžimą tarptautinėje teisėje, Teismas vertins, ar nacionaliniai teismai nepažeidė *nullum crimen sine lege* (nėra nusikaltimo be įstatymo) principo.

Šiuo požiūriu itin reikšminga Teismo Didžiojoje Kolegijoje nagrinėjama byla *Kononov prieš Latviją* kurioje 2009 m. buvo pateiktos Lietuvos Respublikos Vyriausybės (dalyvaujančios trečiosios šalies teisėmis) rašytinės pastabos dėl istorinių ir teisinių aplinkybių vertinimo Baltijos šalyse II Pasaulinio karo metais ir jų reikšmės šiai bylai.

III. EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMO 2009 M. PRIIMTI SPRENDIMAI DĖL BYLŲ ESMĖS IR NUTARIMAI BYLOSE PRIEŠ LIETUVĄ

1. Ivadas

Teismo darbas bylose prieš Lietuvą ir 2009 metais išlieka pakankamai intensyvus, o tai sąlygoja ir Vyriausybės atstovės veiklos apimties padidėjimą. Teismas 2009 metus iš viso priėmė 9 sprendimus dėl bylų esmės ir 7 nutarimus, kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą (palyginimui, prieš Latviją 2009 m. priimti 7 sprendimai dėl bylos esmės, prieš Estiją – 4 sprendimai, prieš Airiją – nė vieno, prieš Norvegiją – 3, prieš Čekijos Respubliką – 3, prieš Nyderlandus – 4, prieš Švediją – 3 sprendimai).

8 bylose Teismas priėmė sprendimus, kuriuose nustatė bent vieną Konvencijos pažeidimą:

1. *Norkūnas prieš Lietuvą* (2009 m. sausio 20 d. sprendimas),
2. *Četvertakas ir kiti prieš Lietuvą* (2009 m. sausio 20 d. sprendimas),
3. *Žičkus prieš Lietuvą* (2009 m. balandžio 7 d. sprendimas),
4. *Padalevičius prieš Lietuvą* (2009 m. liepos 7 d. sprendimas),
5. *Vorona ir Voronov prieš Lietuvą* (2009 m. liepos 7 d. sprendimas),
6. *Naugžemys prieš Lietuvą* (2009 m. liepos 16 d. sprendimas),
7. *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą* (2009 m. liepos 21 d. sprendimas),
8. *Aleksa prieš Lietuvą* (2009 m. liepos 21 d. sprendimas);

1 byloje Teismas priėmė sprendimą, kuriuo Konvencijos pažeidimo nenustatė:

1. *Leparskienė prieš Lietuvą* (2009 m. liepos 7 d. sprendimas) dėl Konvencijos 2 straipsnio (teisė į gyvybę);

3 bylose Teismas priėmė nutarimus, kuriais pareiškimus paskelbė nepriimtinais pagal Konvencijos 29 straipsnio 3 dalį iš karto spręsdamas dėl jų priimtimumo ir esmės:

1. *Beygo prieš 46 valstybes Europos Tarybos nares* (2009 m. birželio 16 d. nutarimas),
2. *Shub prieš Lietuvą* (2009 m. birželio 30 d. nutarimas);
3. *Rinkūnienė prieš Lietuvą* (2009 m. gruodžio 1 d. nutarimas).

3 bylose Teismas priėmė nutarimus, kuriais pareiškimai buvo išbraukti iš bylų sąrašo:

1. *Vasiliauskienė prieš Lietuvą* (2009 m. vasario 3 d. nutarimas),
2. *Šiktorovas prieš Lietuvą* (2009 m. lapkričio 17 d. nutarimas),
3. *Grudzinskienė prieš Lietuvą* (2009 m. birželio 9 d. nutarimas) taikaus susitarimo pagrindu;

1 byloje Teismas priėmė nutarimą, kuriuo pareiškimą paskelbė priimtiniu, iš anksto nespęsdamas dėl jo esmės:

1. *Silickis ir Silickienė prieš Lietuvą* (2009 m. lapkričio 10 d. nutarimas).

Išsamiau apie išvardytus Teismo sprendimus ir nutarimus žr. Priedą Nr. 2 – *Teismo 2009 m. priimtų sprendimų dėl bylų esmės ir nutarimų, kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą, apžvalga*, 37 p.

Ypač pažymėtinas 2009 m. liepos 7 d. Teismo priimtas sprendimas byloje *Leparskienė prieš Lietuvą*, kuriuo Teismas nenustatė Konvencijos pažeidimo, nors 2007 m. lapkričio 11 d. nutarimu Teismas paskelbė pareiškimą priimtiniu. Spręsdamas dėl bylos esmės Teismas atskirai nagrinėjo Konvencijos 2 straipsnio materialųjį ir procesinį aspektus ir pripažino Vyriausybės teisę vėl kelti klausimą dėl teisinių gynybos priemonių panaudojimo. Įvertinęs galimybės reikalauti neturtinės žalos atlyginimo už pareiškėjos sūnaus mirtį veiksmingumą tiek teoriniu, tiek praktiniu požiūriu, Teismas konstatavo, kad pareiškėja turėjo veiksmingą galimybę reikalauti žalos atlyginimo civilinio proceso tvarka. Kadangi pareiškėja šia galimybe nepasinaudojo, Teismas, palaikydamas Vyriausybės išankstinį prieštaravimą dėl teisinių gynybos priemonių nepanaudojimo, nusprendė, jog negali spręsti dėl Konvencijos 2 straipsnio materialiojo pažeidimo aspekto. Spręsdamas, ar valstybė tinkamai įvykdė procesinę pozityvią pareigą atlikti veiksmingą mirtinos jėgos panaudojimo teisėtumo vertinimą ir nuteisti kaltus asmenis, jei tokie buvo, Teismas pripažino tyrimą buvus tinkamu bei veiksmingu, nes jis leido nustatyti pareiškėjos sūnaus mirties priežastis bei atsakingą asmenį. Teismas nenustatė disproporcijos tarp policijos pareigūno veikos ir jam paskirtos sankcijos. Įvertinęs minėtas aplinkybes, Teismas nustatė, kad Lietuva nepažeidė Konvencijos 2 straipsnio.

2. 2009 m. Teismo sprendimai ir nutarimai, kuriuose nagrinėta:

1) Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą)

2009 metais beveik visose byloje prieš Lietuvą nagrinėtas tik vienas Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) aspektas: pernelyg ilga pareiškėjų bylų nagrinėjimo trukmė. Net 7 bylose prieš Lietuvą (iš 9, išnagrinėtų per 2009 m.) nustatyti Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimai dėl jų trukmės: *Norkūno, Četvertako ir kitų, Padalevičiaus, Voronos ir Voronov, Naugžemio, Aleksos bei Igarienės ir Petrauskienės* bylose. *Aleksos* bei *Igarienės ir Petrauskienės* bylose dėl užsitęsusių procesų vidaus teismuose Teismas atskirai pripažino ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimus. Teismas taip pat vis dar lieka neįtikintą, kad galimybė reikalauti žalos atlyginimo dėl pernelyg ilgo proceso pagal Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 6.272 straipsnį pareiškimų pateikimo Teismui metu buvo įgavusi pakankamą teisinį aiškumą, kad būtų galima reikalauti jos panaudojimo pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį.

Iš bylų, nagrinėtų pagal Konvencijos 6 straipsnį, išsiskiria Teismo nutarimas, priimtas byloje *Beygo prieš 46 valstybes ET nares* (tarp jų ir Lietuvos Respubliką). Šioje byloje pareiškėjas, Prancūzijos pilietis, atleistas iš darbo ET institucijose, remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi ir 14 straipsniu, teigė, kad buvo pažeistos Konvencijoje įtvirtintos teisingo ir nešališko teismo garantijos. Teismas pripažino, kad šios bylos aplinkybėmis valstybės ET narės negali būti laikomos atsakingomis už tariamus Konvencijos pažeidimus, todėl pareiškėjo skundai buvo atmesti kaip neatitinkantys Konvencijos *ratione personae* (žr. Priedą Nr. 2 – *Teismo 2009 m. priimtų sprendimų dėl bylų esmės ir nutarimų, kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą, apžvalgą*, 37 p.).

2) Konvencijos 1 protokolo 1 straipsnis (teisė į nuosavybę):

2009 metais 7 bylose Teismas nagrinėjo pareiškėjų skundus pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį. Iš viso 4 bylose pareiškėjų skundai buvo atmesti kaip aiškiai nepagrįsti (bylose *Četvertakas ir kiti prieš Lietuvą* ir *Padalevičius prieš Lietuvą*) arba nepatenkantys į Konvencijos taikymo sritį (bylose *Norkūnas prieš Lietuvą* ir *Shub prieš Lietuvą*), 2 bylose nustatyti Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimai (*Aleksa prieš Lietuvą* ir *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą*), 1 byloje Teismas konstatavo, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimas dėl

per ilgos proceso trukmės apima ir pareiškėjų skundus pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį (byla *Vorona ir Voronov prieš Lietuvą*).

2009 m. net 3 bylose (*Aleksos, Igarienės ir Petrauskienės* bei *Shub*) Teismas vėl nagrinėjo pareiškėjų skundus pagal 1 Protokolo 1 straipsnį dėl nuosavybės teisių atkūrimo proceso Lietuvoje. Bylose *Aleksa prieš Lietuvą* ir *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą* Teismas pakartojo, kad Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis (nuosavybės apsauga) negarantuoja nei pačios teisės atkurti nuosavybę, nei riboja valstybės laisvę nustatyti nuosavybės teisių atkūrimo apimtį ir sąlygas. Taigi Teismas, nagrinėdamas šiuos skundus, vertino tik tai, kaip valstybė įgyvendino savo priimtus sprendimus atkurti nuosavybės teises. Teismas, remdamasis Lietuvos teismų sprendimais ir Vyriausybės pateiktais argumentais, konstatavo, kad negražinus tam tikros patalpų dalies natūra, nebuvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis. Šiuo atžvilgiu pareiškėjų skundai buvo atmesti kaip aiškiai nepagrįsti pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis. Abiejose bylose Teismas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimą pripažino dėl to, kad užsitęsęs procesams teismuose, o vėliau Kauno miesto savivaldybei delsiant vykdyti galutinį teismo sprendimą, pareiškėjai negalėjo netrukdomai naudotis savo nuosavybe.

Byloje *Shub prieš Lietuvą* pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsniu, skundėsi dėl nuosavybės teisių atkūrimo proceso, pagal kurį nuosavybę gražinama išimtinai Lietuvos Respublikos pilietybę turėjusiems asmenims prašymų dėl nuosavybės teisių atkūrimo pateikimo metu. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad remtis tariamu Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimu galima tik ta apimtimi, kuria ginčijami sprendimai yra susiję su asmens „nuosavybė“ šios Konvencijos nuostatos požiūriu. „Nuosavybė“ gali būti bet kuri „egzistuojanti nuosavybė“ ar turtas, įskaitant reikalavimus, kurių atžvilgiu pareiškėjas gali įrodinėti, kad jis turi bent „teisėtų lūkesčių“ įgyvendinti nuosavybės teisę. Šiuo požiūriu Teismas pažymėjo, kad Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas nesuteikė pareiškėjui teisės reikalauti gražinti jo giminių nuosavybę, nes jis neatitiko pilietybės reikalavimo. Todėl jis neturėjo „nuosavybės“ pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį. Atsižvelgdamas į minėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad skundas pagal 1 Protokolo 1 straipsnį yra *ratione materiae* nesuderinamas su Konvencijos nuostatomis.

3) Konvencijos 2 straipsnis (teisė į gyvybę):

Dviejose bylose prieš Lietuvą 2009 m. Teismas sprendė klausimus dėl valstybės pozityviosios pareigos, kylančios pagal Konvencijos 2 straipsnį, imtis tinkamų priemonių gyvybei apsaugoti: *Leparskienė prieš Lietuvą* ir *Rinkūnienė prieš Lietuvą*. Atkreiptinas dėmesys į *Leparskienės* bylą, kurioje pareiškėja, remdamasi Konvencijos 2 straipsniu (teisė į gyvybę) skundėsi tuo, kad policijos pareigūnas neteisėtai atėmė jos sūnui gyvybę, o mirties aplinkybių tyrimas buvo neveiksmingas, be to, policijos pareigūnas buvo nuteistas per švelnia bausme. Šiuo požiūriu svarbu yra tai, kad Teismas, palaikydamas Vyriausybės išankstinį prieštaravimą dėl teisinių gynybos priemonių nepanaudojimo, nusprendė, jog negali spręsti dėl Konvencijos 2 straipsnio materialiojo pažeidimo aspekto, t.y. vertinti pareiškėjos sūnaus gyvybės atėmimo teisėtumo bei proporcingumo, kuris nagrinėjamoje byloje ir kėlė daugiausiai klausimų. Teigiamas aspektas yra tai, kad valstybė šioje byloje pripažinta tinkamai įvykdžiusia procesinę pozityvią pareigą atlikti veiksmingą mirtinos jėgos panaudojimo teisėtumo vertinimą ir nuteisti kaltus asmenis žr. Priedą Nr. 2 – *Teismo 2009 m. priimtų sprendimų dėl bylų esmės ir nutarimų, kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą, apžvalgą*, 37 p.).

Primintina, kad panašioje *Juozaitytė ir Bikulčiaus* byloje Teismas 2008 m. konstatavo Konvencijos 2 straipsnio (teisė į gyvybę) dvigubą – materialinį ir procesinį pažeidimą dėl neproporcingo policijos pareigūnų jėgos panaudojimo, mirtinai sužalojant pareiškėjų sūnus ir neveiksmingo jų mirties aplinkybių ištyrimo.

4) Konvencijos 8 straipsnis (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą):

2009 metais Teismas 1 byloje (palyginimui – 2008 metais net 5 bylose) nagrinėjo pareiškėjo skundą iš esmės pagal Konvencijos 8 straipsnį (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą): *Žičkaus* byloje Teismas 2009 m. balandžio 7 d. konstatavo, kad Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje ir 9 straipsnyje numatytas draudimas pareiškėjui įsidarbinti privačiame sektoriuje pažeidė Konvencijos 14 (diskriminacijos uždraudimas) ir 8 straipsnius. Kitus pareiškėjo skundus Teismas paskelbė nepriimtinais. Pažymėtina, kad tai vienintelė iki šiol Teismo nagrinėta byla, susijusi ne su buvusių KGB kadrinių darbuotojų, o vadinamųjų „slaptųjų bendradarbių“ atžvilgiu taikomu ribojimu įsidarbinti privačiame sektoriuje. Teismas kritiškai vertino, jog minėtas įstatymas įsigaliojo 2000 m., t. y. praėjus beveik dešimtmečiui po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Šiuo atžvilgiu Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo (Žičkaus) profesinės veiklos apribojimai taip pat buvo nustatyti praėjus dešimtmečiui nuo pareiškėjo slapto bendradarbiavimo su KGB pabaigos. Nors pastarasis faktas pats savaime nebuvo lemiamas, tačiau Teismas laikė jį reikšmingu sprendžiant dėl priemonės proporcingumo. (žr. Priedą Nr. 2 – *Teismo 2009 m. priimtų sprendimų dėl bylų esmės ir nutarimų, kuriais buvo užbaigtas teisminis procesas bylose prieš Lietuvą, apžvalgą*, 37 p.).

Apibendrinant konstatuotina, kad tarp Teismo išnagrinėtų bylų prieš Lietuvą per pastaruosius kelis metus aiškiai vyrauja skundai pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, ypač dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką.

3. Naujos ar pasikartojančios Konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje problemos pagal 2009 m. teismo išnagrinėtas bylas prieš Lietuvą:

1) Pernelyg ilga bylų nagrinėjimo trukmė ir veiksminga priemonė dėl jos skūstis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies bei 13 straipsnio požiūriu:

Iš aptartų 2009 m. Teismo išnagrinėtų (taip pat ir naujai perduotų) bylų prieš Lietuvą, akivaizdu, kad pernelyg ilgą bylų nagrinėjimo trukmę jau galima vadinti rimta (gal net sisteminė) problema. Neretai procesai Lietuvos teismuose užsitęsia iki 10 ar net daugiau metų. Kaip minėta, ataskaitiniais metais Vyriausybei vėl buvo perduotos 9 naujos bylos (palyginimui – 2008 m. 5 bylos), kuriose pareiškėjai *inter alia* skundžiasi dėl per ilgo jų bylų nagrinėjimo. Iš 8 Teismo sprendimų, kuriuose 2009 metais bylose prieš Lietuvą buvo konstatuoti Konvencijos pažeidimai, 7 bylose jie nustatyti *inter alia* dėl pernelyg ilgos pareiškėjų bylų nagrinėjimo trukmės. Minėta ir tai, kad Teismas nepripažįsta pareiškėjus Lietuvoje turint veiksmingą teisinės gynybos priemonę dėl pernelyg ilgos jų bylų nagrinėjimo trukmės.

Šiame kontekste pastebėtina, kad jau 2010 m. sausio 5 d. 2 Teismo sprendimuose bylose prieš Lietuvą vėl pripažinti Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimai dėl pernelyg ilgos pareiškėjų bylų nagrinėjimo trukmės: 1) byloje *UAB „Impar“ prieš Lietuvą* pirmą kartą konstatuota, kad Konvencijos 6 straipsnis taikomas mokestiniam procesui (Lietuvoje įmonė ginčijo mokesčių inspekcijos paskirtą baudą), nes Teismas pripažino, kad teisės normų, numatančių mokesčines baudas pobūdis, tikslas nubausti bei baudos dydis leidžia konstatuoti, kad nacionaliniame procese buvo sprendžiamas baudžiamojo kaltinimo klausimas; 2) byloje *Šulcas prieš Lietuvą* Teismas pirmą kartą atskirai pripažino pažeistą ir Konvencijos 13 straipsnį (teisė į veiksmingą teisinės gynybos

priemonę) dėl to, kad Lietuvoje nebuvo veiksmingos priemonės skūstis dėl pernelyg ilgos pareiškėjo baudžiamosios bylos nagrinėjimo trukmės.

Šiuo požiūriu atkreiptinas dėmesys į tai, kad pernelyg ilga bylų nagrinėjimo trukmė tam tikrais atvejais gali turėti įtakos ir kitų Konvencijoje įtvirtintų teisių pažeidimus, kaip antai, 2009 m. liepos 21 d. sprendimuose, priimtuose bylose *Aleksa prieš Lietuvą* ir *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą* Teismas konstatavo, kad dėl užsitęsusio nuosavybės teisių atkūrimo proceso vidaus institucijose (iš pradžių teismuose, o vėliau savivaldybėje) pareiškėjai negalėjo netrukdomai naudotis savo nuosavybe, ir dėl to pripažino ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimus. Teismo nagrinėjamoje byloje *Borisov prieš Lietuvą* pareiškėjas skundžiasi, kad vidaus teismams niekaip nepriimant galutinio sprendimo dėl sprendimo jį išsiųsti iš Lietuvos Respublikos sukuriama tęstinis jo padėties netikrumas, taip tariamai pažeidžiant Konvencijos 8 straipsnį (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo sprendimą). Šiuo požiūriu pastebėtina tai, kad 2004 m. sausio 9 d. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pradėtas procesas dėl pareiškėjo išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos iki šiol nėra pasibaigęs.

Bylų nagrinėjimo trukmės problemai ypatingą dėmesį skiria ir Europos Taryba, kurios Žmogaus teisių koordinavimo komitetas (CDDH) 2009 metų pabaigoje parengė Rekomendacijos dėl veiksmingų priemonių dėl pernelyg ilgos bylų nagrinėjimo trukmės projektą ir valstybių ET narių Geros praktikos vadovą, kuriuos ET Ministrų Komitetas 2010 m. vasario 24 d. priėmė.

Manytina, kad, atsižvelgiant į ilgai truncančių procesų teismuose problemas mastą, yra būtina kuo skubiau išanalizuoti galiojančių Lietuvos teisės aktų bei jų taikymo praktikos trūkumus ir parengti juos keičiančius atitinkamus teisės aktų projektus, ne tik nustatant galimybę reikalauti iš valstybės atlyginti žalą už per ilgą proceso trukmę, bet kartu įtvirtinant ir procesines jo paspartinimo galimybes, pavyzdžiui, nustatant tam tikrus procesinius terminus ar pan.

2) Iš Teismo sprendimų, priimtų bylose dėl nuosavybės teisių atkūrimo proceso, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

a) šiose bylose Teismas dar kartą pažymėjo, kad Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis nesukuria Susitariančiosioms Šalims bendro pobūdžio pareigos atkurti nuosavybės teises į nuosavybę, eksproprijuotą prieš joms ratifikuojant Konvenciją, ir negarantuoja nei pačios teisės atkurti nuosavybę, nei riboja valstybės laisvę nustatyti nuosavybės teisių atkūrimo apimtį ir sąlygas;

b) byloje *Aleksa prieš Lietuvą* bei *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą* vertino tai, kaip valstybė įgyvendino savo dar 1992 m. priimtus sprendimus atkurti nuosavybės teises. Remdamasis tuo, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis, Teismas nagrinėjo, ar dėl užsitęsusio proceso pareiškėjams nebuvo ribojama teisė netrukdomai naudotis savo nuosavybe, kaip tą numato Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis. Šiose bylose Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad nors civilinis procesas baigėsi 2005 m. sausio 26 d. galutine Aukščiausiojo Teismo nutartimi, nuosavybės teisių atkūrimo procesas užtruko žymiai ilgiau ir dar nėra baigtas iki šiol. Taigi Teismas, ne tik atsižvelgdamas į per ilgą bylinėjimosi trukmę, bet ypač vertindamas vėlesnę institucijų, t.y. Kauno miesto savivaldybės, neveiklumą, pripažino ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimą. Šiame kontekste galima pastebėti, kad Teismo priteisiami kompensacijų dydžiai priklauso ir nuo pažeidžiamo Konvencijos straipsnio – esant nuosavybės teisių pažeidimui kompensacijos paprastai būna didesnės. Taigi pabrėžtina, kad po to, kai valstybė priima sprendimą atkurti nuosavybės teises tam tikru būdu, užsitęsę ginčai teismuose bei vėlesnis institucijų neveiklumas gali lemti ne tik teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, bet ir nuosavybės teisių pažeidimą.

IV. VEIKLA VYKDANT TEISMO PRIIMTUS SPRENDIMUS

1. Veikla vykdančios Teismo ankstesniais metais ir 2009 m. priimtus sprendimus

Pagal Konvencijos 46 straipsnio 1 dalį Aukštosios Susitariančiosios Šalys įsipareigoja vykdyti galutinį Teismo sprendimą kiekvienoje byloje, kurios šalys jos yra. Minėta, kad 2008 m. buvo priimta Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacija Nr. REC (2008)2 valstybėms narėms dėl veiksmingų vidaus institucijų gebėjimų neatidėliojant vykdyti Teismo sprendimus įgyvendinimą, taip pat pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme nuostatai, *inter alia* papildomai įgaliojant Vyriausybės atstovą, bendradarbiaujant su Teisingumo ministerija ir kitomis kompetentingomis institucijomis koordinuoti Teismo sprendimų vykdymą ir suteikiant teisę prireikus imtis ar inicijuoti atitinkamus veiksmus šioje srityje. Atstovas ne tik koordinuoja Teismo sprendimų vykdymą nacionaliniu lygmeniu, jis taip pat nuolat teikia informaciją Europos Tarybos Ministrų Komitetui apie Teismo sprendimų vykdymą, taip pat ir apie priimtas individualias ir bendrąsias priemones*.

Pastebėtina, kad Vyriausybės atstovo veikla Teismo sprendimų vykdymo srityje yra tęstinio pobūdžio. 9 bylose prieš Lietuvą jau yra priimtos visos individualios ir bendrosios priemonės, būtinos, kad sprendimai būtų pripažinti tinkamai įvykdytais ir Europos Tarybos Ministrų Komitetui apie tai pranešta, tad belieka sulaukti vykdymo priežiūrą minėtose bylose užbaigiančios Europos Tarybos Ministrų Komiteto rezoliucijos:

1. *Jasiūnienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 41510/98), 2003 03 06 sprendimas;
2. *Sidabras ir Džiautas prieš Lietuvą* (pareiškimų Nr. 55480/00 ir 59330/00), 2004 07 27 sprendimas;
3. *Rainys ir Gasparavičius prieš Lietuvą* (pareiškimų Nr. 70665/01 ir 74345/01), 2005 04 07 sprendimas;
4. *Karalevičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 53254/99), 2005 04 07 sprendimas;
5. *Simonavičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 37415/02), 2006 06 27 sprendimas;
6. *Jurevičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 30165/02), 2006 11 14 sprendimas;
7. *Čiapas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 4902/02), 2006 11 16 sprendimas;
8. *Vaivada ir Vaivada prieš Lietuvą* (pareiškimų Nr. 36996/02 ir 66004/01), 2006 11 16 sprendimas;
9. *Gečas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 418/04), 2007 07 17 sprendimas;

2009 metais Vyriausybės atstovės veiklos apimtys Teismo sprendimų vykdymo srityje gerokai išaugo, atsižvelgiant į suintensyvėjusį Teismo darbą nagrinėjant bylas prieš Lietuvą 2008 m., kai Teismas priėmė net 11 sprendimų, kuriais konstatavo Lietuvą pažeidusią Konvenciją. 2008 metais Vyriausybės atstovė inicijavo priemones, būtinas, siekiant užtikrinti kitokių individualiųjų priemonių nei Teismo priteistų sumų sumokėjimas, priėmimą bei bendrųjų priemonių, pašalinančių pažeidimo priežastis, priėmimą vykdančios Teismo sprendimus, priimtus šiose bylose:

1. *Jucys prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 5457/03), 2008-01-08 sprendimas,
2. *Ramanauskas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 74420/01), 2008-02-05 sprendimas,

* Europos Tarybos Ministrų Komiteto, kuriam pagal Konvencijos 46 straipsnį yra pavesta Teismo sprendimų vykdymo priežiūra, patvirtintose Sprendimų ir taikių susitarimų sąlygų vykdymo priežiūros taisyklėse yra numatyta, kad Teismo sprendimų vykdymas neapsiriboja vien Teismo priteisto teisingo atlyginimo bei bylinėjimosi kaštų ir išlaidų sumokėjimu. Tinkamas sprendimo, kuriame konstatuojamas Konvencijos pažeidimas, įvykdymas gali reikšti ir kitokių **individualiųjų priemonių**, nesusijusių su atitinkamų sumų sumokėjimu, arba atitinkamų **bendrųjų priemonių**, pašalinančių pažeidimo priežastis, priėmimą.

3. *Švenčionienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 37259/04), 2008-11-25 sprendimas,
4. *Malininas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 10071/04), 2008-07-01 sprendimas,
5. *Jucius ir Juciuvienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 14414/03), 2008-11-25 sprendimas,
6. *Gulijev prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 10425/03), 2008-12-16 sprendimas,
7. *Balsytė-Lideikienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 72596/01), 2008-11-04 sprendimas,
8. *Armonienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 36919/02), 2008-11-25 sprendimas,
9. *Biruk prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 23373/03), 2008-11-25 sprendimas,
10. *Savenkovas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 871/02), 2008-11-18 sprendimas,
11. *Juozaitytė ir Bikulčius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 70659/01 ir 74371/01), 2008-04-24 sprendimas.

Atkreiptinas dėmesys į tai kad visose 11 minėtų bylų šiuo metu jau yra įvykdytos visos individualios ir bendrosios priemonės, būtinos, kad sprendimai būtų pripažinti tinkamai įvykdytais ir Europos Tarybos Ministrų Komitetui apie tai pranešta.

Naujausios bylos, kuriose vykdymo procesas tebevyksta:

1. *Aleksa prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 27576/05), 2009-07-21 sprendimas,
2. *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 26892/05), 2009-07-21 sprendimas,
3. *UAB „Impar“ prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 13102/04), 2010-01-05 sprendimas,
4. *Grudzinskienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 31438/04), 2009-06-09 sprendimas,
5. *Vorona ir Voronov prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 22906/04), 2009-07-07 sprendimas,
6. *Padalevičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 12278/03), 2009-07-07 sprendimas,
7. *Šulcas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 35624/04), 2010-01-05 sprendimas,
8. *Naugžemys prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 17997/04), 2009-07-16 sprendimas,
9. *Žičkus prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 26652/02), 2009-04-07 sprendimas,
10. *Četvertakas ir kiti prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 16013/02), 2009-01-20 sprendimas,
11. *Norkūnas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 302/05), 2009-01-20 sprendimas.

Visi paminėti Teismo sprendimai tampa galutiniais ir tuo pat metu vykdytiniais po trijų mėnesių nuo jų paskelbimo, jei nė viena iš bylos šalių sprendimo neapskundžia Teismo Didžiajai Kolegijai. 2009 metais bylose *Aleksa prieš Lietuvą*, *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą*, *Vorona ir Voronov prieš Lietuvą*, *Padalevičius prieš Lietuvą*, *Naugžemys prieš Lietuvą*, *Žičkus prieš Lietuvą*, *Četvertakas ir kiti prieš Lietuvą*, *Norkūnas prieš Lietuvą* Teismo kaip teisingas atlyginimas priteistos sumos jau yra sumokėtos pareiškėjams. Taip pat sumokėta ir suma pagal taikaus susitarimo, sudaryto byloje *Grudzinskienė prieš Lietuvą*, sąlygas. Be to, apie Teismo priimtus sprendimus buvo informuoti teismai ir kitos su minėtomis bylomis susijusios valstybės institucijos, visiems jiems išsiųsti į lietuvių kalbą išversti Teismo minėtose bylose priimti sprendimai kartu su aiškinamaisiais raštais, kuriuose išdėstytos nustatytų pažeidimų priežastys.

Vykdam 2008 metais Teismo priimtus sprendimus bylose prieš Lietuvą Vyriausybės atstovei neretai teko imtis ir kitokių individualiųjų priemonių, nesusijusių su atitinkamų sumų sumokėjimu bei informuoti Ministrų Komitetą apie priimtas bendrąsias priemones. Kaip antai, vykdam Teismo sprendimą byloje *Gulijev prieš Lietuvą* Vyriausybės atstovė inicijavo duomenų apie pareiškėją išbraukimą iš Užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinio sąrašo; vykdam Teismo sprendimą byloje *Savenkovas prieš Lietuvą*, kuriame Lietuva jau antrą kartą pripažinta pažeidusia Konvencijos 3 straipsnį (kankinimo uždraudimas) dėl kalinimo sąlygų tardymo izoliatoriuose, šiuo atveju – Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime, Ministrų Komitetui

reikėjo pateikti išsamią informaciją apie įkalinimo įstaigų renovavimo ir įkalinimo sąlygų humanizavimo programas bei jų įgyvendinimą Lietuvoje, suimtųjų užimtumo organizavimą tardymo izoliatoriuose ir pan.; vykdant Teismo sprendimą byloje *Jucius ir Juciuvienė* prieš Lietuvą Vyriausybės atstovė atliko tyrimą ir pateikė detalią informaciją dėl tolesnio seserų, dėl kurių globos vyko bylinėjimasis, bendravimo bei asmenų procesinių teisių užtikrinimo vidaus teismuose nagrinėjant bylas dėl vaiko nuolatinės globos ar rūpybos nustatymo; vykdant Teismo sprendimą byloje *Juozaitytė ir Bikulčius prieš Lietuvą* Vyriausybės atstovė pateikė informaciją apie vidaus teismų praktikos vystymąsi, kurioje buvo atsižvelgta į Teismo minėtą sprendimą, taip pat pateikta informacija apie vidaus tarnybos sistemos pareigūnų pasirengimo reikalavimus bei papildomus reikalavimus, susijusius su fiziniais ir praktiniais gebėjimais eiti tam tikras pareigas, taip pat pareigūnų mokymus ir kvalifikacijos kėlimą, kiek tai susiję su prievartos (šaunamojo ginklo) naudojimu jų tarnybinėje veikloje.

Iš ankstesniais metais priimtų sprendimų bylose prieš Lietuvą Ministrų Komitetas tebevykdo priežiūrą šiose bylose:

1. *Baškienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 11529/04), 2007 07 24 sprendimas – stebima proceso dėl pareiškėjos bylos atnaujinimo eiga nacionaliniuose teismuose;
2. *L. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 27527/03), 2007 09 11 sprendimas – neįvykdytos bendrosios priemonės, pašalinančios pažeidimo priežastis (žr. skyrių Teismo sprendimų vykdymo srityje iškilusios problemos toliau).

2. Teismo sprendimų vykdymo srityje iškilusios problemos

1) Pabrėžtina, kad teisės spraga, dėl kurios buvo konstatuotas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas byloje *L. prieš Lietuvą* (Teismo 2007 m. rugsėjo 11 d. sprendimas), iki šiol nėra panaikinta, tačiau Lietuva, vykdydama Teismo sprendimą, privalo tai padaryti. Primintina, kad pažeidimas šioje byloje buvo konstatuotas dėl Lietuvos teisės aktuose egzistuojančios teisės spragos (nepriimtas Civilinio kodekso 2.27 straipsnio (*asmens teisė pakeisti lytį*) 2 dalyje numatytas įstatymas). Pasak Teismo, dėl egzistuojančios teisės spragos – lyties pakeitimo sąlygas ir tvarką nustatančio įstatymo nepriėmimo – „pareiškėjas yra atsidūręs kankinančioje nežinioje dėl savo asmeninio gyvenimo ir dėl pripažinimo tikrosios jo tapatybės“.

Vyriausybės atstovė ne kartą kreipėsi į Seimo pirmininką, taip pat į Seimo teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininką bei Sveikatos apsaugos ministrą ragindama imtis priemonių, kad būtų pradėtas vykdyti Teismo priimtas sprendimas byloje *L. prieš Lietuvą*, tačiau iki šiol teisės spraga nėra pašalinta.

Šiame kontekste reikia atkreipti dėmesį į Lietuvos Respublikos Seime įregistruotą Civilinio kodekso 2.27 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą. Kyla abejonė, ar pirminio teisės akto panaikinimas yra tinkamas teisės spragos šalinimo būdas, ypač atsižvelgiant į tai, kad pažeidimas šioje byloje iš esmės buvo pripažintas dėl teisinio netikrumo. Taigi net ir tokiu būdu pašalinus teisės spragą teisėtų lūkesčių problema išliktų. Be to, priėmus tokį įstatymą transseksualams Lietuvoje vis tiek turėtų būti teikiamas reikalingas gydymas, įskaitant ir būtinas lyties pakeitimo operacijas (valstybė pagal Konvenciją turi pozityviają pareigą gydyti asmenis, kuriems toks gydymas yra būtinas).

Pagal Konvenciją Lietuva privalo vykdyti Teismo priimtus sprendimus. Turėdama tam tikrą pasirinkimo laisvę, kokių konkrečiai priemonių imtis, kad Teismo sprendimas būtų įvykdytas, Lietuva vis dėlto privalo užtikrinti, kad teisės spraga bus panaikinta.

Pastebėtina, kad teisės spraga yra atsiradusi dėl to, kad 2003 m. Vyriausybės pateiktas atitinkamas įstatymo projektas taip ir nebuvo pradėtas Seime svarstyti. Kadangi teisės spraga

vykdant anksčiau minėtą Teismo sprendimą turi būti panaikinta, siūlytina įpareigoti atitinkamas institucijas nedelsiant spręsti šią problemą.

2) Per daugiau nei 4 metus Seime taip ir nebuvo priimti reikiami Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl SSRS valstybės komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“ pakeitimai, kad būtų įvykdyti dar 2004 m. liepos 27 d. ir 2005 m. balandžio 7 d. priimti Teismo sprendimai atitinkamai bylose *J. Sidabras ir K. Džiautas prieš Lietuvą* bei *R. Rainys ir A. Gasparavičius prieš Lietuvą*. Tai yra minėtas įstatymas nebuvo pakeistas panaikinant jame numatytą apribojimą įsidarbinti privačiame sektoriuje buvusiems KGB kadriniams darbuotojams, kuris abiejose bylose buvo pripažintas pažeidžiančiu Konvencijos 8 straipsnį (teisė į privataus gyvenimo gerbimą).

Atkreiptinas dėmesys, kad 2009 m. sausio 1 d. baigėsi apribojimų, nustatytų įstatymo „Dėl SSRS valstybės komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“ 2 straipsnyje, galiojimo terminas, tarp jų ir apribojimų buvusiems KGB darbuotojams įsidarbinti privačiame sektoriuje, kurie buvo pripažinti pažeidžiančiais Konvenciją. Vyriausybės atstovė jau 2008 m. veiklos ataskaitoje buvo atkreipusi dėmesį į tai, kad užsitęsęs Teismo sprendimų nevykdymas gali sukurti pareiškėjams ar kitiems asmenims tam tikrą jų padėties teisinio netikrumą, nuo kurio asmenys taip pat yra ginami pagal Konvencijos 8 straipsnį.

Kaip minėta, 2009 m. Vyriausybei perduota byla *Sidabras, Džiautas ir Rainys prieš Lietuvą*, kurioje pareiškėjai skundžiasi, kad Lietuva nevykdydama Teismo anksčiau priimtų sprendimų jų bylose ir toliau pažeidinėjo Konvencijos 14 straipsnį (diskriminacijos uždraudimas) kartu su jos 8 straipsniu (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą). Pareiškėjams J. Sidabrui ir K. Džiautui kreipusis į Lietuvos administracinius teismus dėl to, kad nepakeitus įstatymo jų teisės ir toliau yra pažeidžiamos, skundai buvo atmesti. Buvo konstatuota, kad Konvencija ir Teismo sprendimai yra tiesiogiai taikomi Lietuvos teisėje, o esant normų kolizijai – turi viršenybę. Be to, buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad pareiškėjai nepateikė jokių konkrečių įrodymų, kad įstatyme numatytas apribojimas jiems buvo kliūtis įsidarbinti privačiame sektoriuje. Teismui priėmus sprendimą byloje *Rainys ir Gasparavičius prieš Lietuvą*, pareiškėjas R. Rainys kreipėsi į Lietuvos teismus, reikalaujamas atnaujinti bylą dėl jo atleidimo iš darbo telekomunikacijų įmonėje ir grąžinti jį į ankstesnes pareigas. Lietuvos teismai pripažino, kad 2005 m. balandžio 7 d. Teismo priimtas sprendimas reiškia, kad pareiškėjo atleidimas buvo neteisėtas, tačiau pareiškėjo reikalavimas grąžinti į jo eitas pareigas, remiantis įvairiais argumentais, įskaitant ir tai, kad Teismas dėl neteisėto atleidimo buvo priteisęs atlyginimą, nebuvo patenkintas.

Pastebėtina, kad tai pirmas atvejis, kai Vyriausybei perduota byla dėl tariamų Konvencijos pažeidimų, kilusių dėl ankstesnių Teismo sprendimų byloje prieš Lietuvą nevykdymo.

Šiame kontekste problemų kelia ir Teismo sprendimo, priimto 2009 m. balandžio 7 d., byloje *Žičkus prieš Lietuvą* vykdymas. Minėtu sprendimu Lietuvos Respublikos asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatyme nustatyti apribojimai pareiškėjui įsidarbinti privataus sektoriaus srityse buvo pripažinti neproporcingais ir konstatuoti Konvencijos 14 ir 8 straipsnių pažeidimai. Vykdant Teismo sprendimą atitinkami apribojimai turėtų būti panaikinti. Tuo tarpu Seime registruotame įstatymo projekte Dėl Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIP-571 vis dėlto lieka tam tikrų darbinės veiklos privačiame sektoriuje apribojimų asmenims, kurie buvo pripažinti slapta bendradarbiavę su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis pagal minėtą įstatymą.

Vyriausybės atstovė ne kartą teikė į Seimo teisės ir teisėtvarkos komitetui pastabas ir pasiūlymus dėl Seime registruotame įstatymo projekte Dėl Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų

apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto atitikties Konvencijai, pateikdama ir kitų pastabų, ne vien susijusių su ribojimais įsidarbinti privačiame sektoriuje. Manytina, kad pastaruoju metu siūlomas bendradarbiavimo su slaptosiomis tarnybomis viešinimas, atsisakant įstatyminio buvusių slaptų bendradarbių darbinės veiklos ribojimo, būtų labiau priimtinas ir Konvencijos požiūriu

3) Būtinumas tobulinti Teismo sprendimų vykdymo procesą:

Pastebėtina, kad nepaisant anksčiau minėtų Vyriausybės atstovo nuostatų pakeitimų, kuriais Vyriausybės atstovui buvo suteiktos papildomos funkcijos ir įgaliojimai dėl Teismo sprendimų vykdymo, Teismo sprendimų vykdymas tais atvejais, kai yra reikalinga imtis tam tikrų individualių priemonių, nesusijusių su teisingo atlyginimo sumokėjimu, ar atitinkamų bendrųjų priemonių, šiuo metu nėra reglamentuojamas jokiuose kituose Lietuvos teisės aktuose. Galiojančioje Žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei įstatymo redakcijoje kaip Teismo sprendimų vykdymas yra numatytas tik atitinkamų Teismo priteistų sumų sumokėjimas. Jokie kiti Teismo sprendimų vykdymo būdai minėtame įstatyme nėra numatyti. Kaip matyti iš pirmiau aptartų bylų, kuriose nepriimamos atitinkamos bendrosios priemonės, dėl minėto teisinio reguliavimo trūkumo neužtikrinamas efektyvus Teismo priimtų sprendimų bylose prieš Lietuvą vykdymas, taip pat ribojamos Vyriausybės atstovo galimybes veiksmingai vykdyti jam priskirtas funkcijas Teismo sprendimų vykdymo srityje.

Šiuo požiūriu pirmiausia siūlytina pildyti Žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei įstatymą, numatant nuostatas, susijusias su Teismo sprendimų, kuriais nustatomi pažeidimai, vykdymu, kuris reikštų ne tik atitinkamų sumų sumokėjimą, bet ir kitokias individualias ir bendrasias priemones.

V. VEIKLA SIEKIANT STIPRINTI EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ KONVENCIJOS PAŽEIDIMŲ PREVENCIJĄ LIETUVOJE

Siekiant stiprinti Konvencijos pažeidimų prevenciją Lietuvoje, pateikta informacija visiems Lietuvos teismams, taip pat kitoms su Teisme išnagrinėtomis bylomis susijusioms valstybės ir savivaldybių institucijoms apie visus Teismo 2009 metais priimtus sprendimus bei nutarimus dėl priimtumo bylose prieš Lietuvą, kartu su jų vertimais į lietuvių kalbą bei aiškinamaisiais raštais. Informacija apie Teismo priimtus sprendimus ir nutarimus bylose prieš Lietuvą bei apie naujai perduotas Teismo bylas, taip pat Teismo 2009 m. priimti sprendimai ir nutarimai buvo paskelbti Teisingumo ministerijos tinklapyje „Atstovavimas EŽTT“.

Atiduotas leidyklai Teismo sprendimų ir nutarimų bylose prieš Lietuvos Respubliką, priimtų nuo 2005 m. liepos 1 d. iki 2007 m. gruodžio 31 d., rinkinys lietuvių kalba. Toliau dirbama siekiant užtikrinti Teismo praktikos bylose prieš Lietuvą rinkinių leidimo tęstinumą.

Vyriausybės atstovė ir toliau siekia aktyviai dalyvauti Lietuvos teisėkūros procese, ne tik vykdant jau priimtus Teismo sprendimus bylose prieš Lietuvą, kuriuose buvo konstatuotos įvairios Konvencijos taikymo Lietuvoje problemos, bet ir, kas ypač svarbu, teisėkūros procesuose, skirtuose Konvencijos pažeidimų prevencijai. 2009 metais įvairių valstybės institucijų prašymu formaliai ir neformaliai ne kartą buvo teikiama nuomonė ir konsultacijos dėl rengiamų teisės aktų projektų atitikties Konvencijai bei teisės taikymo procese iškilusių klausimų Konvencijos požiūriu. Manytina, kad įstatymų projektų atitikties su Konvencija derinimas turėtų būti nuolatinis ir veiksmingas procesas, kuris yra glaudžiai susijęs ir su Teismo sprendimų vykdymu, o ypač su Konvencijos pažeidimų prevencija. Primintina, kad dar 2008 m. Vyriausybės atstovės siūlymu, į Teisingumo ministerijos pasiūlymus dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 – 2012 metų

programos įgyvendinimo priemonių planą buvo įtrauktos 3 priemonės, susijusios su Konvencijos įgyvendinimu Lietuvoje: 1) kaip 1 iš priemonių yra įtrauktas būtinų teisės aktų pakeitimo projektų, nustatančių teisės aktų projektų ir galiojančių teisės aktų derinimo su Europos žmogaus teisių konvencija procedūra, parengimas – atitinkamas nuostatas numatantis Teisėkūros proceso pagrindų įstatymo projektas Nr. XP-2498 bus pateiktas svarstymui Seime 2010 m. birželio mėn. 2) kaip viena iš priemonių yra įtrauktas galimybės parengti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimo įstatymų projektus bei, prireikus, kitus teisės aktų projektus, išanalizavimas, siekiant numatyti veiksmingą teisinės gynybos priemonę, kad būtų užkirstas kelias teisės į bylos išnagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką pažeidimams – numatoma pateikti Seimui 2010 m. 2 ketvirtį; 3) kaip kita priemonė yra įtrauktas būtinų teisės aktų pakeitimo projektų, susijusių su Teismo sprendimų vykdymu, parengimas – numatoma pateikti Seimui 2010 m. 3 ketvirtį.

2009 m. ypatingas dėmesys buvo skiriamas konstruktyvaus bendradarbiavimo su Lietuvos teismais stiprinimui, siekiant užtikrinti kuo veiksmingesnį Konvencijos nuostatų įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu. Informuodama teismus apie naujus Teismo sprendimus bylose prieš Lietuvą, Vyriausybės atstovė kas kartą siekė ne tik atkreipti teismų dėmesį į nustatytus pažeidimus ir jų priežastis, bet ir į tai, kad didžiąją dalimi nuo vidaus teismų požiūrio ir aktyvumo priklauso Konvencijos taikymo nacionaliniu lygmeniu sėkmė. Vyriausybės atstovė 2009 m. raštu kreipėsi į Teisėjų tarybą, siekdama atkreipti Lietuvos teismų dėmesį į keletą specifinių aspektų, keliančių problemas Konvencijos požiūriu, pavyzdžiui, atvejus, kai Lietuvos Respublikos teismai priima nutartis sustabdyti nagrinėjamas bylas, nes dalyvaujantys byloje asmenys yra kreipęsi į Europos Žmogaus Teisių Teismą. Pažymėta, kad nei pagal Konvenciją, nei pagal nacionalinius teisės aktus asmens kreipimasis į Teismą automatiškai nesustabdo bylos nacionaliniuose teismuose ir teismui nėra pareigos privalomai sustabdyti bylos nagrinėjimą. Nurodyta, kad minėtu pagrindu sustabdžius bylą ar teismo sprendimo vykdymą, gali iškilti klausimas dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą.

Paminėtina, kad 2009 m. įvyko susitikimai su aukščiausių Lietuvos teisminių institucijų teisėjais – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Vyriausiojo administracinio teismo, kuriuose buvo aptartos Teismo sprendimuose ir perduotose bylose prieš Lietuvą iškeltos naujos ir pasikartojančios Lietuvos teisinio reguliavimo bei teisės taikymo problemos Konvencijos požiūriu, Konvencijos taikymo nacionaliniuose teismuose problemos ir ateities perspektyvos, nustatytų pažeidimų priežastys ir galimybės užkirsti jiems kelią ateityje, taip pat kai kurių teisės aktų tobulinimo būtinumas bei kiti klausimai.

2009 m. balandžio 23 d. Vyriausybės atstovė kartu su Teisingumo ministerija surengė tarptautinę konferenciją „Europos žmogaus teisių konvencijos įgyvendinimas: teisė į teismą ir kitos aktualios problemos“. Konferencijoje pranešimus skaitė Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėja dr. Danutė Jočienė, Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėja, skyriaus vicepirmininkas Ireneu Cabral Barreto, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjas dr. Armanas Abramavičius, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkė Janina Stripeikienė, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas dr. Gintaras Goda, Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo teisėjas dr. Dainius Raižys, Vilniaus Universiteto profesorius habil. dr. Valentinas Mikelėnas, Vilniaus Universiteto docentas dr. Dainius Žalimas, Europos teisės departamento generalinis direktorius Deividas Kriaučiūnas bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė Europos Žmogaus Teisių Teisme Elvyra Baltutytė. Minėtai konferencijai sulaukus itin didelio Lietuvos teisėjų susidomėjimo bei labai palankaus įvertinimo, paaiškėjo būtinumas kiek įmanoma dažniau rengti tarptautines konferencijas ar seminarus Europos žmogaus teisių konvencijos taikymo klausimais, kurių pagrindiniai dalyviai būtų teisėjai, nes, kaip jau minėta, už Konvencijos tinkamą aiškinimą ir taikymą atsakomybę pirmiausia tenka nacionaliniams teismams.

2009 m. gruodžio 11 d. Vyriausybės atstovė dalyvavo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo surengtoje apvaliojo stalo diskusijoje, skirtoje valstybės paslaptį sudarančių įrodymų panaudojimo nagrinėjant administracines bylas problemoms aptarti.

Vyriausybės atstovė aktyviai bendradarbiavo ir su kitomis valdžios institucijomis, kaip antai, siekiant atkreipti dėmesį į asmenų, turinčių psichikos sutrikimų, teisių užtikrinimo problemas pagal jau esamą Teismo praktiką ir Vyriausybei perduotas bylas prieš Lietuvą, Vyriausybės atstovė 2009 m. gegužės 14 d. dalyvavo Generalinėje prokuratūroje surengtame seminare „Viešojo intereso gynimo praktikoje pasitaikančių problemų aptarimas“, kuriame skaitė pranešimą tema „Asmenų, turinčių psichikos sutrikimų, teisių gynimo problematika EŽTT jurisprudencijoje“. Buvo atkreiptas dėmesys į išskirtinius prokuroro įgaliojimus asmenų pripažinimo neveiksniais procese, ginant viešą interesą, nes tam tikrais atvejais prokuroras lieka vienintelis subjektas, pagal įstatymus galintis inicijuoti pripažinimo neveiksniu proceso atnaujinimą arba ginti kitas tokių asmenų teises.

Vyriausybės atstovė, kaip nuolatinė ekspertė, 2009 m. ir toliau dalyvavo dviejų Europos Tarybos komitetų darbe - Žmogaus teisių koordinavimo komiteto (CDDH) bei Žmogaus teisių procedūrų tobulinimo komiteto (DH-PR) darbe. Šiems komitetams prireikus teikiama informacija apie Lietuvos teisę ir praktiką įvairiais žmogaus teisių apsaugos standartų aspektais. Pavyzdžiui, 2009 m. Vyriausybės atstovė pateikė pastabas Europos Tarybos Žmogaus teisių koordinavimo ekspertų komitetui dėl rekomendacijos Dėl priemonių, skirtų kovoti su diskriminacija dėl seksualinės orientacijos ir lyties tapatybės (angl., *Recommendation on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity, to ensure respect for human rights of lesbian, gay, bisexual and transgender persons and to promote tolerance towards them*) ir jos aiškinamojo memorandumo projektą. Atsižvelgdama į Teismo praktiką bei galimybes įgyvendinti rekomendaciją Lietuvoje, Vyriausybės atstovė siekė, jog minėtos rekomendacijos nuostatos nebūtų aiškinamos, kaip sukuriančios valstybei pareigą pripažinti „norimą“ lyties tapatybę transseksualams, kuriems dar nėra atlikta pilna lyties pakeitimo operacija. Be to, buvo pastebėta, kad pagal ligšiolinę Teismo praktiką valstybės, nors ir turi garantuoti asmenims adekvatų gydymą, bet neprivalo užtikrinti lyties keitimo operacijų atlikimo savo valstybėje, o tik pripažinti naują lyties tapatybę asmenims, kuriems ši operacija atlikta. Į šias pastabas buvo atsižvelgta.

Pastebėtina, kad Vyriausybės atstovė 2009 metais toliau bendradarbiavo su kolegomis iš užsienio valstybių, kuriuos domino Lietuvos teisinis reguliavimas ir teismų praktika lyginamosios teisės požiūriu ir keitėsi įvairia teisinio reglamentavimo patirtimi, reikalinga rengti valstybių pozicijoms Europos Žmogaus Teisių Teisme.

Atsižvelgiant į 2009 m. Vyriausybės atstovo Europos Žmogaus Teisių Teisme veiklos rezultatus, greta pagrindinės veiklos - tinkamo atstovavimo Lietuvos interesams Teisme ir JT žmogaus teisių komitete bei veiksmingo Teismo sprendimų vykdymo, prioritetine ilgalaike Vyriausybės atstovo veiklos kryptimi numatomas veiksmingo Konvencijos nuostatų įgyvendinimo nacionaliniu lygmeniu stiprinimas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė
Europos Žmogaus Teisių Teisme

Elvyra Baltutytė

**TEISMO PERDUOTŲ BYLŲ, KURIOSE 2009 M. PARENGTA IR PATEIKTA
VYRIAUSYBĖS POZICIJA, ESMĖ IR BYLŲ, KURIOSE TEISMAS 2009 M.
VYRIAUSYBEI UŽDAVĖ PRELIMINARIUS KLAUSIMUS, ESMĖ**

Perduotų Vyriausybei bylų, kuriose 2009 m. parengta ir pateikta Vyriausybės pozicija, esmė:

*1. Petraitis prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 34937/06)**

Pareiškėjas teigia, kad jo byloje baudžiamasis procesas, trukęs beveik šešerius metus (nuo 2000 m. iki 2006 m.), negali būti laikomas įmanomai trumpiausiu, kaip to reikalauja Konvencijos 6 straipsnis. Jis skundėsi ir dėl tariamo teismų šališkumo bei neteisingo proceso, tačiau teismas Vyriausybės tik klausia, ar šioje byloje nebuvo pažeistas įmanomai trumpiausio baudžiamojo proceso reikalavimas pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 1 Teismo pateiktą klausimą Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. kovo 20 d.

*2. Pauliukienė ir Pauliukas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 18310/06)**

Pareiškėjai Zita Pauliukienė ir Vytautas Pauliukas skundžiasi dėl Konvencijos 8 straipsnyje (Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) garantuotos teisės tariamo pažeidimo.

2003 m. lapkričio 11 d. dienraščio „Respublika“ priede „Gyvenimas“ buvo išspausdintas straipsnis apie pareiškėjų ir jų kaimynų ginčą dėl žemės, kuriame buvo teigiama, kad pareiškėjai žemės sklype vykdė neteisėtas statybas ir užėmė dalį žemės, priklausančios kitiems savininkams. V. Pauliukas kreipėsi į laikraštį, reikalaujantis ištaisyti klaidingą informaciją, bet jo reikalavimas nebuvo patenkintas. V. Pauliukui kreipusis į Lietuvos teismus dėl neturtinės žalos atlyginimo, procesai baigėsi jam nepalankiu aukščiausiojo teismo sprendimu.

Z. Pauliukienė skundėsi pagal Konvencijos 1 protokolo 1 straipsnį tuo, kad dėl kaimyno neteisėtos tvoros statybos prarado galimybę netrukdomai naudotis 1,16 m² savo žemės. V. Pauliukas skundėsi pagal konvencijos 8 ir 10 straipsnius dėl to, kad buvo apšmeižtas ir tai įžeidė jo orumą bei pakenkė reputacijai.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 2 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. balandžio 7 d., o 2009 m. birželio 17 d. – pastabas į pareiškėjų atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo.

*3. Jonika prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 25991/05)**

Pareiškėjas skundžiasi dėl pernelyg ilgo baudžiamojo proceso, kuris, jo teigimu, truko devynerius metus, nuo 1995 m. spalio 4 d., kai mokesčių inspekcija iškėlė baudžiamąją bylą dėl įtariamo sukčiavimo ir neteisėto turto pasisavinimo, iki 2004 m. gruodžio 28 d., kai teismas priėmė galutinį sprendimą šioje byloje.

* Pareiškimas Vyriausybei perduotas 2008 m. pabaigoje, tačiau Vyriausybės pozicija parengta ir pateikta Teismui 2009 m.

Pareiškėjas skundėsi ir dėl daugelio kitų Konvencijos straipsnių tariamų pažeidimų, tačiau Teismas suformulavo klausimą Vyriausybei tik pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl baudžiamojo proceso trukmės.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 1 Teismo pateiktą klausimą Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. balandžio 4 d., o 2009 m. birželio 30 d. – pastabas į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo.

4. Giedrikas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 51392/07)

Pareiškėjas skundžiasi dėl pernelyg ilgo baudžiamojo proceso, kuris, jo teigimu, truko ilgiau nei aštuonerius metus, nuo 1999 m. liepos 20 d., kai prokuratūra pradėjo baudžiamąjį procesą dėl įkaito paėmimo, iki 2007 m. rugpjūčio 31 d., kai teismas priėmė galutinį sprendimą šioje byloje.

Teismas suformulavo klausimą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl baudžiamojo proceso trukmės.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 1 Teismo pateiktą klausimą Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. gegužės 6 d., o 2009 m. liepos 17 d. – pastabas į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo.

5. Kravtas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 12717/06)

Pareiškėjas skundžiasi dėl pernelyg ilgo baudžiamojo proceso, kuris, jo teigimu, truko dešimt metų, nuo 1995 m. rugsėjo 6 d., kai jam buvo iškelta baudžiamoji byla dėl banko turto iššvaistymo, iki teismo galutinio sprendimo 2005 m. spalio 3 d. Pareiškėjas taip pat skundžiasi pagal Konvencijos 5 straipsnio 1 dalį dėl jo teisės į laisvę tariamo pažeidimo.

Pareiškėjas skundėsi ir dėl kitų Konvencijos straipsnių tariamų pažeidimų, tačiau Teismas suformulavo klausimus Vyriausybei tik pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl baudžiamojo proceso trukmės, pagal Konvencijos 5 straipsnio 1 dalį, ar nebuvo pažeista pareiškėjo teisė į laisvę, bei pagal Konvencijos 4 protokolo 2 straipsnį, ar nebuvo pažeista pareiškėjo judėjimo laisvė.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 3 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. gegužės 13 d.

6. Maneikis prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 21987/07)

Pareiškėjas skundžiasi dėl pernelyg ilgo baudžiamojo proceso, kuris, jo teigimu, truko beveik vienuolika metų, nuo 1995 m. gruodžio 7 d., kai prokuratūra pradėjo baudžiamąjį procesą dėl dokumentų klastojimo ir 1995 m. gruodžio 29 d. dėl neteisėto 3 mln. litų užvaldymo ir pasisavinimo, iki 2006 m. lapkričio 14 d., kai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atmetė pareiškėjo kasacinį skundą.

Pareiškėjas skundėsi ir dėl daugelio kitų Konvencijos straipsnių tariamų pažeidimų, tačiau Teismas suformulavo klausimą Vyriausybei tik pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl baudžiamojo proceso trukmės.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 1 Teismo pateiktą klausimą Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. gegužės 13 d., o 2009 m. liepos 16 d. – pastabas į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo šioje byloje.

7. UAB „Rikoma“ prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 9668/06)

Pareiškėja skundžiasi dėl pernelyg ilgo mokestinių ginčų proceso, kuris, jos teigimu, truko aštuonerius metus, nuo 1997 m. liepos 10 d., kai Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija atliko pirmą ginčijamą mokesčių sumokėjimo teisingumo patikrinimą, iki 2005 m. spalio 4 d., kai Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priėmė galutinį sprendimą šioje byloje.

Pareiškėja skundėsi ir dėl kitų tariamų Konvencijos straipsnių pažeidimų, tačiau Teismas klausimus Vyriausybei suformulavo tik pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl mokestinių ginčų proceso trukmės. Byloje reikės atsakyti ir į tai, ar Konvencijos 6 straipsnis minėtam procesui apskritai gali būti taikomas.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 2 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. gegužės 14 d., o 2009 m. rugsėjo 2 d. – pastabas į pareiškėjos atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo šioje byloje.

8. UAB „Impar“ prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 13102/04)

Pareiškėja skundžiasi dėl pernelyg ilgo mokestinių ginčų proceso, kuris, jos teigimu, truko šešerius metus, nuo 1997 m., kai Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija atliko mokestinių patikrinimą, iki 2003 m. spalio 28 d., kai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priėmė galutinį sprendimą šioje byloje – atsisakė priimti pareiškėjos kasacinį skundą.

Pareiškėja skundėsi ir dėl kitų tariamų Konvencijos straipsnių pažeidimų, tačiau Teismas klausimus Vyriausybei suformulavo tik pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį dėl mokestinių ginčų proceso trukmės. Byloje reikės atsakyti ir į tai, ar Konvencijos 6 straipsnis minėtam procesui apskritai gali būti taikomas.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 2 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. gegužės 14 d., o 2009 m. rugsėjo 2 d. – pastabas į pareiškėjos atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo šioje byloje.

9. Beržinis (3) prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 20510/08)

10. Beržinis (4) prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 20508/08)

Pareiškėjas abiejuose Teismui pateiktuose pareiškimuose skundžiasi dėl Konvencijos 6 straipsnio (teisė į bylos nagrinėjimą „per įmanomai trumpiausią laiką“) tariamo pažeidimo. Pirmajame pareiškime (Nr. 20510/08) pareiškėjas teigia, kad jo dviejų civilinių bylų nagrinėjimo trukmė yra nesuderinama su „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimu. Antrajame pareiškime (Nr. 20508/08) pareiškėjas suformulavo 13 skirtingų skundų, remdamasis įvairiais Konvencijos straipsniais, tačiau Vyriausybei buvo perduotas tik skundas dėl tariamai per ilgą baudžiamojo proceso trukmės.

Teisme jau yra nagrinėjami 2 anksčiau Vyriausybei perduoti A. Beržinio pareiškimai (Nr. 45073/07 ir Nr. 20513/08), kuriuose pareiškėjas taip pat skundėsi *inter alia* dėl nepagrįstai ilgos jo civilinių bylų nagrinėjimo trukmės Lietuvos teismuose.

Vyriausybės atstovė šiose bylose atsakydama į 2 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės pozicijas pateikė atitinkamai 2009 m. birželio 3 d. ir spalio 23 d., pastabas į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo – 2009 m. lapkričio 2 d. (pareiškimo Nr. 20510/08)

11. *Artemi ir Gregory prieš 22 Europos Sąjungos valstybes – Kiprą, Airiją, Austriją, Belgiją, Čekiją, Daniją, Estiją, Italiją, Latviją, Lenkiją, Lietuvą, Liuksemburgą, Maltą, Nyderlandus, Portugaliją, Prancūziją, Slovakiją, Slovėniją, Suomiją, Švediją, Vengriją ir Vokietiją (pareiškimo Nr. 35524/06)*

Pareiškėjai skundžiasi dėl Konvencijos 4 protokolo 2 ir 3 straipsniuose įtvirtintų judėjimo laisvės, teisės pasirinkti gyvenamąją vietą bei draudimo išsiųsti piliečius tariamo pažeidimo. Pareiškėjai, iki Turkijos ginkluotųjų pajėgų invazijos 1974 m. gyvenę šiaurinėje Kipro dalyje, minėtus pažeidimus sieja su 2003 m. Stojimo į Europos Sąjungą sutartyje (jos 10 protokole) numatytu *acquis communautaire* (Europos Sąjungos teisyno) suspendavimu šiaurės Kipre. Be to, pareiškėjai skundžiasi dėl tariamai pažeistos Konvencijos 13 straipsnyje numatytos teisės į veiksmingą priemonę skūstis dėl minėtų pažeidimų.

Prieš nusprenddamas dėl pareiškimo priimtumo, Teismas jį perdavė visų pirmiau paminėtų 22 Europos Sąjungos valstybių Vyriausybėms, kad jos pagal suformuluotus klausimus pateiktų savo pastabas dėl pareiškime išdėstytų skundų priimtumo.

2009 m. birželio 24 d. Teismui buvo pateikta bendra 22 valstybių atsakovių pozicija šioje byloje.

12. *Sidabras, Džiautas ir Rainys prieš Lietuvą (pareiškimų Nr. 50421/08 ir 56213/08)*

Pareiškėjai skundžiasi, kad Lietuva toliau pažeidžia Konvencijos 14 straipsnį (diskriminacijos uždraudimas) kartu su jos 8 straipsniu (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą), nors tokie patys pažeidimai buvo nustatyti ankstesniuose Teismo sprendimuose jų bylose.

Teismas 2004 m. liepos 27 d. ir 2005 m. balandžio 7 d. yra priėmęs sprendimus bylose Sidabras ir Džiautas prieš Lietuvą (pareiškimų Nr. 55480/00 ir 59330/00) ir Rainys ir Gasparavičius prieš Lietuvą (pareiškimų Nr. 70665/01 ir 74345/01), kuriuose buvo konstatuoti Konvencijos 14 straipsnio kartu su jos 8 straipsniu pažeidimai. Teismas padarė išvadą, kad Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl SSRS valstybės saugumo komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“ (toliau – „įstatymas“) 2 straipsnyje numatytas apribojimas buvusiems KGB kadriniams darbuotojams įsidarbinti privačiame sektoriuje, buvo neproporcinga ir diskriminacinė priemonė, nors ir numatyta siekiant teisėtų tikslų. Lietuva sumokėjo pareiškėjams priteistą atlyginimą, tačiau įstatymas pakeistas nebuvo.

Pareiškėjams J. Sidabrui ir K. Džiautui kreipusis į Lietuvos administracinius teismus dėl to, kad nepakeitus įstatymo jų teisės ir toliau yra pažeidžiamos, skundai buvo atmesti. Buvo konstatuota, kad Konvencija ir Teismo sprendimai yra tiesiogiai taikomi Lietuvos teisėje, o esant normų kolizijai – turi viršenybę. Be to, buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad pareiškėjai nepateikė jokių konkrečių įrodymų, kad įstatyme numatytas apribojimas jiems buvo kliūtis įsidarbinti privačiame sektoriuje.

Teismui priėmus sprendimą byloje Rainys ir Gasparavičius prieš Lietuvą, pareiškėjas R. Rainys kreipėsi į Lietuvos teismus, reikalaudamas atnaujinti bylą dėl jo atleidimo iš darbo telekomunikacijų įmonėje ir grąžinti į buvusias pareigas. Lietuvos teismai pripažino, kad 2005 m. balandžio 7 d. Teismo priimtas sprendimas reiškia, kad pareiškėjo atleidimas buvo neteisėtas, tačiau pareiškėjo reikalavimas grąžinti į jo eitas pareigas, remiantis įvairiais argumentais, įskaitant ir tai, kad Teismas dėl neteisėto atleidimo buvo priteisęs atlyginimą, nebuvo patenkintas.

Pastebėtina, kad įstatyme buvęs apribojimas baigė galioti 2009 m. sausio 1 d., kai pasibaigė pačiame įstatyme numatytas 10 metų terminas.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 5 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. liepos 9 d., 2009 m. spalio 21 d. – pastabas į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo šioje byloje.

13. Jokšas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 25330/07)

Pareiškėjas skundžiasi, kad jo atleidimas iš profesinės karo tarnybos buvo savavališkas ir remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi teigia, kad procesas dėl šio klausimo administraciniuose teismuose neatitiko teisės į teisingą bylos nagrinėjimą reikalavimų. Pareiškėjas pagal Konvencijos 10 straipsnį taip pat skundžiasi neteisėtu jo saviraiškos laisvės suvaržymu, kurį teigia patyręs po savo pasisakymų spaudoje. Galiausiai, remdamasis Konvencijos 14 straipsniu, pareiškėjas teigia, kad dėl savo išsakytų pažiūrų buvo diskriminuojamas.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 3 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. rugsėjo 15 d., 2009 m. gruodžio 21 d. – pastabas į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo šioje byloje.

14. Lalas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 13109/04)

Lietuvos teismai pareiškėją ir jo bendrininką nuteisė už pasikėsinimą parduoti didelį kiekį psichotropinių medžiagų. Ši veika buvo išaiškinta panaudojus nusikalstamą veiką imituojančio elgesio modelį, kurį nustatyta tvarka sankcionavo generalinis prokuroras.

Pareiškėjas pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį Teismui skundžiasi dėl to, kad buvo sukurstytas padaryti nusikalstamą veiką ir dėl to buvo neteisingai nuteistas. Pareiškėjas nurodė, kad nusikalstamą veiką imituojantis elgesio modelis, nors sankcionuotas tik jo bendrininko atžvilgiu, buvo panaudotas ir prieš pareiškėją. Pagal Konvencijos 1 ir 13 straipsnius pareiškėjas taip pat skundžiasi, kad kai kurie įrodymai, susiję su nusikalstamą veiką imituojančio elgesio modelio sankcionavimu ir panaudojimu, nebuvo paskelbti teismo proceso metu. Be to, pareiškėjas skundžiasi, jog nacionalinių teismų paskirta 8 metų laisvės atėmimo bausmė buvo neproporcinga. Pažymėtina, kad Teismas klausimus Vyriausybei suformulavo tik pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį.

Dėl panašių pareiškėjo bendrininko skundų Teismas 2008 m. liepos 1 d. byloje *Malininas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 10071/04) yra priėmęs sprendimą, kuriame dėl nusikalstamą veiką imituojančio elgesio modelio taikymo konstatavo Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimą.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 3 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. rugsėjo 30 d., o 2010 m. sausio 14 d. – pastabas į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo šioje byloje.

15. Vasiliauskas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 35343/05)

Pareiškėjas Vasiliauskas 2004 m. vasario 4 d. Kauno apygardos teismo nuosprendžiu buvo nuteistas pagal LR BK 99 str. (genocidas) už tai, kad 1953 m., tarnaudamas LTSR valstybės saugumo ministerijoje (MGB), dalyvavo Lietuvos partizanų nužudyme, t.y. politinei grupei priklaususių pasipriešinimo sovietų okupacinei valdžiai dalyvių fiziniame sunaikinime.

Remdamasis Konvencijos 7 straipsniu, pareiškėjas Teismui skundžiasi, kad Jungtinių Tautų konvencijoje dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui ir baudimo už jį yra įtvirtintas siauresnis „genocido“ apibrėžimas, neapimantis politinių ir socialinių grupių visiško ar dalinio sunaikinimo. Be to, 1992 m. balandžio 15 d. priimtas įstatymas „Dėl atsakomybės už Lietuvos gyventojų genocidą“ numatė minėtą JT konvenciją atitinkantį genocido apibrėžimą, ir tik 1998 m. papildžius Baudžiamąjį

kodeksą 71 straipsniu buvo kriminalizuotas ir politinių grupių genocidas. Todėl pareiškėjas teigia, kad jis yra nuteistas pažeidžiant teisėtumo principą ir nesuderinamai su tarptautine teise.

Nagrinėdamas šią bylą, Teismas vertins, ar veiksmai, už kuriuos pareiškėjas yra nuteistas, jų padarymo metu pagal Lietuvos ar tarptautinę teisę buvo laikomi nusikaltimu, ar tie veiksmai tuomet būtų laikytini nusikaltimais pagal civilizuotų tautų visuotinai pripažintus bendruosius teisės principus. Atsižvelgdamas į genocido apibrėžimą tarptautinėje teisėje, Teismas vertins, ar nacionaliniai teismai nepažeidė *nullum crimen sine lege* (nėra nusikaltimo be įstatymo) principo.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 3 Teismo pateiktus klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. spalio 8 d., o 2010 m. sausio 18 d. – pastabas į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo šioje byloje.

16. *Esertas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 50208/06)*

Pareiškėjas skundžiasi, kad nacionaliniai teismai, nagrinėdami jam iškeltą ieškinį, neatsižvelgė į tai, kad tapatus ieškinys jau yra išspręstas teisme, ir priėmė kitokį sprendimą jo nenaudai. Pareiškėjas įsirengė alternatyvią buto šildymo sistemą, ir šildymas iš centralizuotos šildymo sistemos buvo atjungtas. Apie sutarties nutraukimą šilumos energiją ir karštą vandenį teikusi „Palangos šiluma“ buvo informuota. Tačiau „Palangos šiluma“ pareiškėją ir toliau laikė šilumos vartotoju ir kreipėsi į teismą dėl skolos ir delspinigių už tam tikrą laikotarpį priteisimo. Palangos miesto apylinkės teismas priėmė pareiškėjui palankų sprendimą, nurodęs, kad šilumos energija į pareiškėjo butą nebuvo tiekiamą. „Palangos šiluma“ su patikslintu ieškiniu kreipėsi į Kauno miesto apylinkės teismą ir procesą laimėjo, apeliacinis pareiškėjo skundas taip pat buvo atmestas. Atsakydami į pareiškėjo skundą, kad šis klausimas jau išspręstas įsigaliojusiu Palangos miesto apylinkės teismo sprendimu, teismai savo sprendimus grindė tuo, kad šiuo atveju klausimas yra keliamas dėl kito laikotarpio, todėl tai nėra tapati byla.

Teismas vertins, ar pareiškėjui pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį buvo užtikrinta teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, o būtent, ar buvo pažeistas teisinio tikrumo principas dėl to, kad vėlesnio proceso metu buvo ignoruojamas įsigaliojęs teismo sprendimas tuo pačiu klausimu.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į 1 Teismo pateiktą klausimą Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. spalio 23 d., o 2010 m. sausio 18 d. pateiktos pastabos į pareiškėjo atsikirtimus dėl Vyriausybės pozicijos ir teisingo atlyginimo minėtoje byloje.

17. *Abdunazarov prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 50208/06)*

Pareiškėjas – Uzbekistano pilietis – 2008 m. sausio 31 d. kreipėsi į Lietuvos Respublikos institucijas, prašydamas suteikti prieglobstį Lietuvoje, motyvuodamas savo prašymą šurkščiais žmogaus teisių pažeidimais kilmės valstybėje (Uzbekistane). Vėliau pareiškėjas papildomai nurodė, kad jam dėl dalyvavimo 2005 m. gegužės 13 d. Andižano įvykiuose kilmės valstybėje tariamai gresia persekiojimas, nesuderinamas su Konvencijos 3 straipsniu (Kankinimo uždraudimas). Migracijos departamentas 2008 m. birželio 18 d. nusprendė pareiškėjui prieglobsčio Lietuvos Respublikoje nesuteikti, nustatęs, kad jo prašymas yra akivaizdžiai nepagrįstas. Minėtą sprendimą apskundus Vilniaus apygardos administraciniam teismui, šis 2008 m. rugsėjo 26 d. sprendimu nustatė, kad Migracijos departamento sprendimas yra teisėtas, pagrįstas ir jo naikinti nėra pagrindo. Atsisakius suteikti prieglobstį Lietuvoje, pareiškėjas prarado teisę būti šalyje, todėl Valstybės sienos apsaugos tarnyba 2009 m. rugpjūčio 26 d. sprendimu įpareigojo U. Abdunazarov išvykti iš Lietuvos Respublikos.

Teismas, vadovaudamasis Teismo Reglamento 40 taisykle, skubos tvarka perdavė Vyriausybei šį pareiškimą prieš Lietuvą dėl tariamo Konvencijos 3 straipsnio pažeidimo, kai

nesuteikus pareiškėjui prieglobsčio Lietuvos Respublikoje, buvo priimtas sprendimas dėl jo įpareigojimo išvykti iš šalies. Teismas, remdamasis Teismo Reglamento 54 taisyklės 2 dalies a punktu, paprašė skubiai informuoti apie faktinę pareiškėjo padėtį ir atsakyti į klausimą, ar Lietuvos Respublikos institucijos prieš nusprendamos įpareigoti pareiškėją išvykti iš šalies, atidžiai išnagrinėjo pareiškėjo skundą, kad grįžus į Uzbekistaną jam grėstų nežmoniškas elgesys.

Vyriausybės atstovė šioje byloje atsakydama į Teismo pateiktus 2 klausimus Vyriausybės poziciją pateikė 2009 m. rugsėjo 24 d.

18. Aurimaa prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 17144/06)

Suomijos pilietis skundžiasi dėl pernelyg ilgo baudžiamojo proceso, kuriame jis buvo pripažintas nukentėjusiuoju. Tik po 5 metų, priėmus nuosprendį baudžiamojoje byloje, pareiškėjui buvo pripažinta teisė į civilinio ieškinio patenkinimą. Civilinio ieškinio dydžio klausimas buvo perduotas nagrinėti civilinio proceso tvarka, dėl to dar labiau užtruko pareiškėjo civilinių teisių nustatymas.

2009 m. gruodžio 21 d. Vyriausybės atstovė informavo Teismą, kad bylą norima užbaigti taikiai susitarimu. 2009 m. gruodžio 23 d. Vyriausybė priėmė nutarimą, kuriuo buvo preliminariai pritarta taikaus susitarimo sąlygoms. Tą pačią dieną Vyriausybės atstovė pateikė Teismui pasirašytą deklaraciją dėl taikaus susitarimo.

Bylų, kuriose Teismas 2009 m. Vyriausybei uždavė preliminarinius klausimus, esmė:

1. 5 Šri Lankos piliečiai prieš Belgiją (pareiškimų Nr. 62750/09, 62773/09, 62762/09, 62748/09 ir 62540/09)

Teismas informavo Vyriausybės atstovę apie 2009 m. lapkričio 27 d. penkių Šri Lankos piliečių Teismui pateiktus pareiškimus prieš Belgiją. Pareiškėjai Teismo prašė taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kad jie nebūtų išsiųsti iš Belgijos į Lietuvą. Vis dėlto Teismas nusprendė neskirti laikinųjų apsaugos priemonių, būdamas įsitikinęs, kad Lietuva laikysis savo įsipareigojimų pagal Konvenciją ir kitus tarptautinės teisės aktus (kadangi pareiškėjai, atvykę į Belgiją, pateikė suklastotus Indijos piliečių pasus su Lietuvos Respublikos ambasados Indijos Respublikoje išduotomis Šengeno trumpalaikėmis vizomis). Pareiškėjai buvo informuoti apie šį sprendimą ir apie tai, kad jie turės galimybę pateikti prašymą dėl laikinųjų priemonių taikymo pagal 39 taisyklę, teikdami pareiškimą prieš Lietuvą, kai tik jie bus Lietuvos Respublikos jurisdikcijoje (Konvencijos 1 straipsnis), siekdami nebūti išsiųsti iš Lietuvos, jei, jų įsitikinimu, išsiuntimas keltų grėsmę, kad jie patirs elgesį, pažeidžiantį Konvencijos 3 straipsnį.

Teismas prašė Vyriausybės informuoti jį apie pareiškėjų galimai pateiktus prašymus suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje bei apie galimą jų sulaikymą.

Vyriausybės atstovė atsakymą į Teismo pateiktus klausimus pateikė 2010 m. sausio 6 d.

2. Navickas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 17280/08)

Vyriausybės atstovė buvo informuota apie 2008 m. vasario 28 d. Teisme gautą A. Navicko skundą (byla *Navickas prieš Lietuvą*). Šioje byloje pareiškėjas skundžiasi dėl jo pripažinimo neveiksniu ir su tuo susijusiu negalėjimu pasinaudoti procesinėmis teisėmis. Prieš nusprendžiant, ar perduoti bylą Vyriausybei, vadovaujantis Teismo Reglamento 49 taisyklės 3 dalies a punktu, buvo pateiktas paklausimas dėl tam tikrų bylos faktinių aplinkybių. Teismas Vyriausybės prašė pateikti atsakymą, ar pareiškėjas buvo informuotas apie nutartį, kuria jis buvo pripažintas neveiksniu, ir ar jo teisės buvo atstovaujamos ir ginamos bylos nagrinėjimo metu.

Vyriausybės atstovė pateikė atsakymą į Teismo pateiktus klausimus 2009 m. gruodžio 21 d.

Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto perduotų bylų esmė:

1. Jacka prieš Lietuvą (Nr. 1894/2009)

Pateiktame skunde pareiškėjas teigia, kad Lietuva pažeidė Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 7 straipsnį (žiauraus ir nežmoniško elgesio draudimas), 9 straipsnio 1 dalį (teisė į laisvę ir asmens neliečiamybę), 10 straipsnio 1 dalį (pareiga su asmenimis, kuriems atimta laisvė, elgtis humaniškai ir gerbiant prigimtinių asmens orumą) ir 14 straipsnio 3 dalies g ir d punktus (teisė gintis pačiam arba dalyvaujant gynėjui bei draudimas versti duoti parodymus prieš save ar prisipažinti kaltu).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės prašoma pateikti poziciją dėl skundo priimtimumo ir jo esmės.

Vyriausybės atstovė šioje byloje Vyriausybės poziciją dėl skundo priimtimumo pateikė 2009 m. lapkričio 13 d. 2010 m. vasario 18 d. buvo išsiųsta Vyriausybės pozicija dėl skundo esmės.

2. Jakelaitis prieš Lietuvą (Nr.1911/2009)

Pateiktame skunde pareiškėjas teigia, kad Lietuva pažeidė Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 14 straipsnio 3 dalies c punktą (teisė būti teisiamam be nepateisinamo delsimo). Žmogaus teisių komitetui pareiškėjas skundžiasi dėl baudžiamojo proceso, prasidėjusio 1995 ir pasibaigusio 2004 metais, trukmės.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės prašoma pateikti poziciją dėl skundo priimtimumo ir jo esmės.

Pastebėtina, kad 2008 m. gruodžio 16 d. Teismas priėmė nutarimą byloje Jakelaitis prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 17414/05), paskelbdamas pareiškimą nepriimtiniu pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis dėl praleisto šešių mėnesių termino skundui paduoti.

Vyriausybės atstovė šioje byloje Vyriausybės poziciją dėl skundo priimtimumo pateikė 2010 m. sausio 12 d. Iki 2010 m. gegužės 12 d. turi būti paruošta Vyriausybės pozicija dėl skundo esmės.

**TEISMO 2009 M. PRIIMTŲ SPRENDIMŲ DĖL BYLŲ ESMĖS IR NUTARIMŲ,
KURIAIS BUVO UŽBAIGTAS TEISMINIS PROCESAS BYLOSE PRIEŠ LIETUVĄ AR
PAREIŠKIMAS PASKELBTAS PRIIMTINU, NENUSPRENDŽIANT DĖL JO ESMĖS,
APŽVALGA**

2009 m. Teismo sprendimų dėl bylų esmės apžvalga:

1. Leparskienė prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 4860/02) 2009 m. liepos 7 d. sprendimas, kuriuo nustatyta, kad Konvencijos 2 straipsnis nebuvo pažeistas.

Bylos esmė:

Pareiškėja, remdamasi Konvencijos 2 straipsniu (teisė į gyvybę) skundėsi tuo, kad policijos pareigūnas neteisėtai atėmė jos sūnui gyvybę, o mirties aplinkybių tyrimas buvo neveiksmingas, be to, policijos pareigūnas buvo nuteistas per švelnia bausmę už tai, kad 2001 m. gegužės 10 d. Šiaulių raj. Lieporių kaime pareigūnas T. B., norėdamas sustabdyti nesustojusį automobilį, pataikęs į automobilį vairavusio nepilnamečio pareiškėjos sūnaus J. L. galvą, jį mirtinai sužalojo. 2007 m. lapkričio 11 d. nutarimu Teismas paskelbė pareiškimą priimtinu.

Sprendamas dėl bylos esmės Teismas atskirai nagrinėjo Konvencijos 2 straipsnio materialųjį ir procesinį aspektus. Visų pirma Teismas pripažino Vyriausybės teisę vėl kelti klausimą dėl teisinių gynybos priemonių panaudojimo. Įvertinęs galimybės reikalauti neturtinės žalos atlyginimo už pareiškėjos sūnaus mirtį veiksmingumą tiek teoriniu, tiek praktiniu požiūriu, Teismas konstatavo, kad pareiškėja turėjo veiksmingą galimybę reikalauti žalos atlyginimo civilinio proceso tvarka. Kadangi pareiškėja šia galimybe nepasinaudojo, Teismas, palaikydamas Vyriausybės išankstinį prieštaravimą dėl teisinių gynybos priemonių nepanaudojimo, nusprendė, jog negali spręsti dėl Konvencijos 2 straipsnio materialiojo pažeidimo aspekto, t.y. vertinti pareiškėjos sūnaus gyvybės atėmimo teisėtumo bei proporcingumo. Čia pat Teismas pastebėjo, kad vidaus teismai pripažino nebuvus absoliutaus būtinumo policijos pareigūnui naudoti mirtį keliančią jėgą (taip, kaip ji buvo panaudota), pareigūnas už tai buvo nuteistas.

Sprendamas, ar valstybė tinkamai įvykdė procesinę pozityvią pareigą atlikti veiksmingą mirtinos jėgos panaudojimo teisėtumo vertinimą ir nuteisti kaltus asmenis, jei tokie buvo, Teismas atkreipė dėmesį, jog prokuroras savo iniciatyva pradėjo tyrimą tą pačią dieną po incidento, taip pat neatidėliojant buvo atliekami ir kiti būtini tyrimo veiksmai, neužtruko ir teisminis bylos nagrinėjimas. Atsižvelgiant į pareiškėjos teisę būti įtrauktai į procesą, Teismas pažymėjo, kad pareiškėjai buvo suteiktas nukentėjusiosios statusas, jai buvo suteikta galimybė dalyvauti ir bylos tyrime, ir teisiniame nagrinėjime. Teismas pripažino tyrimą buvus tinkamu bei veiksmingu, nes jis leido nustatyti pareiškėjos sūnaus mirties priežastis bei atsakingą asmenį.

Nagrinėdamas pareiškėjos teiginius, jog policijos pareigūnui buvo skirta neadekvati, t.y., per švelni bausmė, Teismas pažymėjo, kad nors jis neturi kompetencijos nagrinėti kaltės klausimo pagal nacionalinę baudžiamąją teisę, tačiau jis gali vertinti, ar nuteisimas yra proporcingas veiksniams, už kuriuos asmuo nuteistas, sunkumui. Teismas atsižvelgė į tai, kad policijos pareigūnas buvo nuteistas ir už tarnybos įgaliojimų viršijimą, ir už nužudymą dėl neatsargumo. Teismas pažymėjo, kad paskirtos bausmės vykdymo atidėjimas neprieštarauja Konvencijai, o nesuderinami tie atvejai, kai panašiomis aplinkybėmis policijos pareigūnas ir toliau tęsia tarnybą. Šiuo atveju policijos pareigūnas buvo atleistas iš darbo, ir nėra duomenų, kad būtų buvęs vėl priimtas. Todėl Teismas nenustatė disproporcijos tarp policijos pareigūno veikos ir jam paskirtos sankcijos.

Įvertinęs minėtas aplinkybes, Teismas nustatė, kad Lietuva nepažeidė Konvencijos 2 straipsnio.

2. *Norkūnas prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 302/05) 2009 m. sausio 20 d. sprendimas, kuriuo Teismas nustatė Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalies pažeidimą dėl per ilgos pareiškėjo bylos nagrinėjimo trukmės.

Šioje byloje Teismas iš karto sprendė dėl pareiškimo priimtino ir esmės.

Bylos esmė:

Teismas nepripažino, kad Lietuvoje pareiškėjas būtų turėjęs veiksmingą teisinės gynybos priemonę dėl pernelyg ilgos jo bylos nagrinėjimo trukmės pareiškimo Teismui pateikimo metu (V. Norkūnas kreipėsi į Teismą 2004 m.), nes pirmieji Lietuvos teismų praktikos pavyzdžiai, kai asmeniui buvo priteistas žalos atlyginimas už per ilgą bylos nagrinėjimo trukmę, atsirado vėliau. Todėl Teismas pripažino pareiškėjo skundą dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies tariamo pažeidimo priimtinu ir išnagrino jį iš esmės.

Pareiškėjas skundėsi dėl ilgos baudžiamosios bylos, kurioje jis buvo kaltinamas ir nuteistas dėl sukčiavimo, nagrinėjimo trukmės. Teismas pažymėjo, kad laikotarpis, kuris turi būti įvertintas šioje baudžiamojoje byloje, prasidėjo 1997 m. sausio 20 d., kai buvo priimtas nutarimas areštuoti pareiškėjo banko sąskaitas (nors kaltinimai jam buvo pareikšti tik 2000 m. kovo 31 d.), ir truko iki 2004 m. birželio 15 d., kai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priėmė nutartį – t. y. beveik septynerius metus ir penkis mėnesius.

Išnagrinęs skundą iš esmės, Teismas pažymėjo, kad byla buvo sudėtinga, atsižvelgiant į joje dalyvavusių asmenų skaičių, vieno iš kaltinamųjų ligą, taip pat į tai, kad pareiškėjas buvo kaltinamas finansinio pobūdžio nusikaltimo padarymu. Teismas pastebėjo, kad bylos nagrinėjimo trukmė negali būti priskirta vien Lietuvos institucijų atsakomybei, atsižvelgiant į tai, kad kai kurie byloje dalyvaujantys asmenys neatvykdavo į teismo posėdžius, buvo būtina skirti medicininę ekspertizę. Vertindamas institucijų elgesį, Teismas ypač pabrėžė tą faktą, kad nuo pareiškėjo banko sąskaitų areštavimo iki kaltinimų jam pareiškimo praėjo treji metai, taip pat tai, kad ikiteisminis bylos tyrimas ir teisminis nagrinėjimas pirmosios instancijos teisme truko beveik šešerius metus ir devynis mėnesius. Teismas nusprendė, kad bylos nagrinėjimo trukmė neatitiko „įmanomai trumpiausio“ bylos nagrinėjimo reikalavimo, todėl buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

Pareiškėjas skundėsi ir dėl tariamo Konvencijos 4 protokolo 1 straipsnio pažeidimo (draudimas įkalinti dėl skolos). Teismas, pažymėjęs, kad nagrinėjamoje byloje pareiškėjas buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme už sukčiavimą, t.y. nusikaltimą, kuris numatytas vidaus teisėje, atmetė jo skundą pagal Konvencijos 4 protokolo 1 straipsnį kaip nesuderinamą *ratione materiae* su Konvencijos nuostatomis pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Pagal Konvencijos 41 straipsnį pareiškėjui buvo skirtas 2000 eurų neturtinės žalos atlyginimas ir 725 eurai bylinėjimosi kaštams ir išlaidoms atlyginti.

3. *Četvertakas ir kiti prieš Lietuvą*, (pareiškimo Nr. 16013/02) 2009 m. sausio 20 d. sprendimas, kuriuo Teismas nustatė Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalies pažeidimą dėl per ilgos pareiškėjo bylos nagrinėjimo trukmės.

Šioje byloje Teismas iš karto sprendė dėl pareiškimo priimtino ir esmės.

Bylos esmė:

Teismas nepripažino, kad Lietuvoje pareiškėjas būtų turėjęs veiksmingą teisinės gynybos priemonę dėl pernelyg ilgos jo bylos nagrinėjimo trukmės pareiškimo Teismui pateikimo metu (A. Četvertakas kreipėsi į Teismą 2002 m.), nes pirmieji Lietuvos teismų praktikos pavyzdžiai, kai asmeniui buvo priteistas žalos atlyginimas už per ilgą bylos nagrinėjimo trukmę, atsirado vėliau. Todėl Teismas pripažino pareiškėjo skundą dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies tariamo pažeidimo priimtinu ir išnagrino jį iš esmės.

Pareiškėjas skundėsi dėl tariamai pernelyg ilgo civilinio proceso, kuriame buvo spręstas jo nuosavybės (žemės ir patalpų) klausimas. Kaip pareiškėjai prie šio skundo prisijungė ir pareiškėjo

tėvai. Tačiau Teismas sutiko su Vyriausybės prieštaravimu, kad antroji ir trečiasis pareiškėjai šioje byloje, kurie nebuvo civilinio proceso šalys, negali būti laikomi Konvencijos pažeidimo aukomis pagal Konvencijos 34 straipsnį. Dėl šios priežasties Teismas, vadovaudamasis Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalimis, atmetė jų skundus kaip nesuderinamus *ratione personae*.

Teismas pastebėjo, kad nors civilinis procesas buvo pradėtas 1994 m. liepos 18 d., vertintinas laikotarpis prasidėjo tik 1995 m. birželio 20 d., kai Lietuvai įsigaliojo individualios peticijos teisė. Skundžiamas laikotarpis baigėsi 2001 m. spalio 10 d., Aukščiausiajam Teismui priėmus nutartį. Taigi procesas trijų instancijų teismuose truko beveik šešerius metus ir keturis mėnesius.

Teismas pažymėjo, kad procese dalyvavo daug šalių, dėl to procesas laikytinas sudėtingu. Tačiau buvo konstatuota, kad proceso uždelsimą lėmė nacionalinių institucijų klaidos bei inertiškumas. 1995 m. lapkričio 7 d. Vilniaus apygardos teismas bylą grąžino pakartotiniam nagrinėjimui dėl daugelio trūkumų, už kuriuos buvo atsakingas pirmosios instancijos teismas. Be to, 1998 m. gegužės 11 d. Vilniaus apygardos teismas antrą kartą panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir grąžino bylą pakartotiniam nagrinėjimui dėl įvairių procesinių trūkumų bei dėl to, kad šis teismas nenustatė kai kurių bylos aplinkybių ir nesurinko kai kurių įrodymų. Teismas nusprendė, kad civilinio proceso trukmė buvo pernelyg ilga, dėl ko buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

Teismas atmetė kitus pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 1 protokolo 1 (nuosavybės apsauga), Konvencijos 6 (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą), 8 (būsto neliečiamybės gerbimas), 13 (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) ir 14 (diskriminacijos uždraudimas) straipsnius. Šiuos skundus Teismas pripažino nepriimtinais kaip aiškiai nepagrįstus pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį ir atmestinus pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį.

Pagal Konvencijos 41 straipsnį pareiškėjui buvo skirtas 1000 eurų neturtinės žalos atlyginimas ir 113 eurų vertimo išlaidoms atlyginti.

4. Žičkus prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 26652/02) 2009 m. balandžio 7 d. sprendimas, kuriuo Teismas nustatė Konvencijos 14 (diskriminacijos uždraudimas) ir 8 (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) straipsnių pažeidimus dėl Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje ir 9 straipsnyje numatyto draudimo pareiškėjui įsidarbinti privačiame sektoriuje.

Šioje byloje Teismas iš karto sprendė dėl pareiškimo priimtinumą ir esmės.

Bylos esmė:

2000 m. rugsėjo 12 d. speciali tarpžinybinė komisija nustatė, kad pareiškėjas slapta bendradarbiavo su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis. 2001 m. liepos 23 d. šis faktas buvo paskelbtas „Valstybės žiniose“. Dėl to, pareiškėjo teigimu, jis buvo atleistas iš valstybės tarnybos bei buvo panaikintas sprendimas pripažinti jį advokatu.

Spręsdamas bylą Teismas vadovavosi byloje Sidabras ir Džiautas suformuota praktika. Teismo manymu, sprendimo dėl pareiškėjo pripažinimo advokatu panaikinimas ir įstatyme numatyti apribojimai įsidarbinti įvairiose privataus sektoriaus srityse leido, remiantis įstatymu, skirtingai traktuoti pareiškėją dėl jo „slapto bendradarbiavimo“ praetyje, ir tai turėjo tiesioginės įtakos jo teisei į privataus gyvenimo gerbimą. Nors minėtais ribojimais buvo siekiama teisėtų nacionalinio saugumo, viešosios tvarkos, ekonominės šalies gerovės ir kitų asmenų teisių ir laisvių apsaugos tikslų, Teismo manymu, toks ribojimas nebuvo proporcingas. Teismas dar kartą pabrėžė, kad valstybės nustatyti apribojimai įsidarbinti privačiame sektoriuje dėl lojalumo valstybei stokes negali būti pateisinami Konvencijos požiūriu tokia pat apimtimi, kaip apribojimai įsidarbinti valstybės tarnyboje. Dar kartą buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad Teismas nenustatė ryšio tarp pareigų, kurias draudžiama užimti, ir draudimu eiti tas pareigas siekiamų tikslų. Teismo neįtikino Vyriausybės argumentai, kad ribojimai pareiškėjui įsidarbinti privačiame sektoriuje nebūtų buvę

taikomi, jeigu jis nustatytu laiku būtų prisipažinęs slapta bendradarbiavęs. Papildomai Teismas atsižvelgė ir į tai, kad Įstatymas įsigaliojo praėjus beveik dešimtmečiui po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo ir pareiškėjo slapta bendradarbiavimo su KGB pabaigos, taip pat į tai, kad valstybės institucijos pripažino pareiškėjo lojalumą Lietuvos Respublikai, skirdamos jam valstybės apdovanojimus.

Vadovaujantis minėtais argumentais, buvo konstatuotas pareiškėjo teisių, numatytų Konvencijos 14 ir 8 straipsniuose, pažeidimas. Tačiau Teismas netenkino pareiškėjo prašymo dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo. Teismas nurodė, kad pats pažeidimo pripažinimas laikomas pakankamu teisingu neturtinės žalos atlyginimu. Pareiškėjui priteisti tik bylinėjimosi kaštai ir išlaidos.

Pastebėtina, kad sprendimas buvo priimtas tik 1 balso persvara. Teisėjai Danutė Jočienė, Nona Tsotsoria ir András Sajó pareiškė prieštaraujančią nuomonę, kurioje teigė šioje byloje nebuvo Konvencijos pažeidimo. Nuomonėje pažymima, kad draudimas įsidarbinti privačiame sektoriuje nebuvo absoliutus, nes pirmiau minėtas Įstatymas numatė prisipažinimo terminą, per kurį prisipažinusiems Lietuvos valstybei asmenims jokie ribojimai nebuvo taikomi. Tačiau pareiškėjas to nepadarė ir nepateikė tai pateisinančių argumentų. Teisėjų nuomone, valstybė negali atsakyti už tai, kad pareiškėjas nesilaikė Įstatymo nuostatų.

Kitus pareiškėjo skundus Teismas paskelbė nepriimtinais.

5. Padalevičius prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 12278/03) 2009 m. liepos 7 d. sprendimas, kuriuo Teismas nustatė Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalies pažeidimą dėl pernelyg ilgos pareiškėjo bylos nagrinėjimo trukmės.

Šioje byloje Teismas iš karto sprendė dėl pareiškimo priimtimumo ir esmės.

Bylos esmė:

Pareiškėjas pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalį skundėsi dėl ilgos civilinio proceso trukmės. Civilinėje byloje, kurioje atsakovais buvo patraukti 129 asmenys (tarp jų ir pareiškėjas) buvo sprendžiamas žemės nuosavybės teisių klausimas. Pareiškėjas 1995 m. buvo įgijęs nuosavybės teisę į žemės sklypą, į kurį ieškovai siekė atstatyti savo nuosavybės teises. Ginčytiną žemės sklypą pareiškėjas buvo įgijęs pagal pirkimo–pardavimo sutartį, kuri 2002 m. birželio 28 d. teismo sprendimu buvo panaikinta, kadangi ji buvo sudaryta Vyriausybės nutarimų, pripažintų prieštaraujančiais Konstitucijai ir įstatymams, pagrindu. Pareiškėjui buvo priteista kompensacija. Procesas vyko nuo 1995 m. birželio iki 2003 m. sausio, t.y. maždaug 7 metus ir 8 mėnesius.

Teismas atsižvelgė į Vyriausybės argumentą, jog ilgą civilinės bylos nagrinėjimo trukmę iš dalies lėmė tai, kad 2000 m. kovo 14 d. apeliacinės instancijos teismas kreipėsi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą, prašydamas nustatyti su byla susijusių Vyriausybės nutarimų konstitucingumą, ir bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas iki 2002 m. gegužės 10 d., kai buvo priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas. Vis dėlto Teismas pastebėjo, kad kai proceso Konstituciniame Teisme rezultatai lemia asmens civilines teises ir pareigas, Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis taikoma ir tokio proceso atžvilgiu. Atsižvelgęs ir į visas kitas aplinkybes, Teismas pripažino, kad „įmanomai trumpiausio“ laiko reikalavimo šioje byloje nebuvo laikomasi, todėl buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

Pažymėtina, kad kitas pareiškėjo skundas, susijęs su nuosavybės teise į žemės sklypą, buvo atmestas kaip aiškiai nepagrįstas. Remdamasis Konvencijos protokolo Nr. 1 pirmuoju straipsniu (nuosavybės apsauga), pareiškėjas skundėsi, kad žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutarties panaikinimas bei vidaus teismų priteista per maža kompensacija pažeidė jo teisę į nuosavybę. Teismas, spręsdamas, ar nuosavybės atėmimas buvo teisėtas, t.y., ar buvo laikytasi teisingos pusiausvyros tarp viešo intereso ir asmens pagrindinės teisės apsaugos, pažymėjo, kad ne kiekviena neatitiktis tarp viešo intereso ir restitucijos įstatymų poveikio konkrečiam asmeniui laikytina neproporcinga. Tam tikra sunkumų „riba“ turi būti peržengta, kad Teismas pripažintų teisės į

nuosavybės apsaugą pažeidimą. Kadangi šioje byloje, Teismo manymu, tokia riba nebuvo peržengta, pareiškimo dalis dėl nuosavybės apsaugos buvo atmesta kaip aiškiai nepagrįsta.

Kiti pareiškėjo skundai dėl tariamų Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimų (tariamai netinkamo teisės taikymo ir tariamai pažeistos gynybos teisės) Teismo taip pat buvo atmesti kaip aiškiai nepagrįsti.

Pagal Konvencijos 41 straipsnį pareiškėjui buvo skirta 2 500 eurų neturtinei žalai ir 869 eurai bylinėjimosi išlaidoms atlyginti.

6. *Vorona ir Voronov prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 22906/04) 2009 m. liepos 7 d. sprendimas, kuriuo Teismas nustatė Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalies pažeidimą dėl pernelyg ilgos pareiškėjų bylos nagrinėjimo trukmės.

Šioje byloje Teismas iš karto sprendė dėl pareiškimo priimtumo ir esmės.

Bylos esmė:

Pareiškėjai buvo ieškovai civilinėje byloje prieš Klaipėdos miesto savivaldybę dėl 1993 m. sudarytų gyventojų lėšų panaudojimo butų statybai sutarčių nevykdymo. Jie kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydami įpareigoti savivaldybę išduoti dokumentus, suteikiančius teisę registruoti nuosavybės teises į pagal sutartis pastatytus butus. Savivaldybė priešieškiniu prašė su pareiškėjais sudarytas sutartis pripažinti negaliojančiomis, taip pat prašė priteisti papildomas dėl statybų turėtas išlaidas. Civilinė byla buvo nagrinėjama nuo 1994 m. liepos iki 2003 m. gruodžio, t. y. beveik 8 metus ir 6 mėnesius. 2003 m. gruodžio 10 d. nutartimi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas patenkino pareiškėjų reikalavimus ir įpareigojo Klaipėdos miesto savivaldybę išduoti pareiškėjams dokumentus pastatytų butų registravimui nuosavybės teise; tokie dokumentai buvo išduoti, ir pareiškėjai įregistravo savo nuosavybės teises atitinkamai 2004 m. sausio 19 d. ir vasario 13 d.

Spręsdamas dėl proceso trukmės šioje byloje, Teismas, be kita ko, atkreipė dėmesį į tai, kad bylos nagrinėjimas buvo uždelstas ir dėl institucijų klaidų bei neveikimo, dėl ko byla buvo gražinta nagrinėti pirmosios instancijos teismui, taip pat į tai, kad paskyrus ekspertizę ekspertai savo išvadas pateikė tik praėjus daugiau nei 3 metams.

Pareiškėjai taip pat skundėsi dėl teisės į nuosavybės apsaugą pagal protokolo Nr. 1 pirmąjį straipsnį pažeidimo, teigdami, kad dėl ilgos civilinio proceso trukmės jie negalėjo netrukdomai naudotis savo nuosavybe. Teismas pripažino šį skundą priimtiniu, tačiau nusprendė, kad šiuo atžvilgiu nekyla atskiras klausimas dėl bylos esmės, kadangi, nustačius pareiškėjo teisės į bylos išnagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką pažeidimą, skundas dėl ilgo proceso laikytinas apimančiu skundą dėl netrukdomo naudojimosi nuosavybe.

Pagal Konvencijos 41 straipsnį kiekvienam pareiškėjui buvo skirta po 3 000 eurų neturtinei žalai ir atitinkamai 68 ir 88 eurai bylinėjimosi išlaidoms atlyginti.

7. *Naugžemys prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 17997/04) 2009 m. liepos 16 d. sprendimas, kuriuo Teismas nustatė Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalies pažeidimą dėl pernelyg ilgos civilinio proceso trukmės.

Šioje byloje Teismas iš karto sprendė dėl pareiškimo priimtumo ir esmės.

Bylos esmė:

Pareiškėjo bylinėjimasis trijų instancijų teismuose truko beveik 8 metus. Nors Teismas sutiko, kad byla buvo sudėtinga ir palaikė Vyriausybės argumentaciją, jog pareiškėjas savo veiksmais pats vilkino procesą, tačiau negalėjo nepastebėti, kad ilgą proceso trukmę lėmė ir valstybės institucijų klaidos, ypatingas dėmesys buvo atkreiptas į tai, kad byla ne kartą buvo gražinta nagrinėti iš naujo.

Pagal Konvencijos 41 straipsnį pareiškėjui buvo skirta 1500 eurų neturtinei žalai atlyginti.

8. Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 26892/05)

9. Aleksa prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 27576/05)

2009 m. liepos 21 d. sprendimai, kuriais Teismas nustatė Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalies pažeidimus dėl pernelyg ilgos civilinio proceso trukmės ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) pažeidimus.

Šiose byloje Teismas iš karto sprendė dėl pareiškimų priimtino ir esmės.

Bylos esmė:

Šiuose sprendimuose Teismas pakartojo, kad Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis (nuosavybės apsauga) negarantuoja nei pačios teisės atkurti nuosavybę, nei riboja valstybės laisvę nustatyti nuosavybės teisių atkūrimo apimtį ir sąlygas. Taigi Teismas, nagrinėdamas šiuos skundus, vertino tik tai, kaip valstybė įgyvendino savo priimtus sprendimus atkurti nuosavybės teises.

1992 m. lapkričio 17 d. potvarkiu Kauno miesto valdyba atkūrė pareiškėjams nuosavybės teises į patalpas ir žemės sklypą Kaune. Šiame potvarkyje buvo nurodyta, kad nuosavybės teisės į tam tikrą patalpų ir žemės sklypo dalis atkuriamos, vienas dalis grąžinant natūra, už kitas išmokant kompensaciją ir dar kitas dalis grąžinant, vadovaujantis įstatymų nuostatomis. Teismas iš esmės sprendė, ar valstybė tinkamai vykdė šį savo sprendimą.

Ginčas nacionaliniuose teismuose prasidėjo 1994 m. birželio 3 d., kai pareiškėjai šiose bylose kartu su kitais ieškovais pareiškė bendrą ieškinį, reikalaujanti, kad nuosavybės teisės į tam tikrą dalį patalpų būtų atkurtos natūra, o ne išmokant kompensaciją. Šis procesas baigėsi 2005 m. sausio 26 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartimi, kuria buvo galutinai konstatuota, kad pagal nacionalinę teisę pareiškėjams nuosavybės teisės į tą patalpų dalį, dėl kurios vyko ginčas, negalėjo būti atkurtos natūra. 2008 m. gruodžio 29 d. pareiškėjoms L. S. Igarienei ir D. Petrauskienei buvo pradėta mokėti kompensacija už minėtą patalpų dalį, o pareiškėjo V. Aleksos atžvilgiu tai negalėjo būti daroma, nes jis kompetentingoms institucijoms nepateikė reikalingų duomenų.

Teismas ir byloje *Igarienė ir Petrauskienė prieš Lietuvą*, ir byloje *Aleksa prieš Lietuvą*, remdamasis Lietuvos teismų sprendimais ir Vyriausybės pateiktais argumentais, konstatavo, kad negrąžinus tam tikros patalpų dalies natūra, nebuvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis. Šiuo atžvilgiu pareiškėjų skundai buvo atmesti kaip aiškiai nepagrįsti pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Vis dėlto Teismas pripažino, kad civilinis procesas Lietuvoje, trukęs daugiau kaip 9 metus, neatitiko trumpiausio laiko reikalavimo pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalį. Teismas pastebėjo, kad byla buvo sudėtinga, ypač atsižvelgiant į ieškovų skaičių, vykusius teisės aktų pakeitimus ir paties restitucijos proceso sudėtingumą. Vis dėlto Teismas atkreipė dėmesį, kad žemesnių instancijų teismai nesugebėjo tinkamai įvertinti visų bylos aplinkybių, ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas turėjo net du kartus grąžinti bylą nagrinėti iš naujo. Remdamasis tuo, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis, Teismas konstatavo, kad dėl užsitęsusio proceso pareiškėjai negalėjo netrukdomai naudotis savo nuosavybe, ir būtent dėl to pripažino ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimą. Taigi pabrėžtina, kad po to, kai valstybė priima sprendimą atkurti nuosavybės teises tam tikru būdu, užsitęsę ginčai teismuose gali lemti ne tik teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, bet ir nuosavybės teisių pažeidimą.

Byloje *Aleksa prieš Lietuvą* pareiškėjas papildomai skundėsi, kad Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis buvo pažeistas ir įgyvendinant sprendimą atkurti jam nuosavybės teises į tam tikrą žemės sklypo dalį natūra. Teismas, nagrinėdamas šį skundą, atsižvelgė į Lietuvos administracinių teismų išvadas, kad pareiškėjui nebuvo atkurta nuosavybės teisė natūra į konkretų žemės sklypą, nes 1992 m. sprendimas iš esmės reikalavo papildomų jį įgyvendinančių sprendimų, pagal kuriuos konkretus žemės sklypas, į kurį atkuriamas nuosavybės teisė natūra, būtų individualizuotas, t.y. kartografiniu ar kitu būdu paženklintas, kaip nekilnojamojo turto objektas. Teismas taip pat pritarė Vyriausybės argumentui, kad žemės sklypo dalis, į kurią nuosavybės teisė galėjo būti atkurta natūra, vėliau buvo nustatyta pagal Lietuvos įstatymus ir atsižvelgiant į realią situaciją. Teismas pastebėjo, kad pats pareiškėjas sutiko su atliktų kadastrinių matavimų duomenimis. Galiausiai buvo pabrėžta,

kad pradinis 1992 m. lapkričio 17 d. sprendimas atkurti nuosavybės teisę į tam tikrą dydžio žemės sklypo dalį nebuvo pakeistas. Taigi Teismas atmetė pareiškėjo skundą šioje dalyje kaip aiškiai nepagrįstą pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Be to, V. Aleksa taip pat skundėsi, kad kai kurie teisėjai, nagrinėję civilinę bylą dėl patalpų, buvo šališki. Teismas pritarė Vyriausybės argumentui, kad jis dėl šio klausimo nacionaliniuose teismuose nesiskundė nei apeliaciniame, nei kasaciniame skunduose bei nesikreipė šiuo pagrindu dėl proceso atnaujinimo. Taigi Teismas šį pareiškėjo skundą atmetė dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį.

Teismas pareiškėjoms L.S. Igarinei ir D. Petrauskienei priteisė po 4500 eurų neturtinei žalai atlyginti, o atsižvelgęs į tai, kad pareiškėjas V. Aleksa pats nebendradarbiavo su Lietuvos institucijomis ir trukdė pabaigti nuosavybės teisių atkūrimo procesą kaip įmanoma greičiau, priteisė jam mažesnę – 1000 eurų – piniginę kompensaciją patirtai neturtinei žalai atlyginti. Pastebėtina, kad teisėja D. Jočienė V. Aleksos byloje pareiškė atskirąją, iš dalies prieštaraujančią nuomonę, teigdama, kad šioje byloje Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis dėl ilgo proceso trukmės pažeistas nebuvo. Teisėja atsižvelgė į nuosavybės teisių atkūrimo proceso sudėtingumą ir pareiškėjo elgesį, kuriuo jis pats prisidėjo vilkindamas nuosavybės teisių atkūrimą.

2009 m. Teismo priimtų nutarimų bylose prieš Lietuvą apžvalga:

1. Vasiliauskienė prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 36065/06) 2009 m. vasario 3 d. nutarimas, kuriuo pareiškimas išbrauktas iš bylų sąrašo pagal Konvencijos 37 straipsnio 1 dalies a punktą.

Bylos esmė:

Pareiškėja skundėsi dėl tariamo Konvencijos 8 straipsnio pažeidimo (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) dėl to, kad jos šeima, įskaitant nepilnametę vaikaitę, buvo iškeldinta iš būsto, kuris buvo parduotas iš varžytinių.

2008 m. vasario 21 d. Teismas, preliminariai sprenddamas dėl pareiškimo priimtumo, kreipėsi į Vyriausybės atstovę, prašydamas pateikti su pareiškėjos šeimos iškeldinimo iš būsto padariniais susijusios papildomos informacijos ir dokumentus, patvirtinančius pareiškėjos dukters ir nepilnametės vaikaitės aprūpinimą būstu. Pateikus minėtą informaciją, ji buvo persiųsta ir pareiškėjai.

Nutarime išbraukti pareiškimą iš bylų sąrašo Teismas pažymėjo, kad per nustatytą terminą, t.y. iki 2008 m. gegužės 6 d. pareiškėja nepateikė savo atsiliepimo į Vyriausybės pateiktą informaciją, be to, vėliau pakartotinai paraginta pateikti savo pastabas, to nepadarė.

Taigi, Teismas, vadovaudamasis Konvencijos 37 straipsnio 1 dalies a punktu, nusprendė, kad pareiškėja nebepalaiko savo pareiškimo, ir, nustatęs, kad toliau nagrinėti šią bylą nėra pagrindo, išbraukė ją iš bylų sąrašo.

2. Grudzinskienė prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 31438/04) 2009 m. birželio 9 d. nutarimas, kuriuo Teismas, atsižvelgęs į šalių sudarytą taikų susitarimą, nutarė išbraukti pareiškimą iš bylų sąrašo, remdamasis Konvencijos 37 straipsnio 1 dalimi *in fine*.

Bylos esmė:

Šioje byloje Pareiškėja skundėsi dėl informacijos bei nuotraukų, susijusių su jos velionio vyro privačiu ir šeimos gyvenimu paviešinimo dienraštyje „Lietuvos rytas“, teigdama, kad minėta publikacija pažeidė jos ir jos velionio vyro teisę į privatų gyvenimą, įtvirtintą Konvencijos 8 straipsnyje.

Teismui tarpininkaujant tarp šalių buvo sudarytas taikus susitarimas. Jo sąlygos buvo patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. balandžio 1 d. nutarimu Nr. 231. Pagal šalių sudarytą taikų susitarimą, pagrįstą pagarba žmogaus teisėms, Vyriausybė įsipareigojo

sumokėti pareiškėjai 7 tūkstančius eurų turtinei ir neturtinei žalai atlyginti bei bylinėjimosi išlaidoms padengti. Taikaus susitarimo sudarymas reiškia, kad bylos nagrinėjimas yra baigtas

3. *Beygo prieš 46 valstybes Europos Tarybos nares* (pareiškimo Nr. 36099/06) 2009 m. birželio 16 d. nutarimas, kuriuo pareiškimas paskelbtas nepriimtiniu dėl neatitikties Konvencijos nuostatomis *ratione personae*.

Bylos esmė:

Šioje byloje pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi ir 14 straipsniu, teigė, kad buvo pažeistos Konvencijoje įtvirtintos teisingo ir nešališko teismo garantijos. Pareiškėjas, Prancūzijos pilietis, dirbo Europos Taryboje ir jos Generalinio Sekretoriaus sprendimu buvo atleistas. Šį sprendimą apskundė Europos Tarybos Administraciniam teismui, kuris pripažino, kad pareiškėjo atleidimas buvo pagrįstas ir proporcingas, atsižvelgiant į jo padaryto tarnybinio pažeidimo sunkumą. Pareiškėjas tvirtino, kad 46 Europos Tarybos valstybės narės turėtų būti pripažintos atsakingomis už tariamus Konvencijos pažeidimus.

Šioje byloje sprendimas, ar valstybės Konvencijos dalyvės gali būti laikomos atsakingomis už savo veiksmus ar neveikimą, susijusius su jų dalyvavimu tarptautinėse organizacijose, Teismas vadovavosi principais, suformuluotais ankstesnėse bylose (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi dte „Bosphorus Airways“ v. Ireland* ([GC], no. 45036/98, CEDH 2005 VI), *Behrami and Behrami v. France* (dec.) ([GC], no. 71412/01, 2007-05-31), *Saramati v. Germany, Prance and Norway* (dec.) ([GC], no. 78166/01, 2007-05-31), *Boivin v. 34 State members of the Council of Europe*, no. 73250/01, CEDH 2008-..., ir *Connolly v. 15 State members of the European Union* (dec.), no. 73274/01, CEDH 2008-...).

Teismas pažymėjo, kad šioje byloje tik Europos Tarybos institucijos sprendė ginčą, kilusį tarp pareiškėjo ir organizacijos. Nė viena iš valstybių nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nesikišo į šį ginčą ir jokių šių valstybių ar jų institucijų veiksmų ar neveikimo negalima vertinti kaip atsakomybės Konvencijos požiūriu prisiėmimą. Taigi, šiuo atveju negalima teigti, kad pareiškėjas priklausė valstybių atsakovių „jurisdikcijai“ Konvencijos 1 straipsnio prasme. Be to, pareiškėjas netvirtino, kad, perduodamas dalį savo kompetencijos Europos Tarybai, valstybės narės nevykdė savo pareigos pagal Konvenciją ar kad nebuvo numatyta pagrindinių teisių apsaugos sistema, „atitinkanti“ garantuojamąją Konvencijos. Teismas pripažino, kad šios bylos aplinkybėmis valstybės negali būti laikomos atsakingomis už tariamus Konvencijos pažeidimus, todėl pareiškėjo skundai buvo atmesti kaip neatitinkantys Konvencijos nuostatų *ratione personae*.

4. *Shub prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 17064/06) 2009 m. birželio 30 d. nutarimas, kuriuo Teismas paskelbė pareiškimą nepriimtiniu pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Bylos esmė:

Pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos administracinius teismus, prašydamas atnaujinti terminą pateikti prašymą atkurti nuosavybės teises į pareiškėjo tėvams priklausiusio namo dalį ir į pareiškėjo seneliams priklausiusius tris namus ir žemę Vilniuje bei pateikti pilietybę ir nuosavybės teises bei giminystės ryšį su buvusiu turto savininku patvirtinančius dokumentus. Pareiškėjas nurodė, kad nuo 1991 metų jis prašė Vilniaus miesto valdybos ir kitų atsakingų institucijų atkurti nuosavybės teises į jo tėvams priklausiusią namo dalį. Pareiškėjas pateikė nuosavybės teises ir giminystės ryšius su buvusiu savininku įrodančius dokumentus, tačiau nuosavybės teisės jam nebuvo atkurtos, nes jis nebuvo Lietuvos Respublikos pilietis. Lietuvos teismai konstatavo, kad pilietybė pareiškėjui išimties tvarka buvo suteikta 2003 m. balandžio 11 d. ir dėl to jis negalėjo iki 2001 m. gruodžio 31 d. pateikti prašymo atkurti nuosavybės teises, kartu pateikdamas ir pilietybę patvirtinantį dokumentą.

Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir 14 straipsniu (diskriminacijos uždraudimas) pareiškėjas Teismui skundėsi tuo, kad Lietuvos teismai jo

bylą dėl termino atnaujinimo pateikti prašymą atkurti nuosavybės teises išnagrinėjo šališkai ir neteisingai. Pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį (nuosavybės apsauga) atskirai ir kartu su 14 straipsniu pareiškėjas skundėsi tuo, kad Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas buvo diskriminuojantis pilietybės požiūriu.

Dėl tariamai šališko ir neteisingo pareiškėjo bylos nagrinėjimo Lietuvos administraciniuose teismuose įvertinęs procesą kaip visumą, Teismas nenustatė, kad šis buvo šališkas ar neteisingas. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas nepateikė jokių įrodymų nei dėl tariamo subjektyvaus ar objektyvaus teismų nešališkumo stokos, nei dėl diskriminacijos, kuri prieštarautų Konvencijos 14 straipsniui. Atsižvelgdamas į minėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad pareiškimas yra nepagrįstas, todėl atmestinas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Dėl pareiškėjo skundo pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį atskirai ir kartu su 14 straipsniu Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Konvencija negarantuoja teisės gauti pilietybę ir Susitariančiosios Šalys gali laisvai nustatyti reikalavimus ir procedūras prašymams dėl pilietybės suteikimo. Toliau Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad remtis tariamu Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimu galima tik ta apimtimi, kuria ginčijami sprendimai yra susiję su asmens „nuosavybe“ šios Konvencijos nuostatos požiūriu. „Nuosavybė“ gali būti bet kuri „egzistuojanti nuosavybė“ ar turtas, įskaitant reikalavimus, kurių atžvilgiu pareiškėjas gali įrodinėti, kad jis turi bent „teisėtų lūkesčių“ įgyvendinti nuosavybės teisę. Vien viltis, kad seniai sunaikinta nuosavybė bus atkurta, negali būti laikoma nei „nuosavybe“ 1 Protokolo 1 straipsnio požiūriu, nei sąlyginiu reikalavimu, kuris nustoja galioti, neįvykdžius sąlygos.

Šioje byloje Teismas dar kartą pažymėjo, kad Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis nesukuria Susitariančiosioms Šalims bendro pobūdžio pareigos atkurti nuosavybės teises į nuosavybę, ekspropriuotą prieš joms ratifikuojant Konvenciją, ir negarantuoja nei pačios teisės atkurti nuosavybę, nei riboja valstybės laisvę nustatyti nuosavybės teisių atkūrimo apimtį ir sąlygas.

Atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje pareiškėjas neturėjo „egzistuojančios nuosavybės“ ir nebuvo savininkas, Teismas turėjo įvertinti, ar pareiškėjas turėjo „teisėtus lūkesčius“, jog jo prašymas atkurti nuosavybės teises gali būti patenkintas. Šiuo požiūriu Teismas pažymėjo, kad Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas nesuteikė pareiškėjui teisės reikalauti grąžinti jo giminių nuosavybę, nes jis neatitiko pilietybės reikalavimo. Dėl šios priežasties pagal vidaus teisę, kaip ją taikė ir išaiškino nacionaliniai teismai, pareiškėjas neturėjo nei teisės, nei reikalavimo atkurti nuosavybės teises į ginčijamą turtą, kurie prilygtų teisėtiems lūkesčiams Teismo praktikos požiūriu. Todėl jis neturėjo „nuosavybės“ pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį. Dėl tos priežasties Teismas konstatavo, kad Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymu nebuvo trukdoma naudotis „nuosavybe“ ir nagrinėjamos bylos faktai nepatenka į 1 Protokolo 1 straipsnio taikymo sritį. Atsižvelgdamas į minėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad skundas pagal 1 Protokolo 1 straipsnį yra *ratione materiae* nesuderinamas su Konvencijos nuostatomis pagal 35 straipsnio 3 dalį, todėl turi būti atmestas pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį. Tai konstatavęs, Teismas atmetė ir pareiškėjo skundą pagal Konvencijos 14 straipsnį.

5. Silickis ir Silickienė prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 20496/02) 2009 m. lapkričio 10 d. nutarimas, kuriuo Teismas pripažino priimtinais antrosios pareiškėjos J. Silickienės skundus pagal Konvencijos 6 straipsnį ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį bei pripažino likusią pareiškimo dalį nepriimtina.

Bylos esmė:

Šioje byloje pirmasis pareiškėjas Mindaugas Silickis, Mokesčių policijos komisaras, kartu su dar keliais asmenimis buvo kaltinamas kontrabandos organizavimu stambiu mastu, dokumentų klastojimu ir kitais nusikaltimais. 2003 m. balandį jis buvo rastas nusižudęs Lukiškių tardymo izoliatoriaus - kalėjimo kameroje, kur buvo laikomas jam paskyrus kardomąjį kalinimą. Pirmasis pareiškėjas Teismui buvo pateikęs skundus pagal Konvencijos 5 straipsnio 1, 3 ir 4 dalis,

teigdamas, kad jo kardomasis kalinimas buvo neteisėtas, jį skiriant jis nebuvo skubiai pristatytas teisėjui, kardomojo kalinimo trukmė buvo nepagrįsta ir pernelyg ilga bei kad jam nebuvo užtikrintos tinkamos teisminės garantijos. Remdamasis Konvencijos 6 straipsniu jis taip pat skundėsi, kad neturėjo galimybės susipažinti su visa bylos medžiaga. Remdamasis Konvencijos 4 protokolo 2 straipsniu pareiškėjas skundėsi, kad jam skirtas namų areštas buvo neteisėtas ir savavališkas bei prilygo laisvės atėmimui ir dėl to buvo pažeistas Konvencijos 5 straipsnis; be to, jis teigė, kad namų arešto sąlygomis buvo pažeista Konvencijos 8 straipsnyje garantuojama teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą; galiausiai jis teigė, kad neturėjo veiksmingos gynybos priemonės, kuria būtų galėjęs pasinaudoti, norėdamas apskusti namų arešto sąlygas, ir tuo buvo pažeistas Konvencijos 13 straipsnis. Teismas visus šiuo skundus atmetė kaip aiškiai nepagrįstus pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Antroji pareiškėja Jurgita Silickienė yra pirmojo pareiškėjo našlė. Ji išreiškė norą tęsti bylą savo velionio vyro vardu, taip pat pateikė kitų skundų savo vardu. Pagal Konvencijos 2 straipsnį (teisė į gyvybę) pareiškėja skundėsi, kad valstybė atsakovė neįvykdė savo pozityviosios pareigos saugoti jos vyro gyvybę ir nesiėmė jokių veiksmingų priemonių, kad sukliudytų jam įvykdyti savižudybę kalnimo įstaigoje. Šiuo atžvilgiu Teismas pažymėjo, kad pareiškėja neapskundė prokuroro nutarimo nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl jos vyro mirties aplinkybių, nors galėjo tai padaryti pagal Baudžiamojo proceso kodekso 214 straipsnio 3 dalį. Teismas pripažino, kad pareiškėja nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių ir, remdamasis Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalimis, atmetė šį skundą.

Antroji pareiškėja taip pat skundėsi pagal Konvencijos 6 straipsnį, kad baudžiamasis procesas jos velionio vyro atžvilgiu nebuvo nutrauktas iškart po jo mirties. Šią pareiškimo dalį Teismas atmetė kaip aiškiai nepagrįstą. Tačiau Teismas pripažino priimtina pareiškimo dalį pagal minėtą Konvencijos straipsnį dėl tariamų pareiškėjos procesinių teisių pažeidimų.

Galiausiai remdamasi Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsniu antroji pareiškėja skundėsi, kad jos turtas buvo konfiskuotas dėl velioniui vyrui iškeltos baudžiamosios bylos. Šią pareiškimo dalį Teismas pripažino priimtina. Remdamasi Konvencijos 6 bei 13 straipsniais ir Konvencijos 7 Protokolo 2 straipsniu pareiškėja taip pat teigė, kad, nebūdama baudžiamojo proceso dalyvė, pagal vidaus teisę ji neturėjo ir galimybės apskusti sprendimą dėl konfiskavimo. Teismo manymu, šiuos skundus apima pareiškėjos skundas pagal 1 Protokolo 1 straipsnį.

Priėmęs šį nutarimą, Teismas toliau spręs dėl pripažintų priimtinais skundų esmės ir priims sprendimą.

6. Šiktorovas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 32120/06) 2009 m. lapkričio 17 d. nutarimas, kuriuo pareiškimas išbrauktas iš bylų sąrašo remiantis Konvencijos 37 straipsnio 1 dalies a punktu.

Bylos esmė:

Pareiškėjas skundėsi, kad jo laikymo sąlygos Druskininkų ir Marijampolės rajonų policijos komisariatų areštines prilygo Konvencijos 3 straipsnyje uždraustam kankinimui ir nežmoniškam bei žeminančiam orumą elgesiui. Be to, buvo keltas klausimas dėl administracinių teismų priteistos kompensacijos už netinkamas sąlygas pakankamumo.

Teismas pastebėjo, kad po to, kai byla buvo perduota Vyriausybei ir ši pateikė savo poziciją, pareiškėjui buvo duotas terminas pareikšti pastabas dėl Vyriausybės pozicijos bei reikalavimus dėl teisingo atlyginimo. Pareiškėjas per nurodytą terminą neatsakė. Vėliau jam buvo priminta apie praleistą terminą ir įspėta apie galimas pasekmes. Be to, Teismas kreipėsi į Vyriausybę, prašydamas suteikti informacijos apie pareiškėjo buvimo vietą. Paaiškėjo, kad pareiškėjas, atlikęs bausmę, buvo paleistas iš įkalinimo vietos ir jo tolesnė gyvenamoji ar buvimo vieta buvo nežinoma. Vėlesnės pastangos sužinoti pareiškėjo adresą buvo nesėkmingos, o pats A. Šiktorovas per tą laiką nė karto nesusisiekė su Teismu.

Atsižvelgdamas į visas paminėtas aplinkybes, Teismas laikėsi nuomonės, jog pareiškėjas nebenori toliau palaikyti savo pareiškimo ir, nesant ypatingų aplinkybių, kurios dėl pagarbos

žmogaus teisėms, įtvirtintoms Konvencijoje ir jos protokoluose, reikalautų tęsti bylos nagrinėjimą, Teismas vienbalsiai nusprendė išbraukti pareiškimą iš bylų sąrašo.

7. Rinkūnienė prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 55779/08) 2009 m. gruodžio 1 d. nutarimas, kuriuo pareiškimas paskelbtas nepriimtiniu pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

Bylos esmė:

Pareiškėjos vyras P.R. mirė 2004-09-26 nuo kraujo užkrėtimo Panevėžio infekcinėje ligoninėje (prieš tai jis buvo kreipęsis į Aukštaičių šeimos klinikos šeimos gydytoją V.D.S.). Pareiškėja nesutiko, kad būtų atliktas patologoanatominis tyrimas (autopsija). Ji kreipėsi į Lietuvos teismus dėl turtinės ir neturtinės žalos, kilusios dėl tinkamų sveikatos priežiūros paslaugų nesuteikimo, atlyginimo. Lietuvos teismai pareiškėjos ieškinį atmetė.

Remdamasi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pareiškėja skundėsi Teismui tuo, kad Lietuvos teismų atsisakymas skirti papildomą ekspertizę ir nepripažinimas, kad už jos sutuoktinio mirtį yra atsakingi gydytojai, prilygo minėtos Konvencijos nuostatos pažeidimui. Ji taip pat skundėsi tuo, kad iš jos buvo priteistos pernelyg didelės ir ne visai pagrįstos bylinėjimosi išlaidos.

Teismas, pažymėjęs, kad pareiškėja tvirtino, jog jos vyras mirė dėl gydytojų profesinio aplaidumo ir kad kalti asmenys liko nenubausti, nusprendė, kad pareiškėja iš esmės skundžiasi pagal Konvencijos 2 straipsnį (teisė į gyvybę). Pasak Teismo, sveikatos priežiūros institucijų veiksmai ar neveikimas tam tikromis aplinkybėmis gali nulemti valstybės atsakomybę 2 straipsnio pozityviųjų pareigų aspektu. Tačiau jei valstybė yra pasirūpinusi tinkamai užtikrinti sveikatos srityje dirbančių specialistų aukštus profesinius standartus ir pacientų teisę į gyvybę, Teismas nemano, kad tokie atvejai kaip klaidingas sveikatos srityje dirbančio specialisto sprendimas arba aplaidus profesionalų veiksmų koordinavimas gydant konkretų pacientą yra savaime pakankami, kad kiltų valstybės atsakomybė jos pozityviųjų pareigų saugoti gyvybę pagal Konvencijos 2 straipsnį požiūriu (žr. *Powell v. the United Kingdom* (dec.), no. 45305/99, ECHR 2000-V).

Teismas pastebėjo, kad bylai reikšmingu laikotarpiu Lietuvoje buvo pakankamas teisinis reguliavimas, užtikrinantis aukštus sveikatos apsaugos specialistų profesinius standartus bei jų atsakomybę (žr. *mutatis mutandis Calvelli*, cituotą pirmiau, § 51). Be to, Teismas pastebėjo, kad šioje byloje pareiškėja turėjo galimybę pareikšti savo reikalavimus dėl medikų aplaidumo ir juos tinkamai išnagrinėjo nepriklausomos teisminės institucijos.

Dėl pareiškėjos teiginio, kad Lietuvos teismai neatsižvelgė į ekspertų išvadose buvusius neatitikimus, Teismas konstatavo, kad pagal Konvencijos 19 straipsnį jo vienintelė užduotis yra užtikrinti valstybių Konvencijos dalyvių priimtų įsipareigojimų laikymąsi. Įrodymų vertinimas ir jų įrodomoji vertė yra pirmiausia vidaus institucijų klausimas: Teismas neturi kompetencijos nagrinėti pareiškimo, kuriame teigiama, kad vidaus teismai padarė fakto ar teisės klaidų, išskyrus tuos atvejus, kai jis mano, kad dėl tų klaidų gali būti pažeistos Konvencijoje įtvirtintos teisės ir laisvės (žr. *Erikson v. Italy* (dec.), Nr. 37900/97, 1999-10-26). Teismui buvo reikšmingas tas faktas, kad pareiškėja galėjo prašyti atlikti jos velionio vyro kūno autopsiją. Todėl Teismas konstatavo, kad pareiškėja pati atsisakė pagal 2 straipsnį kylančių pozityviųjų pareigų būtino elemento bylai išsiaiškinti. Teismas padarė išvadą, kad šis skundas neatskleidė, jog valstybė nesilaikė savo pozityviųjų pareigų, įskaitant procesinius reikalavimus, pagal Konvencijos 2 straipsnį, todėl jis turi būti atmestas kaip aiškiai nepagrįstas Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalių požiūriu.

Dėl pareiškėjos skundo, kad iš jos buvo priteistos pernelyg didelės ir nepagrįstos bylinėjimosi išlaidos, Teismas pakartojo, kad jis nėra apeliacinis teismas vidaus teismų priimtiems sprendimams. Teismas nenustatė nieko, kas būtų savavališka priteisiant minėtas išlaidas, todėl nusprendė, kad ir ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalių požiūriu.

**TEISMO PERDUOTŲ BYLŲ STATISTIKA PAGAL PROCESO EUROPOS ŽMOGAUS
TEISIŲ TEISME STADIJAS**

I. NAGRINĖJAMOS BYLOS

44 bylos, perduotos Lietuvos Respublikos Vyriausybei, šiuo metu nagrinėjamos Teisme:

1. **Balčiūnas** (Nr. 17095/02) – dėl 5 str. 4 d., 6 str. 1 d. ir 3 d., 8 str.
2. **Varnienė** (Nr. 42916/04) – dėl 6 str., 1 Protokolo 1 str.
3. **Stasevičius** (Nr. 43222/04) – dėl 6 str. 1 d.
4. **Zabulėnas** (Nr. 44438/04) – dėl 6 str. 1 d.
5. **Jelcovas** (Nr. 16913/04) – dėl 3 str., 6 str. 1 d. ir 3 d.
6. **Drakšas** (Nr. 36662/04) – dėl 8 str., 6 str., 13 str.
7. **Nekvedavičius** (Nr. 1471/05) – dėl 6 str. 1 d., 1 Protokolo 1 str.
8. **Fišmanas ir UAB Griflit** (Nr. 23523/05) – dėl 6 str. 1 d., 1 Protokolo 1 str.
9. **Balčiūnas ir Žuravliovas** (Nr. 24575/05) – dėl 6 str. 1 d.
10. **Pocius** (Nr. 35601/04) – dėl 6 str., 8 str.
11. **Užkauskas** (Nr. 16965/04) – dėl 6 str.
12. **Gineitienė** (Nr. 20739/05) – dėl 8 str., 9 str. imant kartu su 14 str.
13. **Paksas** (Nr. 34932/04) – dėl 1 Protokolo 3 str.
14. **Borisovas** (Nr. 9958/04) – dėl 8 str.
15. **Varapnickaitė-Mažylienė** (Nr. 20376/05) – dėl 8 str., 13 str.
16. **D.D.** (Nr. 13469/06) – dėl 5 str. 1 d. ir 4 d., 3 str., 8 str., 6 str. 1 d., 9 str., 13 str.
17. **Liuiza** (Nr. 13472/06) – dėl 5 str. 1 d. ir 2 d., 6 str. 1 d.
18. **Kudrevičius ir kiti** (Nr. 37553/05) – dėl 10 str. 1 d., 11 str. 1 d., 7 str., 6 str. 1 d.
19. **Česnulevičius** (Nr. 13462/06) – dėl 2 str.
20. **Novikas** (Nr. 45756/05) – dėl 6 str. 1 d.
21. **Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija bei UAB „Tapinas ir partneriai“** (Nr. 27930/05) – dėl 10 str.
22. **Loveika** (Nr. 31244/06) – dėl 3 str.
23. **Beržinis** (Nr. 45073/07) – dėl 6 str. 1 d.
24. **Beržinis** (Nr. 20513/08) – dėl 6 str. 1 d. ir 13 str.
25. **Butkevičius** (Nr. 23369/06) – dėl 6 str. 1 d.
26. **Iljina ir Sarulienė** (Nr. 32293/05) – dėl 3 str., 13 str.
27. **Petraitis** (Nr. 34937/06) – dėl 6 str. 1 d.
28. **Jonika** (Nr. 25991/05) – dėl 6 str. 1 d.
29. **Pauliukienė ir Pauliukas** (Nr. 18310/06) – dėl 8 str.
30. **Giedrikas** (Nr. 51392/07) – dėl 6 str. 1 d.
31. **Beržinis** (Nr. 20510/08) – dėl 6 str. 1 d.
32. **UAB „Rikoma“** (Nr. 9668/06) – dėl 6 str. 1 d.
33. **Kravtas** (Nr. 12717/06) – dėl 6 str. 1 d., 5 str. 1 d., 4 Protokolo 2 str.

34. **Maneikis** (Nr. 21987/07) – dėl 6 str. 1 d.
35. **Lalas** (Nr. 13109/04) – dėl 6 str. 1 d.
36. **Mazėtis** (Nr. 19644/08) – dėl 6 str. 1 d.
37. **Sidabras, Džiautas ir Rainys** (Nr. 50421/08 ir 56212/08) – dėl 8 str. imant kartu su 14 str., 13 str.
38. **Jokšas** (Nr. 25330/07) – dėl 6 str. 1 d., 10 str.
39. **Vasiliauskas** (Nr. 35343/05) – dėl 7 str.
40. **Aurimaa** (Nr. 17144/06) – dėl 6 str. 1 d.
41. **Esertas** (Nr. 50206/06) – dėl 6 str.
42. **Beržinis** (Nr. 20508/08) – dėl 6 str. 1 d.
43. **Artemi ir Gregory** (Nr. 35524/06) – dėl 4 Protokolo 2 str. ir 3 str., 13 str.
44. **Dungveckis** (Nr. 32106/08) – dėl 7 Protokolo 4 str.

II. PRIIMTINI PAREIŠKIMAI

A. 2 bylose Teismas priėmė nutarimus, pripažindamas pareiškimus priimtinais arba iš dalies priimtinais, ir šiose bylose Teismas dar nėra nusprendęs dėl jų esmės:

1. **Cudak** (Nr. 15869/02) 2006 03 02,
Priimtinas dėl 6 str. (teisės į teismą santykis su valstybės imunitetu) galimo pažeidimo,
2. **Silickis ir Silickienė** (Nr. 20496/02) 2009 11 10,
Priimtinas dėl 6 str. (dėl procesinių teisių) ir dėl 1 Protokolo 1 str. (dėl nuosavybės konfiskavimo) galimo pažeidimo.

B. 36 bylose Teismas priėmė nutarimus, pripažindamas pareiškimus priimtinais arba iš dalies priimtinais, ir šiose bylose Teismas jau yra nusprendęs dėl jų esmės:

1. **Jėčius** (Nr. 34578/97), 1997 m. gruodžio 1 d.;
2. **Grauslys** (Nr. 36743/97), 1999 m. rugsėjo 14 d.;
3. **Graužinis** (Nr. 37975/97), 1999 m. kovo 2 d.;
4. **Raišelis** (Nr. 37195/97), 1999 m. kovo 2 d.;
5. **Falkauskas ir Kamantauskas** (Nr. 45012/98), 1999 m. kovo 2 d.;
6. **Sipavičius** (Nr. 49093/99), 2000 m. lapkričio 28 d.;
7. **Karalevičius** (Nr. 53254/99), 2000 m. spalio 17 d.;
8. **Birutis, Byla, Janutėnas** (Nr. 47698/99 ir 48115/99), 2000 m. lapkričio 7 d.,
9. **Butkevičius** (Nr. 48297/99), 2000 m. lapkričio 28 d.;
10. **Daktaras** (Nr. 42095/98), 2000 m. sausio 11 d.;
11. **Jasiūnienė** (Nr. 41510/98), 2000 m. spalio 24 d.;
12. **Puzinas** (Nr. 44800/98), 2000 m. kovo 14 d.;
13. **Siaurusevičius** (Nr. 50551/99), 2002 m. gegužės 30 d.;
14. **Stašaitis** (Nr. 47679/99), 2000 m. lapkričio 28 d.,;
15. **Šleževičius** (Nr. 55479/00), 2000 m. lapkričio 28 d.;
16. **Valašinas** (Nr. 44558/98), 2000 m. kovo 14 d.;
17. **Karalevičius** (Nr. 53254/99), 2002 m. birželio 6 d.;

18. **Meilus** (Nr. 53161/99), 2002 m. gegužės 30 d.;
19. **Gadliauskas** (Nr. 62741/00), 2003 m. spalio 16 d.;
20. **Jankauskas** (Nr. 59304), 2003 m. gruodžio 16 d.;
21. **Sidabras ir Džiautas** (Nr. 55480/00 ir 59330/00), 2003 m. liepos 1 d.;
22. **Kambangu** (Nr. 59619/00), 2004 m. birželio 17 d.;
23. **Rainys ir Gasparavičius** (Nr. 70665/01 ir Nr. 74345/01), 2004 m. sausio 22 d.;
24. **Kambangu** (Nr. 59619/00), 2005 m. kovo 17 d.;
25. **Balsytė-Lideikienė** (Nr. 72596/01), 2005 m. lapkričio 24 d.;
26. **Čiapas** (pareiškimo Nr. 4902/02), 2005 m. lapkričio 24 d.;
27. **Juozaitytė ir Bikulčius** (Nr. 70659/01 ir Nr. 74371/01), 2005 m. gegužės 19 d.;
28. **Kuolelis Bartoševičius Burokevičius** (Nr. 74357/01, 26764/02 ir 27434/02), 2006 m. sausio 5 d.;
29. **Bendžius** (Nr. 67506/01), 2005 m. balandžio 26 d.;
30. **Milinienė** (Nr. 74355/01), 2005 m. balandžio 26 d.;
31. **Puzinas** (Nr. 63767/00), 2005 m. gruodžio 13 d.;
32. **Ramanauskas** (Nr. 74420/01), 2005 m. balandžio 26 d.;
33. **Trijonis** (Nr. 2333/02), 2005 m. kovo 17 d.;
34. **Vaivada ir Vaivada** (Nr. 36996/02 ir Nr. 66004/01), 2005 m. lapkričio 24 d.,
35. **L.** (Nr. 27527/03), 2006 m. liepos 6 d.,
36. **Leparskienė** (Nr. 4860/02), 2007 m. lapkričio 15 d.

III. NEPRIIMTINI PAREIŠKIMAI, KAI TEISMAS SPRENDĖ TIK DĖL JŲ PRIIMTINUMO

Teismas, nagrinėdamas bylas kolegijoje ir sprenddamas tik dėl jų priimtino, 13-oje bylų priėmė nutarimus, pripažindamas pareiškimus nepriimtinais:

1. **Mačionienė** (Nr. 32104/96), 1997 01 15,
2. **Jasinskij ir kiti** (Nr. 38985/97), 1998 09 09,
3. **Baškauskaitė** (Nr. 41090/98), 1998 10 21,
4. **Jodko** (Nr. 39350/98), 1999 09 07,
5. **Ganusauskas** (Nr. 47922/99), 1999 09 07,
6. **Krempovskij** (Nr. 37193/97), 1999 04 20,
7. **Visockas** (Nr. 49107/99), 2000 01 06,
8. **Kamantauskas ir Rusiją** (Nr. 45012/98), 2000 02 29,
9. **Ahmadi, Saberdjan ir Saberdjan** (Nr. 47701/99), 2000 10 17,
10. **Saukaitis** (Nr. 41774/98), 2000 11 14,
11. **Gaidjurgis** (Nr. 49098/99), 2001 01 06,
12. **Jurša** (Nr. 50032/99), 2001 01 06,
13. **Evangelikų reformatų bažnyčios Sinodo kolegija** (Nr. 44548/98), 2002 12 05.

IV. NEPRIIMTINI PAREIŠKIMAI, KAI TEISMAS SPRENDĖ IR DĖL PRIIMTINUMO, IR DĖL ESMĖS

Teismas, nagrinėdamas bylas kolegijoje ir pagal Konvencijos 29 straipsnio 3 dalį spręsdamas iš karto dėl jų priimtumo ir esmės, 16-oje bylų priėmė nutarimus, pripažindamas pareiškimus nepriimtinais:

1. **Batalov** (Nr. 30789/04), 2005 11 15 – dėl 5 str.
2. **Visockas ir kiti** (Nr. 70646/01), 2005 11 24 – dėl 6 str., 1 Protokolo 1 str.
3. **Hussein prieš Jungtinę Karalystę ir kitas 20 valstybių, įskaitant Lietuvą** (Nr. 23276/04), 2006 03 14 – dėl 1 str.
4. **Liekis** (Nr. 10406/03), 2006 05 30 – dėl 5 str., 6 str.
5. **Ščiukina** (Nr. 19251/02), 2006 12 05 – dėl 6 str., 7 str., 4 Protokolo 2 str., 7 Protokolo 4 str.
6. **Živulinskas** (Nr. 34096/02), 2006 12 12 – dėl 3 str., 6 str., 8 str., 1 Protokolo 1 str., 7 Protokolo 4 str.
7. **Kalpokas Jonas ir Kalpokas Vaclovas** (Nr. 14425/03), 2007 03 06 – dėl 6 str., 13 str., 1 Protokolo 1 str.
8. **Morkūnas** (Nr. 29798/02), 2007 04 12 – dėl 3 str., 5 str., 6 str., 8 str., 9 str., 13 str., 14 str., 17 str., 1 Protokolo 1 str.
9. **Peleckas** (Nr. 18293/03), 2007 11 06 – dėl 3 str., 6 str., 14 str.
10. **Sadauskienė** (Nr. 19742/03), 2007 11 27 – dėl 2 str., 6 str.
11. **Lenkauskienė** (Nr. 6788/02), 2008 05 20 – dėl 6 str., 7 str.
12. **Kuzmickaja** (Nr. 27968/03), 2008 06 10 – dėl 6 str., 13 str.
13. **Jakelaitis** (Nr. 17414/05), 2008 12 16 – dėl 6 str.
14. **Beygo prieš 46 ET nares** (Nr. 36099/06), 2009 06 16 – dėl 6 str. 1 d. imant kartu su 14 str.
15. **Shub** (Nr. 17064/06), 2009 06 30 – dėl 6 str. imant kartu su 14 str., 1 Protokolo 1 str. imant kartu su 14 str.
16. **Rinkūnienė** (Nr. 55779/08), 2009 12 01 – dėl 6 str. 1 d.

V. BYLOS, KURIOSE NENUSTATYTAS NĖ VIENAS KONVENCIJOS PAŽEIDIMAS

6 bylose nagrinėjimas baigtas Teismo sprendimais, kuriais pripažinta, kad Lietuva nepažeidė pareiškėjo teisių ir laisvių:

1. **Sipavičius** (Nr.49093/99), 2002 02 21 – nenustatytas 6 str. pažeidimas.
2. **Užkurėlienė ir kiti** (Nr. 62988/00), 2005 04 07 – nenustatyti 6 str. ir 1 Protokolo 1 str. pažeidimai.
3. **Puzinas2** (Nr. 63767/00), 2007 01 09 – nenustatytas 8 str. pažeidimas, Teismas atskirai nenagrinėjo skundo pagal 10 str. ir 11 str.
4. **Kuolelis, Bartoševičius ir Burokevičius** (Nr. 74357/01, 26764/02 ir 27434/02), 2008 02 19 – nenustatyti 6 str. 1 d., 7 str., 9 str., 10 str., 11 str., 14 str. pažeidimai.
5. **Milininė** (Nr. 74355/01), 2008 06 24 – nenustatytas 6 str. 1 d. pažeidimas.
6. **Leparskienė** (Nr. 4860/02), 2009 07 07 – nenustatytas 2 str. (ir dėl materialinio, ir dėl procesinio aspekto) pažeidimas.

VI. BYLOS, KURIOSE NUSTATYTAS BENT VIENAS KONVENCIJOS PAŽEIDIMAS

47 bylų nagrinėjimas baigtas Teismo sprendimais, kuriais pripažinta, kad Lietuva pažeidė pareiškėjų teises ir laisves:

1. **Jėčius** (Nr. 34578/97), 2000 07 31 – skundėsi dėl 5 str. ir 6 str., pripažinti 5 str. 1 d., 3 d. ir 4 d. pažeidimai.
2. **Grauslys** (Nr. 36743/97), 2000 10 10 – skundėsi dėl 5 str. 1, 3, ir 4 d. ir 6 str. 1 ir 2 d., pripažinti 5 str. 1 ir 4 d., 6 str. 1 d. pažeidimai.
3. **Graužinis** (Nr. 37975/97), 2000 10 10 – skundėsi dėl 5 str. 3 d. ir 4 d., pripažintas 5 str. 4 d. pažeidimas.
4. **Daktaras** (Nr. 42095/98), 2000 10 10 – skundėsi dėl 5 str., 6 str. 1 d. ir 2 d., 7 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
5. **Valašinas** (Nr. 44558/98), 2001 07 24 – skundėsi dėl 3 str., 8 str., 10 str., 34 str., 1 Protokolo 2 str., pripažinti 3 str. ir 8 str. pažeidimai.
6. **Šlezevičius** (pareiškimo Nr. 55479/2000), 2001 11 13 – skundėsi dėl 6 str. 1 d., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
7. **Puzinas** (Nr. 44800/98), 2002 03 14 – skundėsi dėl 3 str., 7 str., 8 str., 10 str., 12 str., pripažintas 8 str. pažeidimas.
8. **Stašaitis** (Nr. 47679/99), 2002 03 21 – skundėsi dėl 5 str. 1 d., 3 d. ir 4 d., pripažinti 5 str. 1 d., 3 d. ir 4 d. pažeidimai.
9. **Butkevičius** (Nr. 48297/99), 2002 03 26 – skundėsi dėl 5 str. 1 d. ir 4 d., 6 str. 1 d., 8 str., 10 str., pripažinti 5 str. 1 d. ir 4 d., 6 str. 2 d. pažeidimai.
10. **Birutis ir kiti** (Nr. 47698/99 ir 48115/99), 2002 03 28 – skundėsi dėl 3 str., 5 str., 6 str. 1 d. ir 3 d., pripažinti 6 str. 1 d. ir 3 d. pažeidimai.
11. **Jasiūnienė** (Nr. 41510/98), 2003 03 06 – skundėsi dėl 6 str. 1 d., 13 str., 1 Protokolo 1 str. atskirai ir imant kartu su 14 str., pripažintas 6 str. 1 d., 1 Protokolo 1 str. vienu aspektu (dėl vieno neįvykdyto sprendimo) pažeidimai.
12. **Meilus** (Nr. 53161/99), 2003 11 06 – skundėsi dėl 3 str., 5 str., 6 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
13. **Girdauskas** (Nr. 70661/01), 2003 12 11 – skundėsi dėl 6 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
14. **Sidabras ir Džiautas** (Nr. 55480/00 ir 59330/00), 2004 07 27 – skundėsi dėl 6 str., 7 str., 8 str., 10 str., 14 str., pripažintas 8 str. imant kartu su 14 str. pažeidimas.
15. **Jankauskas** (Nr. 59304/00), 2005 02 24 – skundėsi dėl 3 str., 5 str., 6 str., 8 str., 13 str., pripažintas 8 str. pažeidimas.
16. **Karalevičius** (Nr. 53254/99), 2005 04 07 – skundėsi dėl 3 str., 5 str., 6 str., 7 str., 8 str., 4 Protokolo 2 str., pripažinti 3 str., 5 str. 1 d., 8 str. pažeidimai.
17. **Rainys ir Gasparavičius** (Nr. 70665/01 ir 74345/01), 2005 04 07 – skundėsi dėl 4 str., 6 str., 7 str., 8 str., 10 str., 14 str., pripažinti 8 str. imant kartu su 14 str. pažeidimai.
18. **Kuvikas** (Nr. 21837/02), 2006 06 27 – skundėsi dėl 5 str., 6 str., 1 Protokolo 1 str., 4 Protokolo 2 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
19. **Simonavičius** (Nr. 37415/02), 2006 06 27 – skundėsi dėl 6 str., 4 Protokolo 2 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
20. **Jakumas** (Nr. 6924/02), 2006 07 18 – skundėsi dėl 5 str., 6 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
21. **Jurevičius** (Nr. 30165/02), 2006 11 14 – skundėsi dėl 6 str., 1 Protokolo 1 str., pripažinti 6 str. 1 d. ir 1 Protokolo 1 str. pažeidimai.
22. **Vaivada ir Vaivada** (Nr. 36996/02 ir 66004/01), 2006 11 16 – skundėsi dėl 5 str. 1 d. ir 4 d., 6 str., pripažinti 5 str. 1 d. ir 4 d. pažeidimai.
23. **Čiapas** (Nr. 4902/02), 2006 11 16 – skundėsi dėl 3 str., 5 str., 6 str., 8 str., 4 Protokolo 2 str., pripažintas 8 str. pažeidimas.

24. **Gečas** (Nr. 418/04), 2007 07 17 – skundėsi dėl 6 str., 13 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
25. **Baškienė** (Nr. 11529/04), 2007 07 24 – skundėsi dėl 6 str., 13 str., 1 Protokolo 1 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
26. **L.** (Nr. 27527/03), 2007 09 11 – skundėsi dėl 2 str., 3 str., 8 str., 10 str., 12 str., 14 str., pripažintas 8 str. pažeidimas.
27. **Jucys** (Nr. 5457/03), 2008 01 08 – skundėsi dėl 6 str., 1 Protokolo 1 str., pripažintas 1 Protokolo 1 str. pažeidimas.
28. **Ramanauskas** (Nr. 74420/01), 2008 02 05 (Didžioji kolegija) – skundėsi dėl 6 str., 8 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
29. **Juozaitienė ir Bikulčius** (Nr. 70659/01 ir 74371/01), 2008 04 24 – skundėsi dėl 2 str., 3 str., 6 str., pripažintas 2 str. (ir dėl materialinio, ir dėl procesinio aspektų) pažeidimas.
30. **Malininas** (Nr. 10071/04), 2008 07 01 – skundėsi dėl 6 str., 8 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
31. **Balsytė-Lideikienė** (Nr. 72596/01), 2008 11 04 – skundėsi dėl 6 str., 9 str., 10 str., 14 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
32. **Savenkovas** (Nr. 871/02), 2008 11 18 – skundėsi dėl 3 str., 5 str., 6 str., 8 str., 9 str., 10 str., 11 str., 13 str., 17 str., 1 Protokolo 1 str., 1 Protokolo 2 str., pripažinti 3 str., 8 str. pažeidimai.
33. **Švenčionienė** (Nr. 37259/04), 2008 11 25 – skundėsi dėl 6 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
34. **Jucius ir Juciuvienė** (Nr. 14414/03), 2008 11 25 – skundėsi dėl 6 str., 8 str., 13 str., 4 Protokolo 2 str., pripažintas 8 str. pažeidimas.
35. **Armonas** (Nr. 36919/02), 2008 11 25 – skundėsi dėl 8 str., 10 str., pripažintas 8 str. pažeidimas.
36. **Biruk** (Nr. 23373/03), 2008 11 25 – skundėsi dėl 8 str., 10 str., pripažintas 8 str. pažeidimas.
37. **Gulijev** (Nr. 10425/03), 2008 12 16 – skundėsi dėl 6 str., 8 str., 4 Protokolo 3 str., 7 Protokolo 5 str., pripažintas 8 str. pažeidimas.
38. **Norkūnas** (Nr. 302/05), 2009 01 20 – skundėsi dėl 6 str. 1 d., 4 Protokolo 1 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
39. **Četvertakas** (Nr. 16013/02), 2009 01 20 – skundėsi dėl 6 str. 1 d., 1 Protokolo 1 str., pripažintas 6 str. 1 d. pažeidimas.
40. **Žičkus** (Nr. 26652/02), 2009 04 07 – skundėsi dėl 6 str. 1 d. ir 3 d. (b), (c), 7 str., 8 str., imant kartu su 14 str., 10 str., 10 str. imant kartu su 14 str., pripažintas 8 str. imant kartu su 14 str. pažeidimas.
41. **Padalevičius** (Nr. 12278/03), 2009 07 07 – skundėsi dėl 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės ir dėl neteisingo teisės taikymo), 1 Protokolo 1 str., pripažintas 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės) pažeidimas.
42. **Vorona ir Voronov** (Nr. 22906/04) 2009 07 07 – skundėsi dėl 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės ir dėl teismų šališkumo), 1 Protokolo 1 str., pripažintas 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės) pažeidimas.
43. **Naugžemys** (Nr. 17997/04), 2009 07 16 – skundėsi dėl 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės ir dėl teismų šališkumo), pripažintas 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės) pažeidimas.
44. **Aleksa** (Nr. 27576/05), 2009 07 21 – skundėsi dėl 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės, dėl teismų šališkumo, dėl neteisingo teisės taikymo), 1 Protokolo 1 str., pripažinti 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės), 1 Protokolo 1 str. pažeidimai.

45. **Igarienė ir Petrauskienė** (Nr. 26892/05), 2009 07 21 – skundėsi dėl 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės ir dėl neteisingo teisės taikymo), 1 Protokolo 1 str., pripažinti 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės), 1 Protokolo 1 str. pažeidimai).
46. **UAB „Impar“** (Nr. 13102/04), 2010 01 05 – skundėsi dėl 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės, dėl teismų šališkumo, dėl galimybės pasinaudoti vidaus teisinės gynybos priemone), 1 Protokolo 1 str., pripažintas 6 str. 1 d. (dėl proceso trukmės) pažeidimas.
47. **Šulcas** (Nr. 35624/04), 2010 01 05 – skundėsi dėl 3 str., 5 str., 6 str., 7 str., 13 str., 14 str., 1 Protokolo 1 str., pripažinti 6 str. 1 d., 13 str. pažeidimai.

VII. TAIKŪS SUSITARIMAI

7 pareiškimai buvo išbraukti iš bylų sąrašo, nagrinėjimą užbaigus taikiu susitarimu:

1. **Raišelis** (Nr. 37195/97), 2000 02 29, sprendimas – dėl 5 str. 1 d., 2 d. ir 3 d.
2. **Siaurusevičius** (Nr. 50551/99), 2003 12 04, sprendimas – dėl 6 str.
3. **Grudikis** (Nr. 65663/01), 2004 01 29, nutarimas – dėl 6 str.
4. **Gadliauskas** (Nr. 62741/00), 2004 05 27, sprendimas – dėl 6 str. 1 d.
5. **Juodsnukis** (Nr. 19048/03), 2006 10 10, nutarimas – dėl 5 str., 6 str., 7 str., 7 Protokolo 4 str.
6. **Kambangu** (Nr. 59619/00), 2007 07 19, sprendimas – dėl 5 str. 1 d. ir 4 d.
7. **Grudzinskienė** (Nr. 31438/04), 2009 06 09, nutarimas – dėl 8 str.

VIII. IŠBRAUKTI PAREIŠKIMAI

Dėl 19 pareiškimų Teismas priėmė nutarimus išbraukti juos iš bylų sąrašo, vadovaudamasis Konvencijos 37 straipsnio pagrindais:

1. **Juška** (Nr. 66095/01), 2003 03 20 – dėl 6 str. 1 d.
2. **Bagdonas ir Pacevičius** (Nr. 57190/00), 2003 10 23 – dėl 6 str.
3. **Mickevičius** (Nr. 17121/02), 2003 12 16 – dėl 3 str., 6 str., 7 str., 14 str.
4. **Saltykova** (Nr. 70351/01), 2003 12 16 – dėl 3 str., 5 str., 14 str.
5. **Kupšienė** (Nr. 939/02), 2004 06 24 – dėl 6 str.
6. **Kiselis** (Nr. 15968/02), 2005 12 01 – dėl 5 str.
7. **Trijonis** (Nr. 2333/02), 2005 12 15 – dėl 5 str., 6 str.
8. **Liaudegis** (Nr. 27116/02), 2006 01 31 – dėl 5 str., 6 str.
9. **Strazdienė** (Nr. 22193/02), 2006 01 31 – dėl 6 str.
10. **Vaičelienė** (Nr. 23595/03), 2006 01 31 – dėl 6 str.
11. **Aleksonienė ir kiti** (Nr. 33646/02), 2006 02 07 – dėl 1 Protokolo 1 str.
12. **Vėjelis** (Nr. 19248/02), 2006 02 28 – dėl 1 Protokolo 1 str.
13. **Bendžius** (Nr. 67506/01), 2006 03 28 – dėl 6 str.
14. **Zainullah** (Nr. 9246/04), 2007 03 06 – dėl 5 str. 1 d. ir 4 d., 6 str.
15. **Astrauskas ir Zaranka** (Nr. 33164/02), 2007 06 19 – dėl 6 str., 1 Protokolo 1 str.
16. **Prokopovičius** (Nr. 15259/04), 2007 09 25 – dėl 6 str.
17. **Daukša** (Nr. 13332/05), 2008 04 29 – dėl 6 str., 1 Protokolo 1 str.

18. **Vasiliauskienė** (Nr. 36065/06), 2009 02 03 – dėl 8 str.
19. **Šiktorovas** (Nr. 32120/06), 2009 11 17 – dėl 3 str.

IX. SPRENDIMŲ VYKDYMO PRIEŽIŪROS PROCESAS

A. Europos Tarybos Ministrų Komitetas pabaigė Teismo sprendimų, priimtų bylose prieš Lietuvą, vykdymo priežiūrą 19-oje bylų:

1. **Raišelis** (Nr. 37195/97), 2000-02-29 sprendimas (*taikus susitarimas*).
2. **Birutis ir kiti** (Nr. 47698/99 ir 48115/99), 2002-03-28 sprendimas.
3. **Daktaras** (Nr. 42095/98), 2000-10-10 sprendimas.
4. **Graužinis** (Nr. 37975/97), 2000-10-10 sprendimas.
5. **Valašinas** (Nr. 44558/98), 2001-07-24 sprendimas.
6. **Puzinas** (Nr. 44800/98), 2002-03-14 sprendimas.
7. **Jėčius** (Nr. 34578/97), 2000-07-31 sprendimas.
8. **Butkevičius** (Nr. 48297/99), 2002-03-26 sprendimas.
9. **Stašaitis** (Nr. 47679/99), 2002-03-21 sprendimas.
10. **Grauslys** (Nr. 36743/97), 2000-10-10 sprendimas.
11. **Šleževičius** (Nr. 55479/2000), 2001-11-13 sprendimas.
12. **Gadliauskas** (Nr. 62741/00), 2004-05-27 sprendimas (*taikus susitarimas*).
13. **Girdauskas** (Nr. 70661/01), 2003-12-11 sprendimas.
14. **Meilus** (Nr. 53161/99), 2003-11-06 sprendimas.
15. **Jakumas** (Nr. 6924/02), 2006-07-18 sprendimas.
16. **Kuvikas** (Nr. 21837/02), 2006-06-27 sprendimas.
17. **Jankauskas** (Nr. 59304/00), 2005-02-24 sprendimas.
18. **Kambangu** (Nr. 59619/00), 2007-07-19 sprendimas (*taikus susitarimas*).
19. **Siaurusevičius** (Nr. 50551/99) 2003-12-04 sprendimas (*taikus susitarimas*).

B. Bylos, kuriose laukiama galutinės rezoliucijos („*final resolution*“) dėl sprendimų šiose bylose įvykdymo:

1. **Karalevičius** (Nr. 53254/99), 2005-04-07,
2. **Jasiūnienė** (Nr. 41510/98), 2003-03-06,
3. **Vaivada ir Vaivada** (Nr. 66004/01 ir 36996/02), 2006-11-16,
4. **Jurevičius** (Nr. 30165/02), 2006-11-14,
5. **Čiapas** (Nr. 4902/02), 2006-11-16,
6. **Jucys** (Nr. 5457/03), 2008-01-08,
7. **Sidabras ir Džiautas** (Nr. 55480/00 ir 59330/00), 2004-07-27,
8. **Rainys ir Gasparavičius** (Nr. 70665/01 ir 74345/01), 2005-04-07,
9. **Ramanauskas** (Nr. 74420/01), 2008-02-05,
10. **Simonavičius** (Nr. 37415/02), 2006-06-27,
11. **Gečas** (Nr. 418/04), 2007-07-17,
12. **Švenčionienė** (Nr. 37259/04), 2008-11-25,
13. **Malininas** (Nr. 10071/04), 2008-07-01,
14. **Jucius ir Juciuvienė** (Nr. 14414/03), 2008-11-25,

15. **Gulijev** (Nr. 10425/03), 2008-12-16,
16. **Balsytė-Lideikienė** (Nr. 72596/01), 2008-11-04,
17. **Armonienė** (Nr. 36919/02), 2008-11-25,
18. **Biruk** (Nr. 23373/03), 2008-11-25,
19. **Savenkovas** (Nr. 871/02), 2008-11-18,
20. **Juozaitytė ir Bikulčius** (Nr. 70659/01 ir 74371/01), 2008-04-24,
21. **Norkūnas** (Nr. 302/05), 2009-01-20.

C. Bylos, kuriose vykdymo procesas nebaigtas:

1. **Aleksa** (Nr. 27576/05), 2009-07-21,
2. **Igarienė ir Petrauskienė** (Nr. 26892/05), 2009-07-21,
3. **Impar** (Nr. 13102/04), 2010-01-05,
4. **Baškienė** (Nr. 11529/04), 2007-07-24,
5. **Grudzinskienė** (Nr. 31438/04), 2009-06-09,
6. **Vorona ir Voronov** (Nr. 22906/04), 2009-07-07,
7. **L.** (Nr. 27527/03), 2007-09-11,
8. **Padalevičius** (Nr. 12278/03), 2009-07-07,
9. **Šulcas** (Nr. 35624/04), 2010-01-05,
10. **Naugžemys** (Nr. 17997/04), 2009-07-16,
11. **Žičkus** (Nr. 26652/02), 2009-04-07,
12. **Četvertakas** (Nr. 16013/02), 2009-01-20,

**VYRIAUSYBEI PERDUOTŲ BYLŲ STATISTIKA PAGAL PROCESO JUNGTINIŲ
TAUTŲ ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETE STADIJAS**

2 bylos, perduotos Lietuvos Respublikos Vyriausybei, šiuo metu nagrinėjamos Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitete:

1. **Jacka prieš Lietuvą** (Nr. 1894/2009);
2. **Jakelaitis prieš Lietuvą** (Nr. 1911/2009).